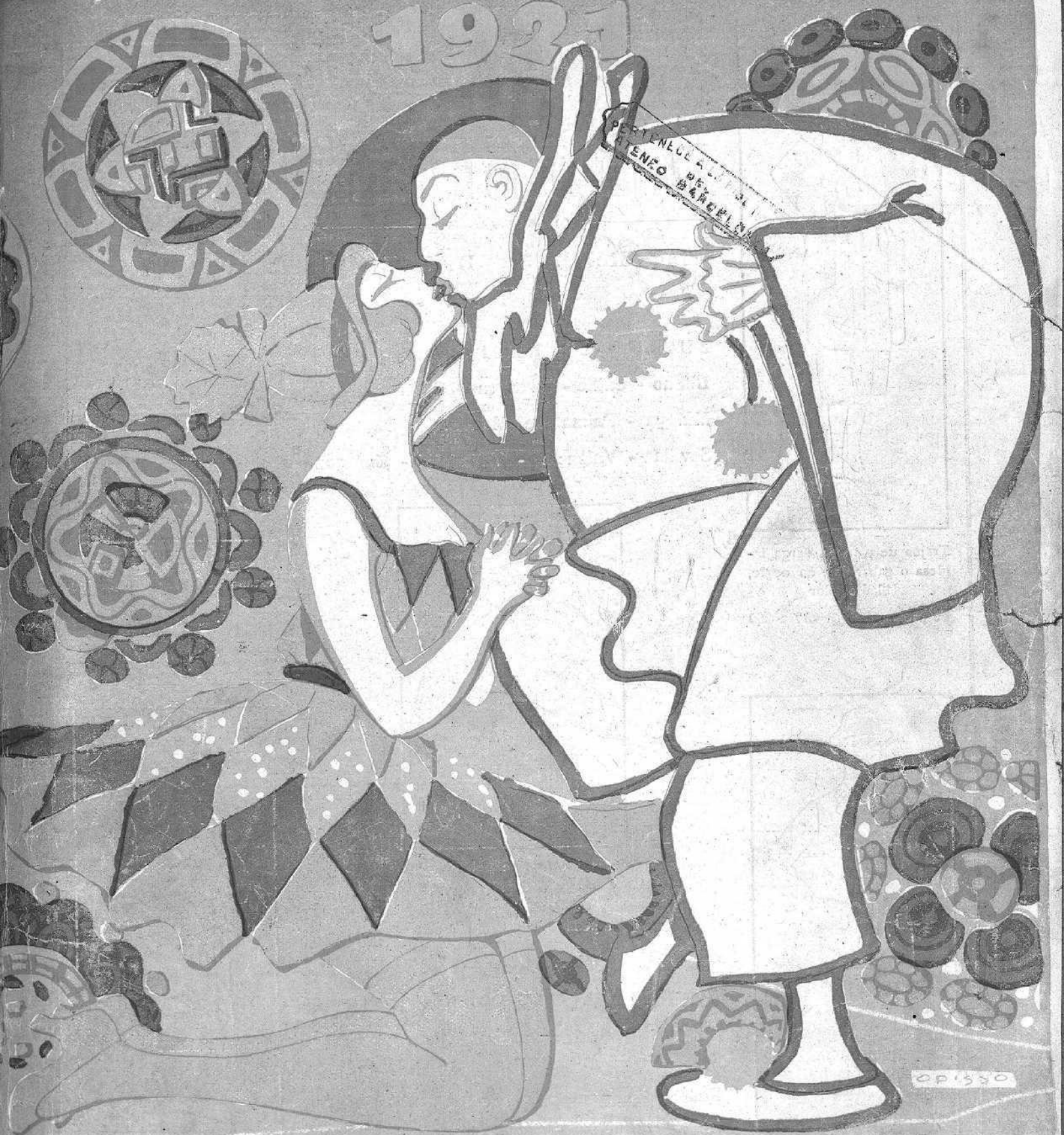

1921

OP. 1550

ALMANAC DE
LESQUELLA

Trajos de gamusa, sarga inglesa o gabardina, en negre, blau o color

De ptes. 130 a 230

Trajos de cheviot, melton, etc.

De ptes. 47 a 190

GRANS MAGATZEMS DE L'Aguila i Las Novedades

(REUNITS)

Plaça Reial, 13 BARCELONA

.....

SUCURSALS: Madrid - Alicante - Almeria
Bilbao - Cádiz - Cartagena - Gijón - Granada
Málaga - Palma de Mallorca - Santander
Sevilla - València - Valladolid - Zaragoza

Colls i capes de pell de totes classes

De ptes. 27 a 500

Jocs de pells imitació Renard i pells Skung, gran novetat

De ptes. 169 a 400

ROBES I ARTICLES CONFECCIONATS
PER A HOME, SENYORA I NENS

Pells - Camiseria - Gèneres de punt - Corbates - Guanteria - Sombrereria - Sabateria
Paraigües - Bastons i articles per a viatge

.....

Preu fixe

Ventes al comptat

Trajos de llana, gabardina, estam, etc., brodats d'adorno

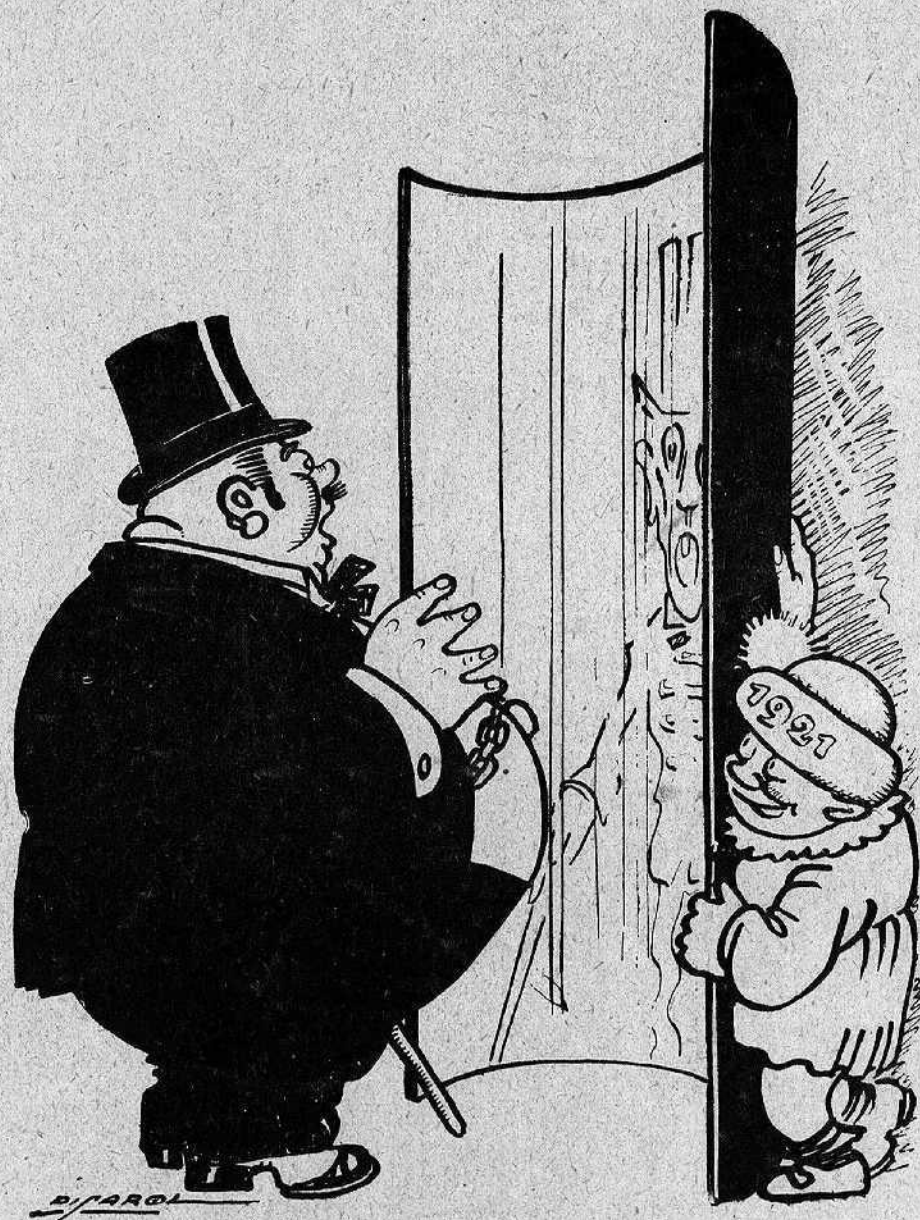
De ptes. 100 a 150

Abrics de patèn o cheviot, amb forro seda, sati o escocès

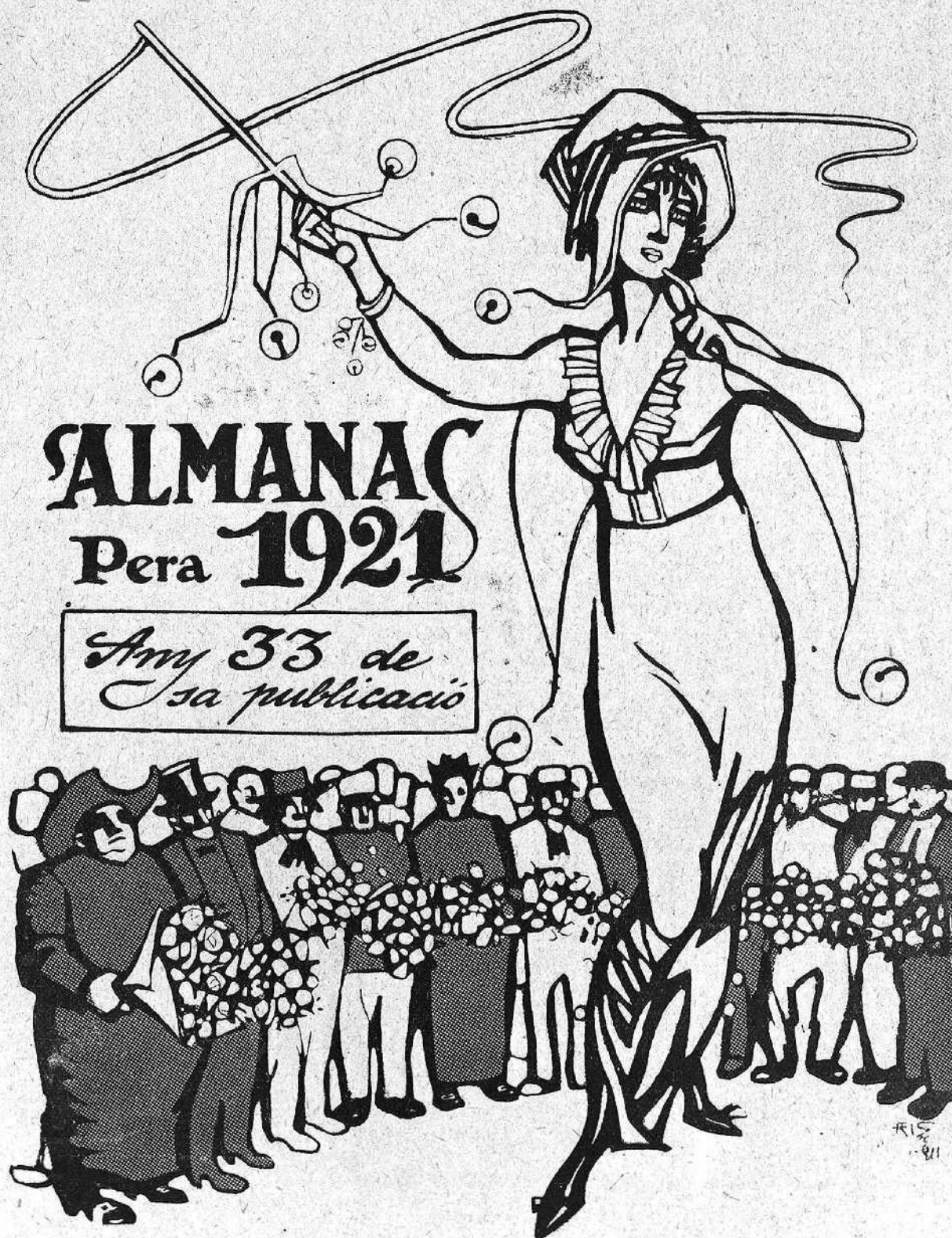
De ptes. 68 a 190

ALMANAC PER A 1921

PERTENEC A LA BIBLIOTECA DEL ATENEU BARCELONÉS

L'Esquella de la Torratxa

ES PROPIETAT

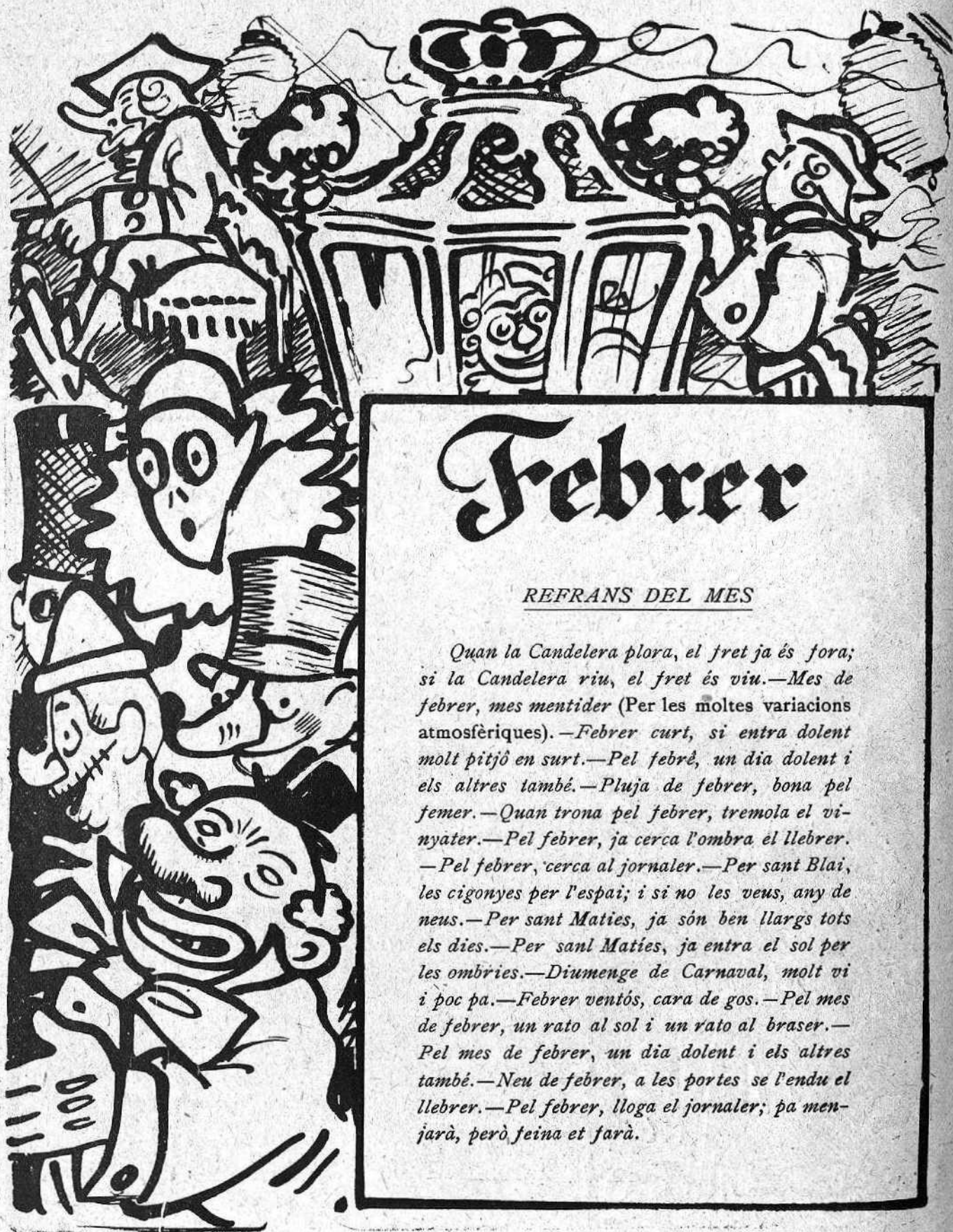
ANTONI LÓPEZ

Gener

REFRANS DEL MES

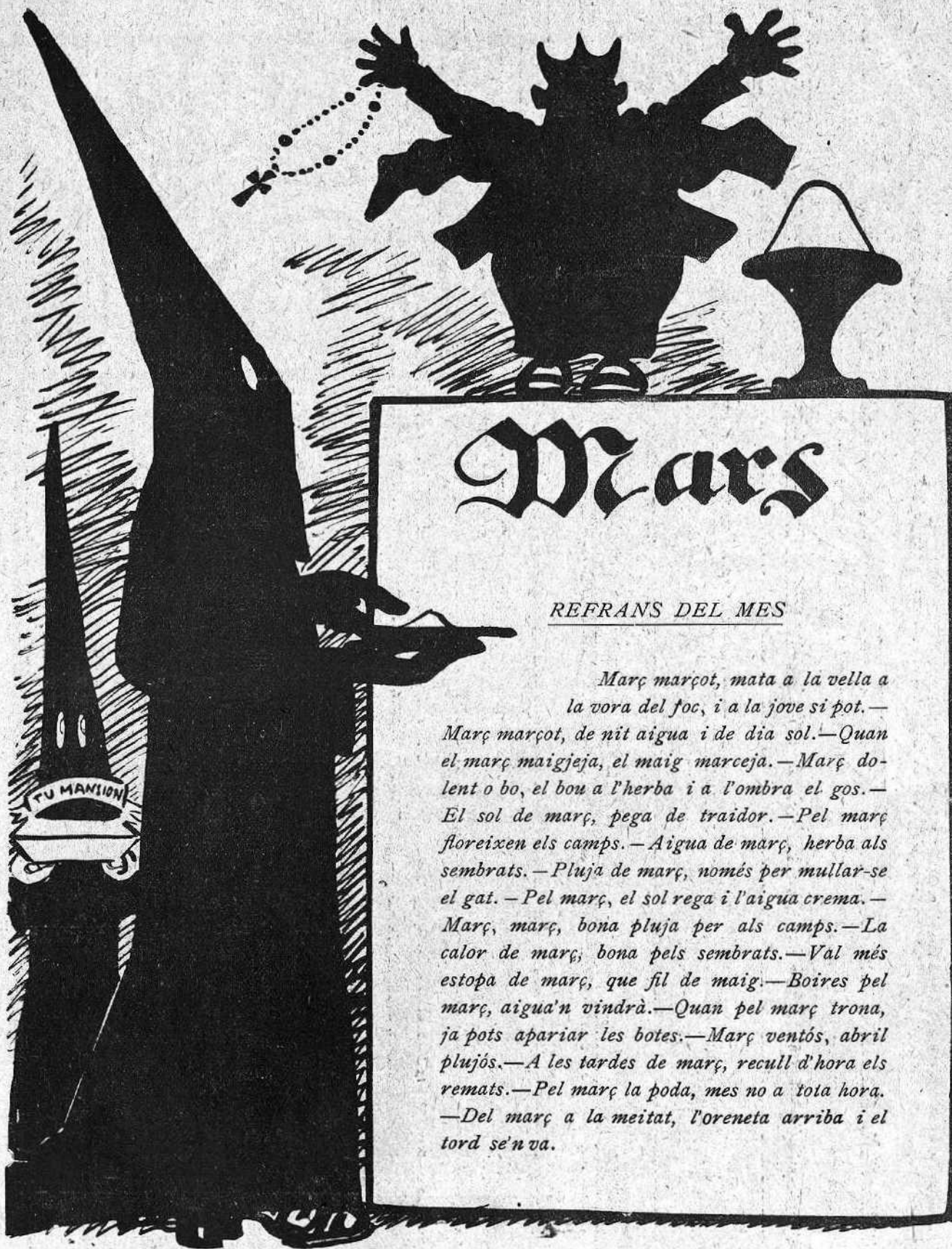
Any nou, vida nova.—El mal any entra nadant.—Any de neu, any de Déu.—Any bo per la serra, mai s'aparega.—Any de poc pa, garbell espès i cedàs clà.—Mes de gener, bon cavaller, si no és ventoler.—Pel gener, dona la volta al galliner.—Gener gelat, tornen el maig florit i gemat.—El mes de Gener, és la clau del graner.—Sedes en gener? fantasia i poc diner.—A qui no du calces pel gener, no li fiis el teu diner.—Gener mullat, bo per la terra, mal pel remat.—Pluges del gener, omplen la cisterna i fins el graner.—Pel gener, no hi ha gos llebrer ni bou corraler.—De llunes, la del gener; dels amors sempre el primer.—Si veus que els teus blats són verds, el mes de gener no perds. Quan neva pel gener, bon any—Gener, fret o templat, passa'l ben arropat.—Pel gener flors, pel maig dolors.—Segons troni pel gener, menjaràs el pa que s'ha de fer.

Febrer

REFRANS DEL MES

Quan la Candelera plora, el fret ja és fora;
si la Candelera riu, el fret és viu.—Mes de
febrer, mes mentider (Per les moltes variacions
atmosfèriques).—Febrer curt, si entra dolent
molt pitjò en surt.—Pel febrè, un dia dolent i
els altres també.—Pluja de febrer, bona pel
femer.—Quan trona pel febrer, tremola el vi-
nyater.—Pel febrer, ja cerca l'ombra el llebrer.
—Pel febrer, cerca al jornal·ler.—Per sant Blai,
les cigonyes per l'espai; i si no les veus, any de
neus.—Per sant Maties, ja són ben llargs tots
els dies.—Per sant Maties, ja entra el sol per
les ombries.—Diumenge de Carnaval, molt vi
i poc pa.—Febrer ventós, cara de gos.—Pel mes
de febrer, un rato al sol i un rato al braser.—
Pel mes de febrer, un dia dolent i els altres
també.—Neu de febrer, a les portes se l'endu el
llebrer.—Pel febrer, lloga el jornal·ler; pa men-
jarà, però feina et farà.

Març

REFRANS DEL MES

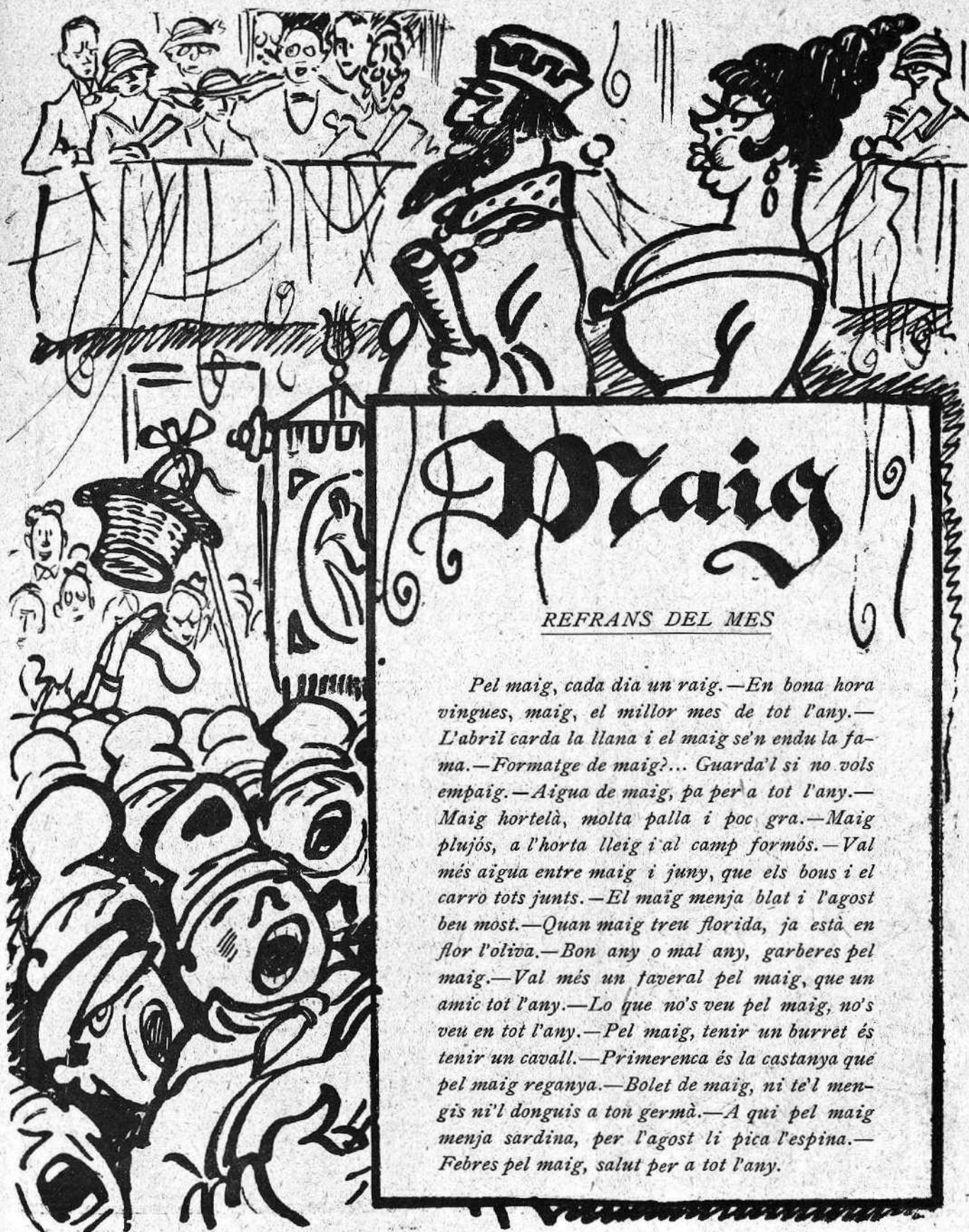
*Març marçot, mata a la vella a
la vora del foc, i a la jove si pot.—
Març marçot, de nit aigua i de dia sol.—Quan
el març maigjeja, el maig marceja.—Març do-
lent o bo, el bou a l'herba i a l'ombra el gos.—
El sol de març, pega de traidor.—Pel març
floreixen els camps.—Aigua de març, herba als
sebrats.—Pluja de març, només per mullar-se
el gat.—Pel març, el sol rega i l'aigua crema.—
Març, març, bona pluja per als camps.—La
calor de març, bona pels sembrats.—Val més
estopa de març, que fil de maig.—Boires pel
març, aigua'n vindrà.—Quan pel març trona,
ja pots apariar les botes.—Març ventós, abril
plujós.—A les tardes de març, recull d'hora els
remats.—Pel març la poda, mes no a tota hora.
—Del març a la meitat, l'oreneta arriba i el
tord se'n va.*

Abril

REFRANS DEL MES

*Aigua d'Abril, cada gota en val mil.—De
abril i de senyors, n'hi han pocs que no siguin
traïdors.—Ben vingut abril, amb ses aigües
mil.—Plogui per a mi abril i maig, i per a tu
tot l'any.—Pluja d'abril, omple el carro i el
carril.—Aigües d'abril, totes caben en un ba-
rril.—Abril mullat, bo pel blat.—Fret en abril,
no faltará pa i vi.—Les matinades d'abril, són
molt bones de dormir.—Qui menja caragols per
l'abril, ja es pot preparar a bé morir.—Si vols
menjar pèsols al segar, per l'abril els tens de
semmar.—Les eugues i les vaques, per l'abril
les més flaques.—Per sant Marc Evangelista,
maig a la vista.—Per sant Vidaló, sembra el
teu meló.*

Maig

REFRANS DEL MES

Pel maig, cada dia un raig.—En bona hora vingues, maig, el millor mes de tot l'any.—L'abril carda la llana i el maig se'n endu la fama.—Formatge de maig?... Guarda'l si no vols empaig.—Aigua de maig, pa per a tot l'any.—Maig hortelà, molta palla i poc gra.—Maig plujós, a l'horta lleig i al camp formós.—Val més aigua entre maig i juny, que els bous i el carro tots junts.—El maig menja blat i l'agost beu most.—Quan maig treu florida, ja està en flor l'oliva.—Bon any o mal any, garberes pel maig.—Val més un faveral pel maig, que un amic tot l'any.—Lo que no's veu pel maig, no's veu en tot l'any.—Pel maig, tenir un burret és tenir un cavall.—Primerenca és la castanya que pel maig reganya.—Bolet de maig, ni te'l mengis ni'l donguis a ton germà.—A qui pel maig menja sardina, per l'agost li pica l'espina.—Febres pel maig, salut per a tot l'any.

Juny

REFRANS DEL MES

Pel juny, la falç al puny. — Juny esplendent, any excelent. — Juny és tot dia: vells i xacrosos tenen més vida. — Pel juny, juliol i agost, ni peix, ni dones, ni cols. — Quan el juny entra, pren la falç i neteja l'era. — Sembra aviat o sembra tard, pel juny tot és gra. — Sembraràs quan podràs, però per sant Joan segaràs. — De sant Joan a Nadal, hi va mig any de salt. — Si vols tenir pa blanc, llaura per sant Joan. — Aigua de sant Joan, resta vi i no dona pa. — Una oliva per sant Joan i cent per Nadal. — Si vols matà al teu galan, dona-li cols per sant Joan. — Sant Joan bulliciós i sant Jaume trampós. — Sant Joan ens amenaça i sant Pere ens treu de casa.

PEREGRIN
ALLEGRI
MENCO DEL
BAGELONES

Juliol

REFRANS DEL MES

Pel juliol, ni dona ni caragol.—Juliol, el mes cristià: tots iguals, tots despullats.—Pel juliol, ningú se'n mou, de la bassa o bé del pou.—Diu el blat al sembrador: Amb un granet o bé amb dos, pel juliol sóc amb vos.—Qui no bat pel juliol, no bat quan vol.—Pel juliol, poca pluja i molt sol.—Els treballs de juliol, són el orgull del camperol.—Si vols recollir bons naps, pel juliol els has de sembrar.—Per santa Marina, boga i sardina.—Per santa Marina, cerca raims a la vinya.—Per santa Magdalena, la avellana plena.—Per santa Magdalena, la nou s'omplena.—Per santa Magdalena, vigila la figuera.—Per sant Jaume i per santa Agna, maduren el raim i les magranes.

Agost

REFRANS DEL MES

*Primer dia d'agost, primer dia d'hivern.—
L'Agost, està en el secret dels dotze mesos com-
plets.—Per l'agost, raims i most.—La primera
pluja, d'agost, precipita el most.—Quan plou
per l'agost, plou mel i most.—Aigua d'agost,
safrà, mel i most.—No tindràs bo el most, collit
en agost.—Lo que per l'agost madura, per se-
tembre s'assegura.—Si el setembre no du fruita
l'agost en tingué la culpa.—Al mes d'agost bat
el peresós.—Per sant Miquel, el berenar se'n
puja al cel.—Ocellets d'agost, grossos com tords.
—Ni per l'agost caminar, ni en desembre nave-
gar.—Per l'agost, ni dona ni most.—Per
sant Llorenç, el nap bo, ha d'haver tret el
caparró.—Per santa Maria, ves com tens la
vinya; tal la trobaràs, tant recolliràs.—Per la
Mare de Déu d'agost, a les set ja és fosc.*

PERTENECE A LA BIBLIOTECA
ATENEU DEL BARCELONÈS

Septembre

REFRANS DEL MES

Dels dotze mesos que hi ha, setembre és el més truà.—Qui pel setembre no va arropat, ja cal que tremoli.—D'un mes que comença amb un abad i acaba amb un frare, Déu nos en guard.—El mes de setembre, asseca les fonts quasi sempre.—Bon setembre serà, a fê, si del primer al trenta passa tot serè.—Quan setembre s'acomiada, tornà el calor altra vegada.—Pel mes de setembre, arrebaça abans no sembres.—Cap a fi de setembre, ven les gallines sempre; i allà, per Nadal, torna'n a comprar.—Pel setembre, els teus melons guardaràs en els recons.—Per santa Creu i sant Cebrià, sembra a la costà i sembra en el pla.—Per sant Mateu, berenes arreu.—Temperis de sant Miquel, són malediccions del cel.—Un cop sant Miquel passat, tant mana el amo com el criat.

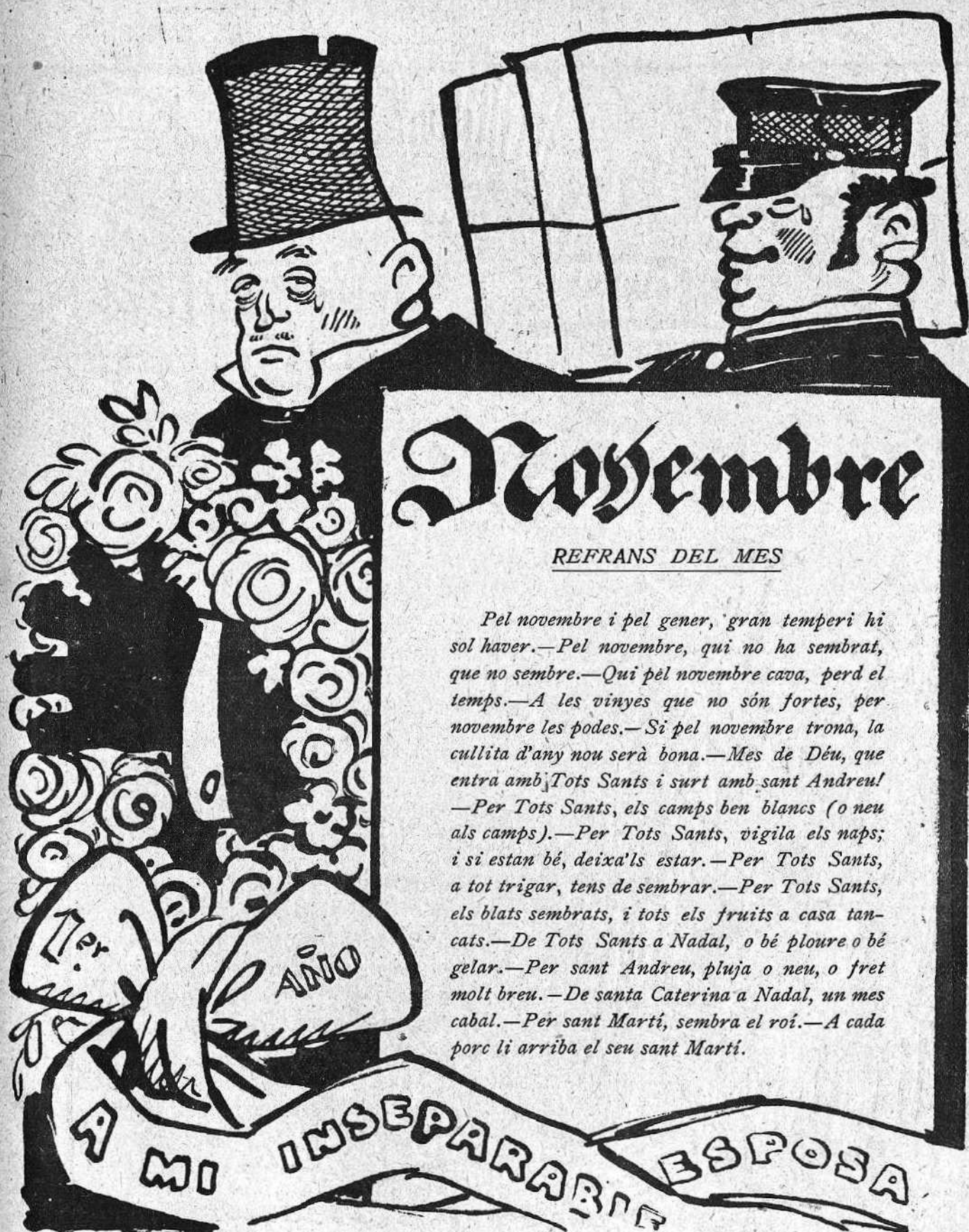

Octubre

REFRANS DEL MES

El bon pagès que no s'erra, per octubre fema la terra.—Si per l'octubre sents fret, abriga als teus animallets.—D'octubre la pell d'ovella; abriga't amb ella.—En octubre fuig de l'ombra, que és molt perillosa.—Cauen per octubre les fulles de parra, i els pobres malalts que no tenen samarra.—Si a conservar-les no cuites, l'octubre et pudrirà les fruites.—La lluna de octubre, set llunes cobreix; i si plou, en cobreix nou.—Per sant Francesc, hereu, el blat sembrarèu, i la vella que ho ha encomanat, a hores d'ara ja el té sembrat.—Per sant Lluc, el raim té molt bon suc.—Per sant Lluc, mata el porc i tapa el cup.—Per sant Simó, sembra varó; i per Tots Sants, amb les dugues mans.

Novembre

REFRANS DEL MES

Pel novembre i pel gener, gran temperi hi sol haver.—Pel novembre, qui no ha sembrat, que no sembre.—Qui pel novembre cava, perd el temps.—A les vinyes que no són fortes, per novembre les podes.—Si pel novembre trona, la cullita d'any nou serà bona.—Mes de Déu, que entra amb Tots Sants i surt amb sant Andreu! —Per Tots Sants, els camps ben blancs (o neu als camps).—Per Tots Sants, vigila els naps; i si estan bé, deixa'ls estar.—Per Tots Sants, a tot trigar, tens de sembrar.—Per Tots Sants, els blats sembrats, i tots els fruits a casa tancats.—De Tots Sants a Nadal, o bé ploure o bé gelar.—Per sant Andreu, pluja o neu, o fret molt breu.—De santa Caterina a Nadal, un mes cabal.—Per sant Martí, sembra el roí.—A cada porc li arriba el seu sant Martí.

Desembre

REFRANS DEL MES

Desembre que fret no hi plany, bon gener i millor any.—Quan desembre vé templat, alguna en porta de cap.—Pel desembre, set caus a la llebra. Quan plou per santa Bibiana, plou quaranta dies i una setmana.—Si plou per la Concepció plourà per Carnaval, Setmana Santa i Resurrecció.—Per santa Llúcia, un pas de pussa; per Nadal, un pas de pardal, per sant Esteve un pas de llebra; per sant Silvestre, per la porta i per la finestra.—Pels voltants de Nadal, es l'hivern natural.—Per Nadal sol; i per Pàsqua, carbó.—Nadal en divendres, el blat podràs vendre; i si és en dijous, ven-te els bous.—Hivern plujós, estiu abundós.—Hivern que molt gela, bona collita de fruita espera.

Any de neu, any del diable

ny de neu, any de Déu... De neu n'hem tingut, però Déu no ha volgut mirar benèvol ni la nostra terra, ni l'estranya. Aquest 1921, serà tal volta, després dels anys de la guerra, el més tèrbol i el més dolorós dels anys.

Va començar amb guerra, allí a l'Orient, i fineix amb pau, però una pau de guerra incruenta que mata per desolació i per misèria, i perquè tot lo que enforteix l'ànima fa fallida.

Prou que podria mostrar Anglaterra, com la vella Roma el seu temple de Janus, si l'hagués tingut, però allí a la vora tenia la Irlanda, udolant el seu drama, pregant pel seu alcalde agònic, escroixint-se d'ira davant de les runes de Cork, semblants a les runes d'Iprés. Prou que el temple seria tancat, més a fora, la multitud britànica passaria famolenca i desenfeinada. Perquè ja no és un ofici, ja no és la vaga forçosa en algunes fàbriques, sinó milions de obrers llençats al carrer—cinc diuen que seran aviat—perquè les rodes imperials grinyolen. Després de la guerra, vingué la peste, ara arriba la fam. L'Apocalipsi torna a projectar la seva ombra damunt Anglaterra.

D'Anglaterra i del món. La fam russa, és la fam austriaca, és la fam alemanya, i la fam algeriana, i aviat, la fam ianqui. Les fàbriques tanquen, els obrers, fins aquells obrers americans que ens pintaven amb un comptecorrent i un petit Fiord, demanen la reducció de salaris, per a poder assegurar el pa de cada dia, els nous rics—banquers fallits, acaparadors arruinats per la baixa, navillers en liquidació—esdevenen els nous pobres, i l'engúnia econòmica va de continent a continent.

S'havia somniat amb el desarmament i el 1920 inicià els nous armaments. S'havia cregut amb la Societat de

Nacions, i l'hem vista convertida en una assemblea de diplomàtics que no volen que sigui més que una junta de procuradors de la victòria. Persistia encara l'amor per En Wilson, l'evangelista, i hem presenciat la seva desfeta. Els socialistes, la reserva de la pau, sostenen, a tot arreu, una guerra civil. Rússia podria ésser la nació mesiànica, i Rússia, encara, és el misteri...

Més? Doncs més. Però ara els ulls cerquen les visions immediates, la visió d'Espanya restaurant la Restauració amb les seves eleccions deshonestes, amb les crisi intermitents, amb la Constitució trencada, amb els instints homicides desbridats, amb la fam insinuant-se... I és Catalunya, la fallida.

Els que creiem en els seus destins, quin dolor hem percebut en aquest 1920! Els antics visques s'han transformat en crits de salvació. En nom de Catalunya, no maten! En nom de Catalunya, estimen lo que abans no estimaven! En nom de Catalunya, no preconitzen el manteniment de les llibertats! En nom de Catalunya, guanyen els districtes impurificant-los! En nom de Catalunya, salven els bancs, imprudents si, però que eren la nostra tradició mercantil i el nostre crèdit!...

Mil noucents vint, any que semblava de presagis i ho ha estat de desventures; mil nou cents vint que apareixia adorable i fineix abominable, i amb quina ombra fatídica te redreçaràs en l'avenir de la nostra. Quan la vaga—direm—quan mataren a X; quan lo del Banc de Barcelona; quan la gran engúnia de la vaga forçosa... I seràs tu, 1920.

Les dites populars, devegades, també fan fallida, desviant la seva sapiència secular. La neu va estendre's per la terra, però ningú gosà a dir que l'any de neu seria de Déu. El diable havia deixat en la neu les seves petjades.

Quadrets ciutadans

MARSELLA

Una dona jove, com d'uns vintitres o vintiquatre anys, entra a uns menjadors obrers a cantar-hi una romança planyívola en boga; du en els seus braços un fillet impossibilitat i tot groc. Al dringar de cada moneda que cau al plat diminut, trasmet l'agraïment a l'infant amb una carícia tota tendra.

Més enllà de la meua taula, uns obrers amb vestimenta blava de mecànic, li diuen quelcom picaresc o lasciu, qu'ella aprova amb un migriure tot extern... i una vegada més les necessitats de la vida ofeguen la dignitat..

En el lloc d'un brollador situat a una plaça pública, un infant fa lliscar per l'aigua un trasatlàntic diminut. Està indiferent a les gentades que passen i ni sent remor dels omnibus que circulen...

Es diria que en aquest repòs i indiferència dels pocs anys s'hi forma la solidesa per a rebre els sotracos de la vida.

Cap a la part del moll, un braç d'aigua formant canal es gronxa suament fins a endinzar-se a uns barris quietos, on després de formar les tres parts d'un quadrilàter retorna a la

LA CRISIS DEL TABAC

—Què fa, senyor Benet?
—Res; soc naturalista, i faig col·lecció de cigales.

mar. Aquests llocs, al capvespre tenen, tons d'esmalt i diuen a l'imaginació una Vènecia sense anomenada, però potser amb més sinceritat d'emoció. Jo he recorregut aquests barris quan l'agonia del jorn ha apagat les estridències i en la renglera de barques de pesca en repòs, i el repòs del meu esperit, s'hi ha format una harmonia d'esperança.

Passa a vendre l'edició del matí d'un diari marsellès un home vestit de fragments; cabells llargs; i pelut de cara. Recorre els llocs més freqüentats i fineix la seva ruta a la escalinata de la Borsa, on hi exten lo que li queda del seu comerç. Aquest ser insignificant, al qui tothom se'l mira solament que pel seu vestit fet de pobresa, té un somriure clínic i dominador que'm porta a pensar en Diògenes.

J. VERGES TABERNER

EL CAVALL I EL RUC

A l'estable d'un castell que hi ha al cim de la muntanya, hi havia un cavall i un ruc, si l'un vell, més l'altre encara.

Veu's aquí, doncs, que una nit que a més de ploure, nevava, l'un i l'altre es van trobar sense un trist grapat de palla:

Mentre dames i guerrers amb bons vins i riques pastes celebraven, folls de goig, tantes batalles guanyades, el cavall, de ràbia encès, amb ranills qu'espantaven, aixís va parlar al ruc, que era el seu company d'estable:

—Sents com se vessa'l xampany per damunt de les grans taules, mentre de fret i de fam ara aquí'ns morim nosaltres?

Doncs, has de saber, amic ruc, que si amb orgull s'emborratxen per celebrà unes victòries a força de sang guanyades, tot, tot, m'ho deuen a mí, que saltant torrents i marges i enfilant-me pels turons i pels sengles destinant-me, feia que'l capdill que jo portava sobre l'albarda surtís sempre victoriós de totes les grans batalles.

Jo era'l més valent de tots, i ara, ja ho veus, com m'ho paguen, bó i llençat, sense menjar, i fermat en una estaca...

El ruc, que amb tot i ésser ruc, no era tan ruc com semblava, va exclamar: Pobre cavall! no et creia amb tanta ignorància

Tú no saps que'n aquest món, el que més bé fa i treualla és el menys recompensat? No més fixa't amb nosaltres; jo, treballant com qui sóc; tú sempre guanyant batalles; i ara per paga, ja ho veus, sense un trist grapat de palla.

Això vol dir, clà i concís, que'ls rius d'or i els munts de plata no són per qui se'ls mereix, ni les creus per qui les guanya.

JOAN PLANA

BL COMBIANT D'ANNUNZIO

—La commedia é finita,
pero ha finito mal,

dunque a Italia la pita
ha stato colossal,

:-: MONTJUIC :-:

Montjuic, o sia Mont-Jueu'hi, és la muntanya que més ajuda a dibuixar la silueta de la nostra ciutat de Barcelona. Els mariners que passen pel mar la coneixen de lluny com un farell; els estrangers se l'imaginaven com un tros de carbó de l'Espanya negra i se'n fan una llegenda, i els que hem nascut a baix, an el pla, en recordem sempre aquelles boles al cim d'una torre quadrada, i no concebim altre Montjuic que el de la torre i el de les boles.

A dalt, a sota les tals boles, es pot dir que som molt pocs els barcelonins que hi havem estat. Aquelles ratlles de pedra, llises i esteses de cap a cap, ens semblen com un més enllà de la ciutat de Barcelona. Es un turó que enlloc de romanins, de farigoles i pinedes, s'hi crien canons i centenelles; enlloc de flors, regalims de pólvora, i enlloc de ginesta, herbota cremada. Es un turó habitat d'uns veïns, que no hi tenim prou franquesa per a anar-los a visitar, o una casa de gent armada que no ens tornarien la visita. Allí al cim, en essent cap al tart, o bé s'hi entra per a no exir-ne, o s'han de fer tantes preguntes i respostes, i *santos y señas*, als guardians de les garites, que el barceloní decideix no fer-s'hi i mirar-los de lluny, mateix que a les boles.

Més avall, en els segons pisos, els estadans... que no hi fan estada, són d'una mena ben diferents. Així com a dalt hi han crescut parets d'una simetria gelada, allí hi creixen tant les fustes velles i tota mena de desferres nascudes del fang de tantes runes que en fan un paisatge especial. Jo no sé com deu ésser la terra que hi deu haver en aquells fondals que criï tanta varietat de coses incoherents que enlloc més podrien arrelar. Sense saber què hi les sembra, ni qui les rega, ni qui les conreua, allí hi brosten persianes velles, gàbies de conills, pots i bancs, capceleres, cercols de bocois i altres objectes espontanis, amb una ufana i una abundor que en fan un parc de desferres, com no n'hi ha cap més en el planeta. Allí el fem es fema an ell mateix i del fem en surt la femerada. Així com hi han flors d'overnacle, que necessiten el seu caliu, hi han calius de descomposició, que tornen a formar jardins. Allí el fustam i la trinxamenta brota en forma de barraquetes i encara no tenen vuit pams, tot seguit hi ha una carabassera que s'hi enfila... i ja tenim *toldo*. A sota de la carabassera hi neix una taula, i ja tenim brenar, a davant un girasol, que només se gira quan li ve bé, perquè és un girasol *conscient*, d'aquests que no els mana ni el sol, i ja tenim sol i girador; al costat del tal *gira-lliure* tres geranis de pobre, però honrats, que més aviat es cansen de viure que de florir a la seva manera, i ja tenim jardí *equitatiu*; després hi ha dugues tomaqueres, de les que a voltes fins fan tomàtecs; unes quantes cebes i uns quants alls per a alegria de la finca... i ja està la propietat; i ja en cria de pariones, i el terreny n'és tan propici an aquesta mena de plantiu (que no sabem si és urbà o és silvestre) que hi ha hagut un moment a Montjuic, que mentre a dalt fusellaven i feien mal per obligació, allí, arribà a fer-se uns jardinetes que en podríem dir de les *Hèspèrides*, si les dones dels taverners, dels manyans i dels vetes-i-fils,

que són els propietaris, haguessin volgut *hèspèdicar*, estament que la veritat sia dita, no era pas per on se decantaven.

Allí, les que hi van, res de fruits d'òs, ni res de fantasies. Allí el seu bacallà i el seu all-i-oli, el seu got de vi... i un xic més de vi, la costella... i tornem al vi, lo altre... i no ens apartem, i lo que's pugui beure avui no beure-ho demà i viceversa. Allí el cultiu de la beguda, de l'encanyicat i de l'all, és un treball de dia festiu, perquè allí l'obrer té una butlla dominical per a no fer festa; allí el treball és intensiu i de mànégues de camisa, per part de mascle, i la femella, o sia *ella*, de *refajo*, i allí en tocar l'hora de beure, que és quasi sempre... beure, i anem seguint, no es malversa gaire amb *vajilla* perquè allí, quan se llesca el pa, no se sap si és per a ésser mullat o per a servir de mullader. Allí en el *si* d'aquells tancats, se salta sense transició, de l'antiga edat de pedra a la nova edat de l'all-i-oli.

I n'hi ha hagut tants d'aquests tancadets, i n'hi han tants i estan tan dividits, que si s'anés al comunisme per un elzar, no hi faria feina perquè ja estaria resolta. Conten només que hi ha propietat que mideix trenta o quaranta pams, no quadrats, sinó vuitavats, amb això qualsevol fa el repartiment societatari. El té tú i té jo, an aquests llocs, seria com el xacolata i s'hauria de repartir per preses: tantes cebes per tu, tantes per a mi, a ceba per a cap social no hauria tocat ni mitja ceba per comunista *bolcheviqui*. Els bens d'aquells llocs per a brenar, no se sap si venen d'herència, de compra, de renta o de replega. Aquells esqueixos de patrimoni no han donat feina an els notaris, són com carros de verdura que s'han encallat an aquest Montjuic; s'han parat, s'hi han arrelat i els han crescut el fullam, negat més amb aiguarent que amb suors dels conreuadors; són com rossegons de jardí que han sobrat de la vella ciutat; són cunillers de persones per a anar-hi a menjar fulles de col, llesques de xalets de pobre, lo que fa que no hi hagi llogaters. L'amo, allí, és llogater, és pagès, és masover, obrer, mosso, patró i guardià. L'amo allí, si te de fer vaga, s'ha de fer *bases* an ell mateix i boicotar-se an ell mateix o lockoutar-se la carabassera, el girasol i la barraca, i auto-sindicar-se amb la *pròpia*.

Allí, més amunt o més avall, segons si puja o baixa, el pelegrí es troba, es trobaven fa poc, les nomenades fonts de Montjuic, fonts que conviden a beure al que sia aimant de l'aigua.

La primera, és la nomenada «Font d'En Conna», amb lletra majúscula, aquesta no es pot assegurar del modo que va ésser trobada. Ja se sap que en el temps de les creències les fonts les trobava un pastor o un senzill rabadà, o bé un «troba-fonts». De primer li apareixia una imatge, després l'aigua, després el vi i després l'anís, però la d'En Conna, ni pel seu nom, ni pel seu indret, ni per ses costums, se'n pot dir meravellosa.

D'aquest Conna que devia trobar-la, l'història no en conta ni un sol mot. Ens imaginem aquest Conna, un home espès, panxut i un xic greixós, un d'aquells homes que a sota la barba hi tenen dos o tres sacsons, d'aquells

ARISTOCRÀCIES RETROSPECTIVES

[Un saló de «gente bien», a l'any 1830.]

que van arremangats mostrant uns braços blancs i peluts. En Conna devia ésser d'aquells taverners que van un xic espitregats, que tenen el porró en fresc, que mengen la cindria amb all-i-oli i se aixuguen amb la mànega; d'aquells que's posen les ulleres per a llegir i no saben de lletra, federal i de la flamarada, dels que el líquid el fan servir per a posar l'aiguardent en bany-Maria, d'aquells contra-taverners que enlloc de tirar aigua al vi, com que tenen font, tiren vi a l'aigua.

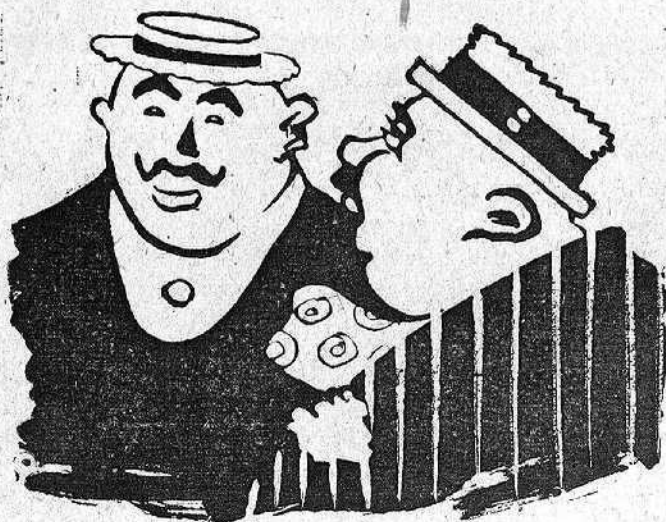
La «Font d'En Conna» és un dels indrets més *paisatge* de Barcelona. Té torrent aixut, però té torrent, té quatre acàcies, que quasi quasi són de bola, té jardins amb poesia, té un pedregar lo mateix que Suïssa, i la font com totes les altres de la barcelonina muntanya, no té el defecte d'ésser termal, ni sòdica, ni sulfurosa, ni iodurada, ni emmetzinada; només té un regust de pólvora que deu traspuar del castell, per a donar-li més fortalesa, que se'n podria dir que la torna cívica.

An aquest regust o filtració es deu més que res, que la «Font d'En Conna» sembli una font militar. Els soldats, tant d'artilleria, com de cuota, com els de peu, hi tenen *tirada* a anar a beure i com que on va el soldat va la dona, allí, els diumenges, des dels temps antics, s'arma cada relació de les diguem-ne íntimes, que allò més que una font de *recreo* sembla una aplec de matrimonis.

No és que's casin allí mateix, és clar, però allí es fan els preparatius i les amonestacions transitòries. Es donen paraula, se demanen, es prenen i s'empassen uns aliments tan violents i encenedors, que el que no es casa se'n mor de ganes, i qui gemega ja ha rebut. Allí no sabem què ho deu fer, si el país, el clima, la farum o la polsina de les cendres, que lo mateix que les dels Atrides, ha deixat En Conna en aquells indrets que no hi ha qui mengi sense arborar-se. El pebre hi cau com un manà. L'escarola, l'enciam, el xato, l'esqueixada, el bacallà-peix sembla que hagi estat guisat amb bocins de cúa del dimoni. Els cargols, sobre tot, tenen un gust que no el tenen a cap més indret. Tenen el gust que devia tenir el llargandaix que va matar nostre Sant Jordi gloriós. No se sap si van allí ells mateixos o on rediable els van a cercar, el cas és que són uns cargols que no són d'aquest món ni de l'altre; que són més anfibis que enlloc més, que tenen el gust que deuen tenir les ànimes del purgatori; que tenen les banyes tan fermes que ni a la patarrellada es dobleguen, i sobre tot que tenen un caliu i una fortlesa de sang que el que en menja i no es casa aviat (anc que sia interinament) és que ha vingut an aquest món per a ésser guardià d'odalisques.

Si el bon Conna—al cel sia—veïés les declaracions i *pedidos* que s'han arribat a contractar dessota aquelles

LA ONADA DE BAIXA

—Tot baixarà, tot, per desgràcia!
—Tot no, perquè a mi ja m'està pujant la mosca al nas.

—Mentres no baixin les unces de perruca!

quatre acàcies es podria donar per satisfet. Allò és la font de l'Amor, de moltes generacions veient el cargol que treu banya, i treballant per l'engrandiment de la nostra Comtal Barcelona.

Un xic més amunt l'ascencionista troba o trobava una font diferent de la que havem historiat. Allí res de Connas ni de transcendències. En diuen la «Font Trobada» i el nom ja diu que va ésser trobada, i com que la varen trobar molt més amunt de la muntanya, fins hi ha turista que [per a visitar-la porta la màquina de fotografies, ullera de campanya i colom, i fins hi ha arribat alguna anglesa d'aquelles que les treuen per magres i per lletges an el seu país i les castiguen a la acuarela.

Més enllà hi ha la «Satalia», també font i també amb poesia, cèlebre pels seus fogons que són tres pedres posades a terra i per ésser el lloc on varen matar-se naturalment i amb santa avinensa, els pocs valents que havien tingut a la ciutat de Barcelona, i si el vianant és caminador es pot arribar a la «Font del Gat», que és la més fresca i regalada que neix a la nostra muntanya.

An aquesta font la presideix o presidia, fa poc temps, diguem-ne el tal i mateix gat, i una dècima allí encastada, explica amb tota eloquència el significat d'aquella aigua i les seves prendes, diguem molles. La tal aigua, surt de la pedra tosca, que és d'ou podria sortir millor i està voltada lo mateix que Venus de restelleres de muscles que li serveixen d'aureola i si be és veritat que aquests muscles són molls de segona mà, que ja han servit an els parroquians en cassoles d'arroç familiars, posats allí, ornamentalment, semblen fòssils ben avinguts que s'han posat simètricament per a donar prestigi a la tal font i fer-la encara més decorativa.

I d'allí endavant, ja s'és al més enllà. Ja són els suburbis de la muntanya, i no més hi anaven fins fa poc temps els rodamons o bé els alpinistes. Des d'allí, el dia que no hi ha boira, i es pot ben dir que no n'hi ha quasi mai, es veu la ciutat, el pla i tots els pobles agregats. Barcelona es reconeix pel canalobre de Colón, per les quatre xemeneies del temple de la electricitat, pels seus campanars bessons i per unes ratlles de fanals que, si

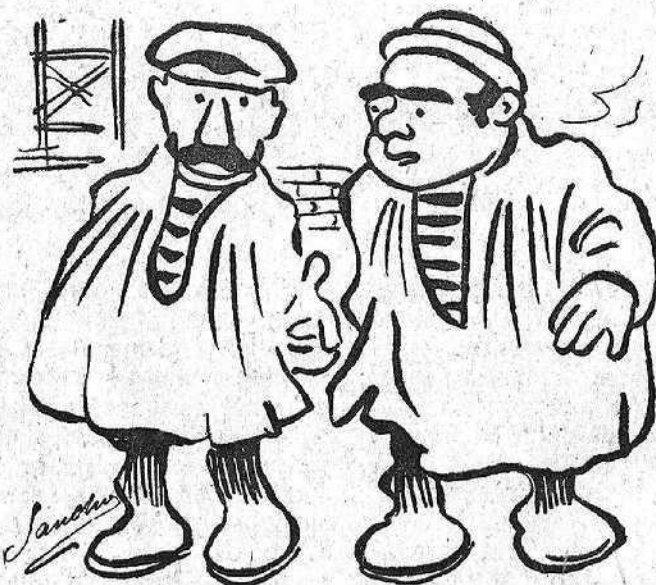
fossin encesos, es veurien, i pels trenta i pico de quilòmetres que té de tenir la Granvia; un xic més lluny, si no ho tapés el fum es veuria Sant Martí, però encara que no's vegi, com que un ja sap que hi és, es lo mateix que si hi fos; més a l'esquerra, Sans, i ja som a Sans i tirant enllà i enllà de enllà, voreres de mar i puntets blancs, que direm que semblen gavines o coloms o tot lo que's diu quan es vol fer un xic de poesia, però que sabem que són pobles i pobles posats en panorama, per a ensenyar-los als forasters i alabar-nos de que sien nostres.

Doncs tot això que havem descrit, fonts i barraques, paisatges, tots aquests

encanyissats, nius d'amor i de platxèria que havien penjat els nostres avis, es van barrant de mica en mica per fer lloc a l'exposició, an aquesta exposició que ja havem vist an el Principal Palace, pintada per l'oncle Vilumara.

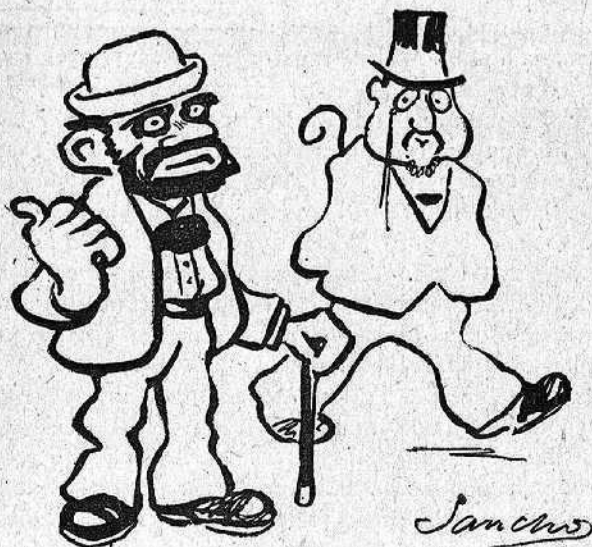
Tot això està molt bé. Es l'avenc, però encara que siguem partidaris de lo que havem quedat que és el progrés, no vol dir que no anyorem un xic aquells jardinetes de la muntanya petitament mancomunada per un repartiment florestal, on les fites eren canyissos i la propietat no era un robo, perquè hi havia igualtat d'hisenda.

XARAU

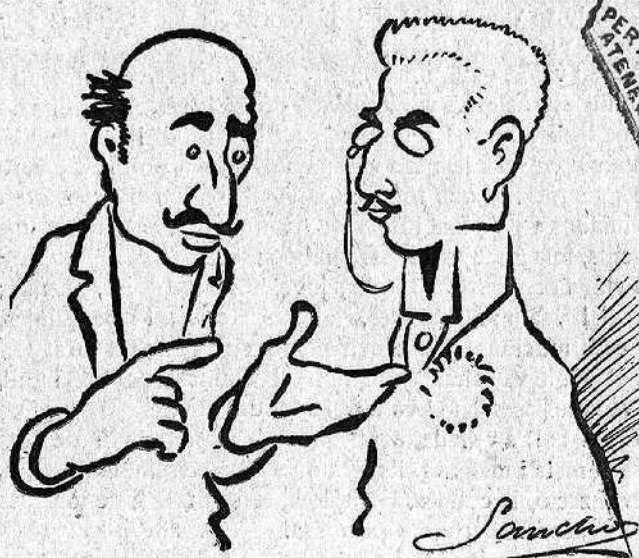

—Saps l'Andreu?... Ha caigut d'una bastida.
—Es clar; una víctima de la baixa ràpida.

LA ONADA DE BAIXA

—Aquella flàvia em deia: «Puja, maco»
Què carai haig de pujar, si tot baixa!

—Vols que t'ho digui lo que ha baixat?...
La vergonya, i això que ja anava regalada.

El poble, el savi i els ídols

El políticaire ídol va dirigir-se al poble i va parlar així, emfàtic i tivat:

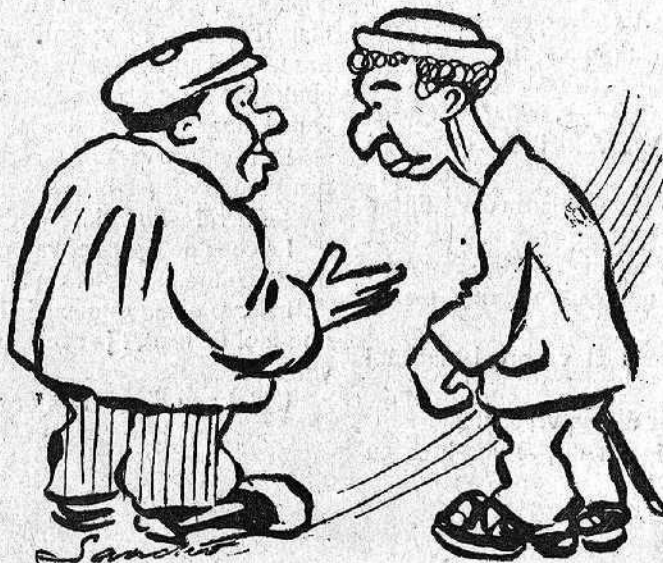
—Oh, tu, poble culte i progressiu, digne de tot elogi. Tu ets la esperança de l'avenir, perquè guardes dintre teu totes les virtuts humanes. Ja sè que fins ara els mals governs t'han malmenat i no t'han donat la llibertat que et mereixes, mes jo estic disposat a sacrificar-me per tu, per a conseguir aquesta llibertat. Jo no tinc cap més aspiració que'l teu benestar i la teva felicitat. Aspiro també a fomentar la teva riquesa, a fer votar lleis justes que t'amparin i a portar-te la justícia i la igualtat davant la llei. Jo sóc aquí per a defensar els teus drets. A canvi de això, jo només et demano que m'elegeixis representant teu a fi de que pugui escalar el poder, ja que des d'allà treballaré amb totes les meves forces per a fer d'aquest el poble més feliç de la terra. I ara crideu tots amb mi: Visca la llibertat! Visca la justícia!

—Visca!...—feren mil veus.

Davant d'aquest èxit, el políticaire va continuar:

—A mi només cal que'm demaneu el que us convingui i ho obtindré. Voleu un pont? Doncs el tindreu. Voleu una carretera? Doncs serà un fet. Voleu escoles modernes? Doncs és com si ja les tinguessiu.

—Bravol Bravol—repetiren a chor les mateixes veus.

—Abans no'm podia casar perquè tot anava car.
—I ara tampoc, perquè hem de vendre barato.

Després va parlar el savi amb molta naturalitat i senzillesa:

—Aquell que us diu que sou un poble culte us enganya. (Murmuris). Com voleu ésser un poble culte si ni us han dat escoles ni heu sabut fer-les vosaltres, i tenint com teniu un quaranta per cent d'analfabets. Ara per ara sou només un poble innoçent i taujà, que aneu aixecant ídols que us prometen molt perquè saben que no han de donar res; vosaltres us deixeu enganyar com a xinos perquè no sabeu ni allà on aneu ni allà on us porten. Tot ho espereu dels altres i no

espereu res de vosaltres mateixos, per això us embabiequeu amb els que us prometen la felicitat com aquell qui promet una joguina, sense saber que la felicitat ni es dóna, ni es compra, ni es regala, perquè sols s'hi arriba per la lluita constant, l'abnegació i el sacrifici. Com que sentiu tan parlar de drets, no us recordeu que teniu deures i que'n teniu molts. Però ja sè que d'això no voleu que se'n parli i per això és inútil que espereu el redemptor que us tregui de sobre la pobresa i la esclavitud, mentre vosaltres no feu res per a treureu's la misèria moral que porteu dintre. Viviu orfes de llum i de ideals, i per això us entusiasmeu amb aquells que us els porten fets. Tot ho espereu dels

altres i res de vosaltres mateixos.

El savi va acabar i el poble es va quedar fret i indiferent.

Alguns fins varen recriminar-lo perquè, a judici d'ells, havia insultat al poble. Altres—els més,—varen confessar que no l'havien entès d'una paraula.

El políticaire fou elegit diputat i més tard fou ministre.

PERTENEC A LA SUCCESSION
PATENTEE BARCELONES

I va passar temps. Ni es van fer carreteres, ni ponts, ni escoles, ni es varen votar lleis justes, ni es va acabar la pobresa, ni va passar res.

Varen venir, naturalment, anatemes i malediccions contra el polític i alguns varen llavors donar la raó al savi en allò de que havien d'esperar poc dels altres i tot d'ells mateixos.

Va passar més temps i vingué un segon polític amb noves teories i nous tòpics: Canvi de règim en pocs dies, revolucions a plaç fixe i desseguida un govern perfecte, tots contents, tots guanyant i tots també feliços.

I vinga prometre: Al vells, joventut; a les noies, promès; als malalts, salut; als pobres, riqueses, etc., etc. I fora quintes, fora contribucions, fora capellans, fora guerres; tot fora.

I el poble va aclamar de nou al polític sobrevingut, s'hi va entusiasmar i el va fer el seu ídol nou.

Confiat altra vegada, es va quedar esperant la fi de tots els seus mals i misèries. Esperà que li portessin el progrés, la civilització, la cultura, la riquesa, la salut, la fi de totes les seves penes i la perfecció promesa.

El savi llavors va tornar a parlar així:

—Ara espereu la perfecció que us ha promès un home i sou incapassos de corregir-vos d'un sol dels vostres defectes i dels vostres vicis. Creieu que és possible fer una societat perfecta amb homes tarats? Cerqueu, doncs, la vostra perfecció individual dintre vosaltres mateixos, conreuant i enfortint les vostres intel·ligències i les vostres ànimes, que no tenen cap més esclavitud que la de la ignorància i la rutina. I, sobre tot, no aixequen ídols de fang que us representin. Aspireu a ser aptes per a representar-vos vosaltres mateixos.

El poble va acollir altra vegada el parlament del savi amb murmuris de desaprovació i arrontçament d'espatlles.

I va passar més temps. L'ídol va pujar i no's va recordar mai més del poble fins que va venir un tercer, però aquest ja picava més a fons. Prometia repartir terres, repartir diners, repartir tallers i fàbriques i tornar els obrers burgesos i els burgesos obrers.

Predicava vagues, resistència, sabotatjes, matar burgesos (anys enrera hauria dit capellans), revolucionar el món i capgirar-lo.

I tot això joc de poques taules. Després armar-se fins a les dents i vinga la dictadura roja, bandera roja, exèrcit roig, el terror roig, tot ben roig, com més roig millor; sang roja, el Mar Roig, es dir, donar al món una capa de roig i altra vegada tots feliços.

El poble també s'hi va engrescar i el va proclamar ídol de turno.

Mes llavors el savi va parlar per última vegada.

—Ara us parlen de revolució,—va dir,—i vosaltres en

podrieu fer una mica cada dia instruint-vos. Ara aplaudiu als que us parlen de matar, de guerres i de terres, i abans aplaudieu al que no volia guerres de cap mena. Voleu que us reparteixin el que ja està repartit, voleu invertir el desordre actual per un nou desordre, i tampoc és aquest el camí a seguir. Penseu que el que és de tots no pot ésser repartit, mentre no's puguin repartir també mars i rius, ciutats i muntanyes, cel i aire, llum i sol. Tot és de tots i tots som germans,—clamava el savi.—El que cal és saber lluitar com a homes abans que com a classes, que homes sou al fi i al cap, o al menys ho tindrieu d'ésser, però Home amb majúscula, això és, lliures i conscients, forts d'esperit i sans de cos; no com ara, innoents i tautants, remat cercant pastor, granotes de Júpiter demanant rei i tot d'una revolucionaris destructors, portats únicament per l'instint del mal que tots portem a dintre com una passió malsana i de la qual sols els savis n'estan lliures. Cerqueu, doncs, primer la sabiduria i amb ella trobareu la llibertat, la riquesa i la perfecció que fins ara heu esperat dels altres. Treieu tavernes i feu escoles i, sobretot, que la primera revolució s'operi en els vostres cervells i en les vostres consciències. Tingueu ademés la virtut de no volguer escoltar elogis que encara no mereixeu, ni que us atribueixin virtuts que no teniu. Si encara no escolteu la veu del bon sentit, pitjor per a vosaltres, mes cal que us resigneu per a sempre amb la vostra sort, amb la vostra esclavitud i amb la vostra misèria. No us creieu grans i forts pel sol fet de formar la majoria. Penseu que's que han revolucionat el món són les minories selectes contra les majories, quasi sempre. Jesús, Colón, Galileu... Aquesta majoria es va riure de l'inventor del ferrocarril quan aquest va exposar el seu projecte i tots els savis, tots els reformadors, els grans inventors i els genis en tots els rams de l'art i del saber, Shakespeare, Cervantes, Wagner, Palissy, l'inventor de l'es-malt, Franklin, l'inventor del parallamps, Washington, que fou un esclau negre i va redimir la Amèrica, tots van lluitar contra les befes de la majoria que després va aclamar-los. Jo també, doncs, vaig contra la majoria...

El savi no va poguer continuar, perquè uns crits estridents varen ofegar la seva veu.

—Fuera!... Fuera!...—cridava el poble irat.

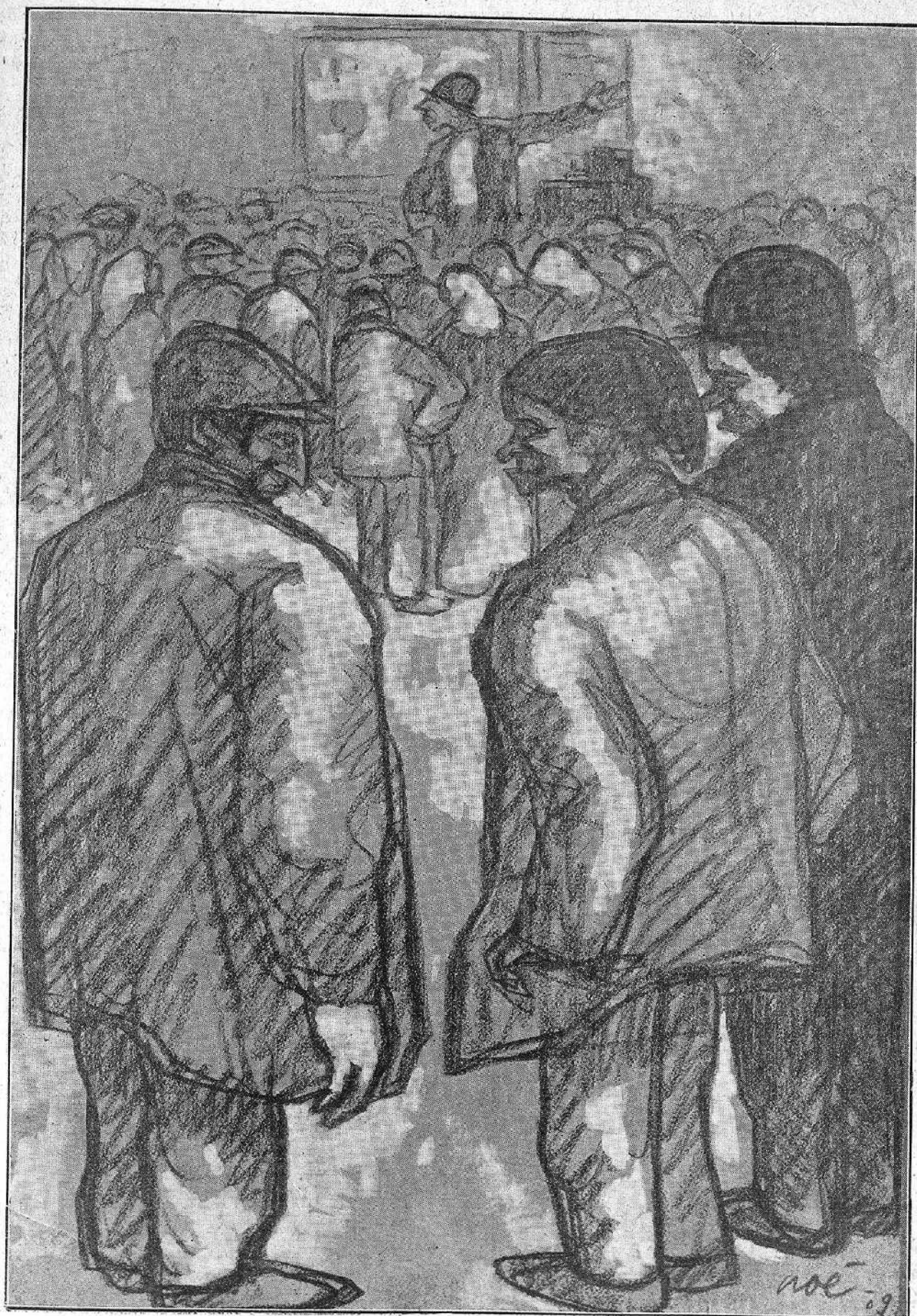
I a cops de pedra el van perseguir carretera enllà, acusat d'anar contra el poble.

I al cap d'una estoneta ja havien aixecat aquelles gents un nou ídol de fang, i ja confessaven que sense ídols no podien viure.

L'ídol nou d'ara era un torero.

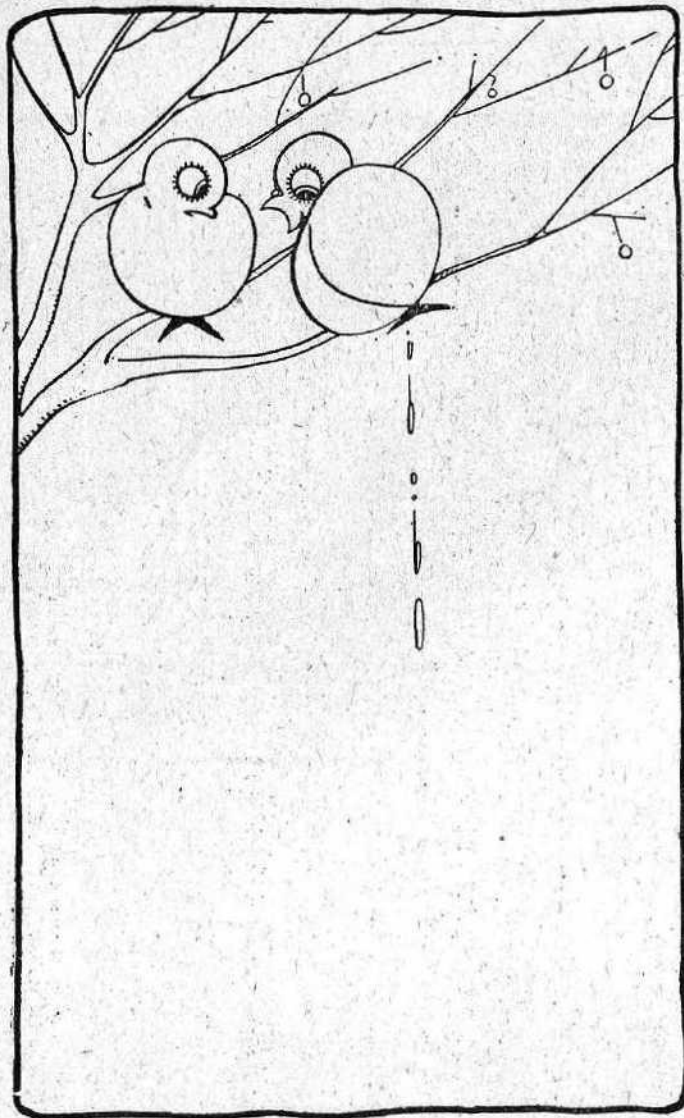
EMILI SALETA I LLORENS

AL MÈRCAT DE SANT ANTONI

- Xerra bé aquest home, oi Nasi?
—Més bé que En Cambó, i encara diu menos mentides.

ELS IRREVERENTS DE LA RAMBLA DEL MIG

—Vaja, Piuet, en fas massa!
¿que no ho'veus que passa gent?

—Ja el conec aquest que passa:
un comediant dolent.

—A Rússia, a Barcelona, a tot arreu hi han pinyes...
Què té d'estrany que un dia un hom n'agafi una?...

A UNA SENYORETA

(QUE'M DEMANA UNS VERSOS)

Sens dubte amb molt bon intent,
amablement me demana
que escrigui, en lletra galana
i en vers, qualque pensament.

Vostè sap que he fet poesies
i es creurà que encara en faig
de qualsevol modo, a raig,
com un tonto tonteries.

I va ben equivocada
apreciada senyoreta.

Ara ja no faig de poeta,
per sinó n'està enterada.

Lluny de mí dar-li un disgust
amb tot lo que ara li dic...

Fa ja molt temps que no escric
pels altres, ni per mon gust.

... Quan jo sentia l'amor,
aquesta flama tant santa
i tant noble, que'ns encanta
i ens entendreix tot el cor.

Quan jo estimava amb deliri
a aquella hermosa donzella,
que per a mí era tant bella
com la blanca flor del lliri...

cantava, sempre cantava,
fins que un jorn me vaig cansà...

Constrenyit de tant lluità
el meu pobre cor estava.

I vaig fer vaga d'escriure,
i em prova i sóc tot un home,
estic fresc com una poma
i no faig plorà ni riure.

i amb els versos no m'hi tracto,
prò amb molt gust me retracto
com ho faig en eix moment,

per complaure a una persona
tant amable com vostè,
i simpàtica, i que té
tant de maca com de bona.

ANDRESITO

A UNS ULLS BLAUS

Què hi teniu en vostres ulls,
dona, que'ls meus tant els mireu?
I de què'ls tindreu curulls
que belles coses m'inspiren?...

Els teniu blaus com un cel,
com un cel de primavera;
llur mirà és dolç com la mel

i llur dolçò és encisera.

Perquè amb rubò'ls amagueu
sots les rosades parpelles?
que és que potser que vos sap greu
que'm fixi amb llurs nines belles?

O es que, potser temeu
que ara descobreixin elles
lo que en l'ànima gardeu,
ric tresor de maravelles?...
Deixeu als ulls descobrir
lo que vostra ànima amaga,
no'ls obligueu a mentir
que'l mentí, es pecat que's paga.

Deixeu-los qu'ho diguin clar
si la vostra ànima estima,
que no és pecat l'estimar
si'l mes pur amor l'ànima.

Alseu els parpres rosats
que'ls serens ulls abscondeixen;
deixeu-los ben llibertats
que per gentils, bé ho mereixen.

Deixeu-me qu'embadalit
els miri, com a un clar dia:
... lliris blaus d'un maig florit
que fan flaire de poesia...

Que nostres ulls s'enmirallin
en sos cristalls mútuament;
qu'enmirallant-se res callin
de lo que'n l'ànima's sent!

JOAN PASCUAL

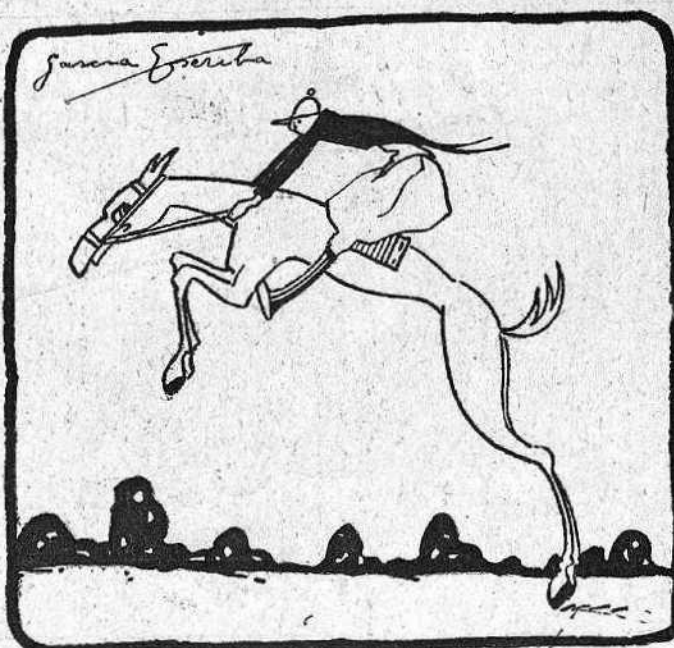
DEL MEU DIETARI

Tres anys que sagna el meu cor
sense parar nit ni dia,
i, tu, en ton isolament,
la vida trobes tranquil·la
allunyada dels fillets,
que són la meua alegria?

Tres anys que a la nostra llar
va apagar-s'hi la guspira
que un jorn va encendre l'amor...
Quan, de nou, vols tornà a obrir-la,
el temps passat oblidant,
i esmenant les nostres vides?

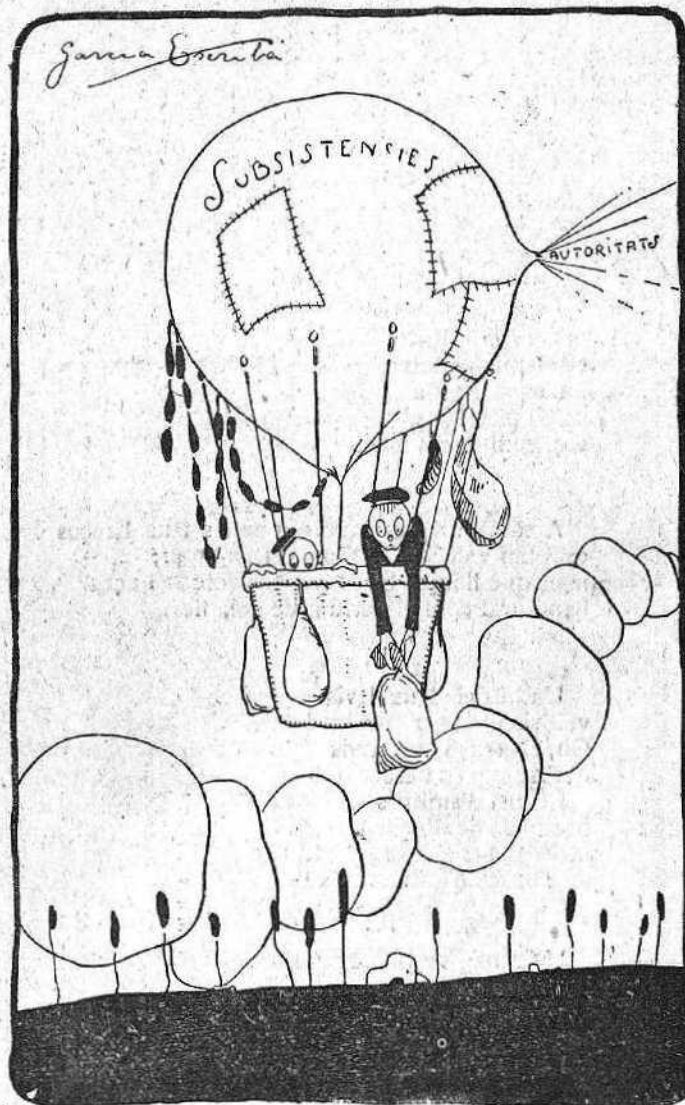
Contésta'm, la que a l'altar,
enfrent de Déu, ens uníem
fins més enllà de la mort.
Cauteritzant la ferida
que sagna han complert tres anys,
tan llargs, que semblen tres sigles!

S. Bis

A LES CURSES

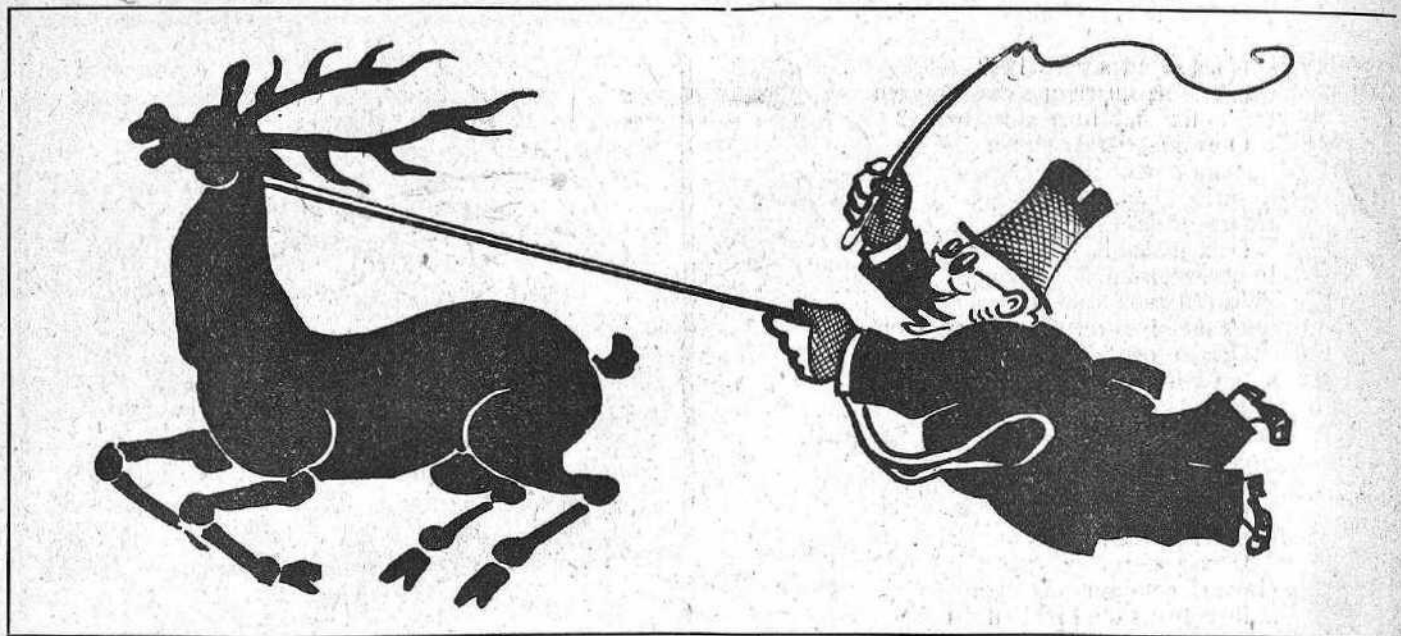
—Si ara em veïes la Fifi,
com la faria patil...

INICIS DE BAIXA

—Company, se'ns acaba el lastre
i això se'n va a fer pastetes.

—Culta, abaixa les mongetes
i el tocino i el pollastre!

LA POLITICA DEL SENYOR ESTEVE

—Oh, La Cierva!... No tens preu!
Jo amb tu vaig a tot arreu.

INTIMES

I

Les flors s'esbadellen
sos pètals s'encenen
al petó del sol,
més la melangia
a l'ànima mia
l'omplena de dol.

La dona estimada,
la tan desitjada
crudel m'ha deixat
i m'apar la vida
carga maleïda...
visc com un damnat.

II

Amoixant-me com un nin en els teus braços
cent mil voltes m'has jurat etern amor;
mes, què flonjos han sigut tan dolços llaços!
han durat com el perfum de gaia flor.

III

Un bès als teus llavis
voldria plasmar
Oh, els teus llavis savis
qui'ls pogués besar!

Regust d'ambrosia,
bresques de dolçor...
captaire seria
dels besos d'amor.

IV

Un estoig de immens valor
insensata et vaig donar;
era'l pobre del meu cor
assedegat d'estimar.

I capritxosa i crudel
sense tindre compassió
has trencat tan bell anhel
satisfeta l'il·lusió.

R. HOMEDES MUNDO

NA MARIA PLORA

Na Maria plora
de nit i de dia;
la pena l'acora
a la pobra Maria.

Desconsoladora
tristesa fa via...
de casa en cap hora
del jorn sortiria.

I pica de peus
i en els seus ullassos
fa'l plor regalims

Sufreix (figureu's!)
perquè té'ls seus braços
un xic massa prims.

P. MIOLET

UN FULL MÉS

Rutil·lant com nova estrella
que fulgura en el zenit,
et veu el meu esperit
quan l'anyorança el flagella.

En mig d'aital meravella
és tan dolç el meu neguit
que em sento més enfortit
per a aimar-te, oh, dona bella!

El foc de les teves nines
que m'abrusen, diamantines,
a l'oferir-me un nou món,
que mon ànima ignorava,
són el goig que'm revelava
la serenor del teu front.

BADORI DE MASCANYÍS

ELS FUNERALS D'EN "MITJA-PELA"

- No puc més.
- Carrega't amb mi.
- Atxanta... salva't!
- No vui.

Eren les dugues ben tocades de la matinada, quan En Josep Anton Sebastià, conegut per En «Mitja-pela» i el seu consort Llorenç, de motiu «El noi de Gràcia», tenien la ràpida conversa que acabo d'esmentar.

Passava el fet en una reconada de la riera d'Horta i a les acaballes d'un mes d'octubre. En «Mitja-pela» jeia panxa per amunt, greument ferit per un tret de bala, enjagat moments abans qui sap per qui.

Al donar fondo a la riera, feia ja una bella estona que corrien. Des de la barriada de Santa Eulària a l'altra banda del passeig. Sortits tot just d'un hort del carrer de Piqué, una veu els donà l'*alto*. Lluny d'obeir, apretaren encara a córrer, cercant posar entre ells i el desconegut estripa-contes, uns quants quilòmetres de per mig. Per a moure's amb més desembrac, havien abandonat la presa. Un sac amb uns quants caps d'aviram a dins.

Alto! es complavia en repetir la veu que ressonava en les tenebres. I com si produís la intimació efectes contraris, corrien els dos pispes com veritables esperitats; pensant únicament en salvar-se sigués com sigués.

Un tret, un altre i un altre, fins a rebassar la mitja dotzena. L'espetec de les bales semblava esperonar encara als fugitius que redoblaven l'esforç per a escapar al seu irat perseguidor.

En un dir Jesús s'empassaren el carrer d'En Porta. Al trobar-se al d'En Pi i Molist, tiraren per darrera la Casa Blanca. En ésser als quatre cantons, es sen' En «Mitja-pela» ferit a l'espatlla. Sense donar importàn a a l'accident, aquí caic, allà m'aixeco, arribaren al Passeig. Cames ajudeu-me, s'entafuraren pel camí de carro dit de Sant Iscle, fins tocar el mirador de can Sitjà, al peu mateix de la cotxera dels tramvies. Vorejant el petit espai viable que deixa la paret de contenció que marca el salt de la vessant, tiraren riera avall fins arribar a l'indret de can Garrigó. Aquí, i com sigués que la ferida privava a En «Mitja-pela» d'avançar s'arrauliren en un recolze que forma la vorada, talment dos minsos conills.

Inútil dir que no s'obirava ànima viventa. Que la nit, fosca de sí, ho era més en aquella fondalada, on semblava haver sigut sospès el curs del temps. El silenci, doncs, hauria sigut absolut, sense la remor que uns metres més amunt feia l'aigua infecte en davallar per a juntar-se a la que sortia de la claveguera. Perduts en l'ombra de la nit s'hauria cregut En Llorenç a cobert de tota contrarie

de no ésser les siluetes dels arbres que en gronxar-se el feien mal fiar.

El primer que feu En Llorençó sigué infondre confiança al seu company, al que palpava per tot arreu, posseït d'un esglai indefinible. La cosa tenia la seva explicació. El «noi de Gràcia» comptava en el tràngol difícil perquè passava els segons per segles, no atinant en la determinació a pendre davant d'un cas tan de veres compromès.

El que més greu li sabia era que se la tenia *jamada*. En prova d'això, deia sempre no voler sortir; alegava que amb la moda de pendre tot Déu l'arma i disparar a la més mínima, calia menar les aptituds per a nous aviaranys.

Una maledicció seguida d'unes paraules de penediment sigueren el corolari del sol·liloqui mental del «Noi de Gràcia», que dut per la més exemplar i sagrada de les solidaritats, acarona amb la seva mà indecisa la cara del company, al que procurava reanimar parlant-li tendrament a l'orella mentre dèbilment, amb punyenta persistència, anava repetint aquest:

—M'han mort...

Afegint de tant en tant a la cançó:

—Salla... Salva't!

En Llorençó es deia a sí mateix que això no podia ésser. Que deixar a l'infeliç *dinyar-la* si a mà venia, com una bèstia, era caure en el pitjor dels mancaments.

En aquestes notà En Llorençó una remor sospitosa que el dugué a reprimir l'alè. Simultàniament amb el soroll, nous trets tirats, ben segur, a la bona de Déu; per a advertir-los que hi havia qui vetllava encara; que emperò li semblaren a ell petar a dos pams del tràgic abrigo.

—Prova a alçar-te.

—No puc.

—Dòm el braç.

En disposar-se a incorporar al company, experimentà En Llorençó un esfereïment de mort. Un líquid tebi, enganxadiç, li humitejà la mà, impeding-li l'articulació dels dits. El pacient es desangnava.

El primer impuls sigué d'apartar-se horroritzat. Tant mateix els planys exhalats per En «Mitja-pela» expressaven lo apurat de la seva situació.

Vist que no podia moure's, digué el malalt, atut ja per la debilitat:

—Ves-te'n...

Per primera vegada pensà el «Noi de Gràcia» en satisfer la comanda de l'amic. Realment no era cosa d'afegir una nova vida a la que per dissort s'apagava.

Boi d'esma, afegí encara En «Mitja-pela»:

—Salla. I digues a la Càndia el que ha passat. Que sàpiga com el meu darrer pensament és per a ella...

La tal Càndia, que tenia adquirida certa notorietat entre les dones de mal viure que poblen la part baixa del districte V, era, des de feia alguns anys, la xava d'En «Mitja-pela», que procedent de la *Santa Casa*—com solia nomenar la de Caritat—havia posat en ella l'afecte del seu cor de vagabund empedernit. En «Mitja-pela», al revés del «Noi de Gràcia», no era ja cap cadell. Més aviat ço que en el llenguatge especialíssim del món on actuava, sol dir-se'n un *puró*, puix ratllava la quarentena.

Posat als onze anys al mig del carrer sense una veu amiga a la que obeir, sense una mà que l'apartés dels escolls que assetjaven constantment la seva innocència, es sabia de memòria totes les Delegacions de Policia i tots els quarterets de municipals i tots els jutges i funcionaris del ram de justícia. No parlem de les presons, vella i nova, de les quals havia estat hoste assidu. En el

pati famós del casalot del carrer d'Amàlia fou precisament on afirmà la seva personalitat, formada en el vagar pels carrers, en les reunions a les portes dels quartels, en els romiatges pels molls, en les nits passades al ras, dormint o provant de dormir en vint llocs diferents. En recordar el seu passat, parlava amb certa tendresa del senyor Trigueros, director aleshores de la casa i al que respectuosa i familiarment nomenava *don Arnestu*. Les quinzenes i les pallisses que com si pesés damunt seu una maledicció empalmà de jove, havien acumulat en la seca ànima un sediment de fel que el duia a veure en cada home un enemic. Així i tot, negà sempre el seu concurs en tractar-se de negocis en els que anés aparellada la possibilitat de causar dany material a les persones. En qualitat de randa, pispa, o mossega, a seques, el que calgués; assassi—deia amb dignitat i repugnància—mai de la vida. Primer deixar-se decandir per la fam o tirar-se de cap al mar. La idea de vessar una gota de sang esborronava a En «Mitja-pela» treient-lo de pollaguera.

Havia fet estades a l'Hospital, havent sigut la Càndia, de mal nom «la Mahonesa» la sola ànima caritativa que estimà un deure apropar-se al capsal del seu llit. La mateixa que encantada al filat metàlic que defensa els locutors de la presó, havia fet per a endolcir-li els captiveris. I no solament en les hores cruels de malaltia o reclosió havia sabut la Càndia mostrar-se compassiva amb el que deia emfàticament *el seu*. En la pau i tot, en les centes de vegades que per fas o per nefes no podia *fatigar*, trobava el randa en la bellesa marcida que era l'amiga un redós i un apoi per a anar fent i esperar dies millors.

Que molt que fins apallissant-la i cobrint-la de paraules—ço que solia fer bastant sovint—sentís per ella un afecte que per res del món hauria posat a ningú més?

A En «Mitja-pela» li havia sobrevingut qualque manifestació d'agonia. Posant en la mirada una súplica, digué altre cop:

—Et prego deixar-me. Digues a la Càndia que'm moro pensant amb ella. Com li demano perdó. Com al cloure per a sempre les parpelles m'aconsola el seu record.

I a tot això anava fent-se el seu panteig més pronunciat: més fadigosa la respiració.

Amb mil treballs per a ofegar el plor, apropà el «Noi de Gràcia» els llavis al front glaçat de l'infelicitat. La cura posada en dissimular, no sigué prou a impedir que rodolessin les llàgrimes pel rostre cadavèric d'En «Mitja-pela» que articlejava encara:

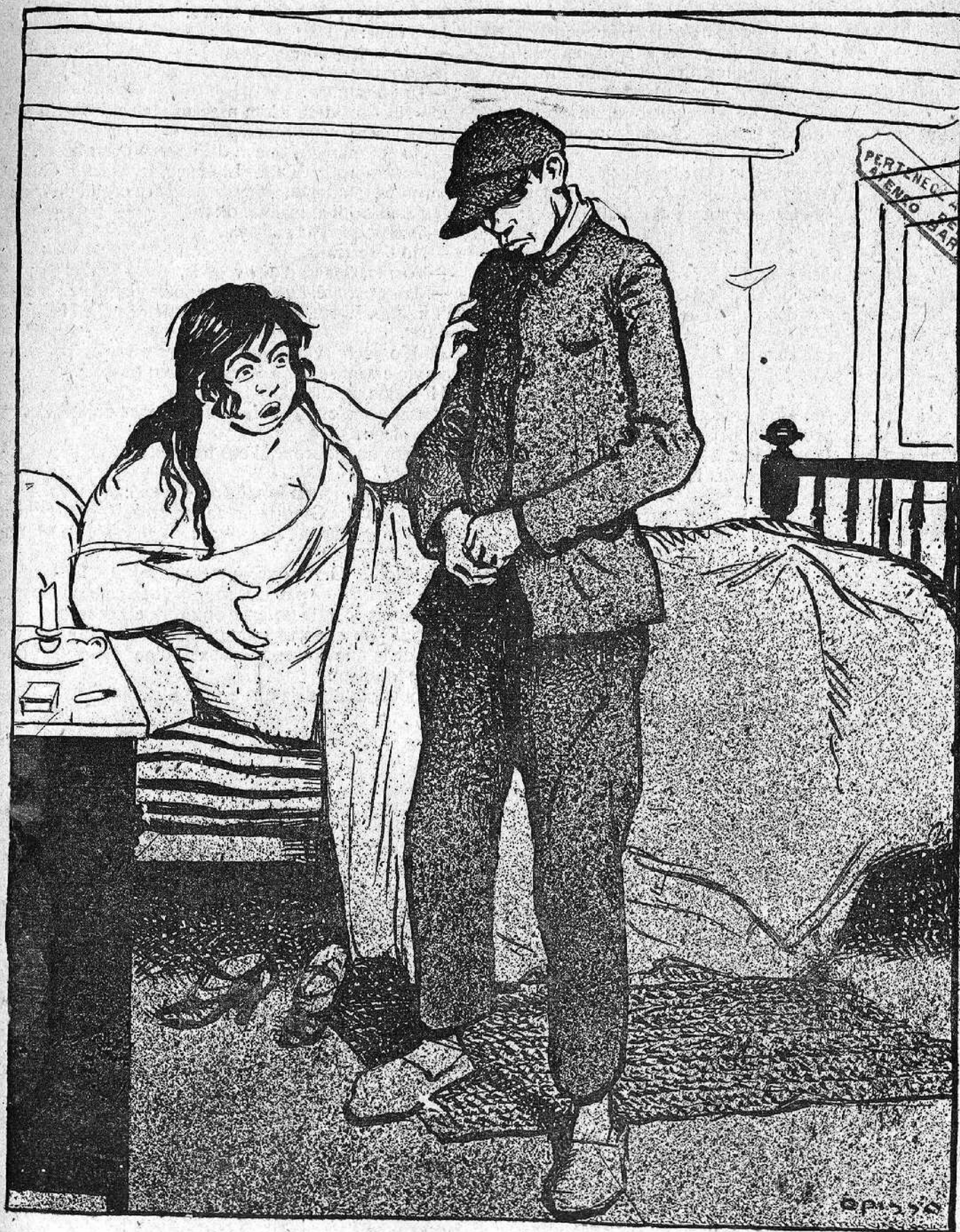
—Veste'n... ves... te'n...

Per a obeir calgué a En Llorençó acomplir un esforç suprem; el més dur de tants com en aquella nit remaleïda portava realitzats.

Cercant la defensa dels marges, xipollejant en el fang corromput que és el llit de la riera, caminant a ocasions a quatre grapes, furtant el cos, seguí avall, fins tocar les parets de la *Hispano* a l'entrada mateixa de Sant Andreu.

Amb dagues gambades saltà a la carretera en la que restà uns moments pal·plantat esguardant, indecís, a tots cantons.

Notà que li bullia el front. Tremolant de por, capficat amb el drama que acabava de viure, prengué la direcció de Barcelona on entrava a quarts de cinc. La imatge de l'amic assassinat se li endinsava en l'entenenent impossibilitant-li reflexionar. Tenia el seu davant la baluerna que és l'Arc del Triomf i li semblava trobar-se en una xarxa de camins inconeguts; en una estepa sense fi, en la que cada gra de sorra pogués fer-li retret de la malifeta.

Pel Passeig de la Indústria enfilà el de l'Aduana i tot seguit el de Colom. Pels carrers de santa Madrona i Migdia, arribà al de l'Olm, on dormia ordinàriament.

S'ajassà vestit i tot. Les idees se li agombolaven al cervell. Estava frenètic, neguitós. Eren les vuit ben toca-des quan després de lluitar desesperadament per a esvair les fantasmes que semblaven envoltar-lo, després de regirar-se per a trobar una posició que no encertava, logrà atrapar lleugerament el són.

En despertar-se, prop de la una, es plantà pels carrers de l'Estrella i de les Tàpies, al piset del de Sant Olaguer, on vivia rellogada la Càndia, encara al llit.

—I doncs?

—Ja ho veus.

El «Noi de Gràcia», amb la seva cara de prunes agres, no pressagiava res de bo.

La Càndia, que's deixondia boi ensonyada, no reparà en el posat del visitant.

—A quina hora heu tornat?

—A les cinc.

—I ell?

En Llorençó no sabia com enfocar la conversa. Pel que pogués ésser, decidí tantejar el terreny; deixar anar de mica en mica la nova horrible.

—Clapant a càl Baturrillo. No deu haver-se llevat encara.

La Càndia, que havia ja ben obert els ulls, s'adonà de la torbació del «Noi», que semblava rapapiejar.

—A què ve aquesta mala pinta? Què tens?

—Com a tenir, no tinc res.

—Doncs, a què has vingut?

—Coscs que passen... Què et diré jo?

Els ulls de la dona brillaren de sobte, intensament. Era que acabava de creuar pel seu magí una pensada diabòlica. Extenent dissimuladament el braç, apartà les gires dels tapalls, deixant al descobert la gorja i el naixement del pit.

Digué amablement:

—Atansa't.

En Llorençó, destarotat, reculà.

Insistí ella:

—Que et faig por?

—Por, de què?

—Tu ho sabràs.

El «Noi» palidejà. Com preveure la equivocació tremenda que acabava d'experimentar la dona?

—No em maregis, que el dia no està per a brocs.

El to empleat per a En Llorençó, fent que la Càndia s'incorporés, alhora que, picada en el seu orgull de famella, feu amb evident malhumor:

—Que potser l'han atanyat?

—No t'escarrassis.

—Vomita, doncs, d'una vegada.

—Massa parlaré, i veuràs com no he vingut per la cosa que't figures. El teu, aquesta nit, ha fet l'ànec. Ha mort d'un tret.

En Llorençó havia deixat caure les paraules pausadament; violentant-se per a amagar el seu trasbals.

Hi hagué un silenci.

Passada una estona i afectant no donar importància a la cosa, afegí:

—Hem tingut bronca i ens ha tocat la de rebre. Què vols fer-hi?

Desseguida, i amb fondíssima emoció:

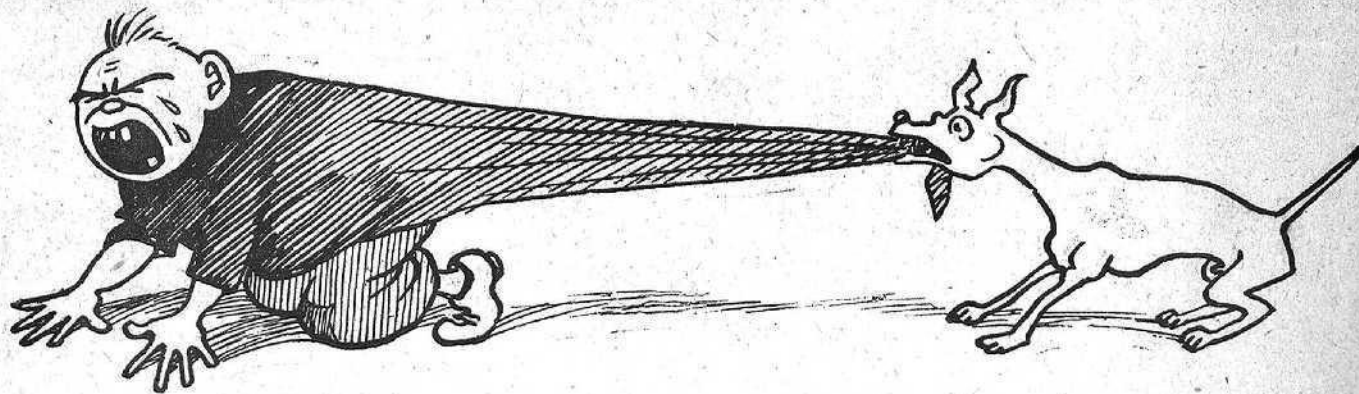
—Digues a la Càndia—m'ha encarregat—com el meu darrer pensament és per a ella; com m'emporto el seu record.

El «Noi de Gràcia» acotà, pesarós, el cap. La Càndia s'alçà sense dir una paraula. Encarant-se amb un tros de mirall, feu l'acció de posar-se en ordre els cabells.

Finida l'operació, anà indiferent i calmosa a la tauleta de nit, de la que abastà les deixes d'un cigarret, al que calà foc tot dient:

—El cor m'ho deia que era un blet.

JOSEP ARTÍS

ELS EX C'GRONAIRES, AL «LICEO».

—Oye, Augusto, ¿quien es aquel de la fila siete, que nos mira tanto?
 —No te acuerdas tonta?... Es el trenzas e hilos que estaba al lado de casa.

L'advocat

El famós advocat es trobava sol en son magnífic despatx.

Finava la tarda, i acabada ja l'hora de les consultes el darrer client havia desaparegut darrera el cortinatge tupid que cobria la porta d'entrada; la suntuosa habitació restava sumida en un silenci aplanador, interromput només pel *tic-tac* monòton de l'artístic rellotge de bronze col·locat damunt de l'ampla taula de ministre.

El lletrat va passar-se la mà pel front espaiós, aquell

front marmori que començaven a ombrejar alguns flocs de cabells prematurament grisos; després acarona com un autòmata el seu bigoti, també grisenc i deixant escapar un sospir fondo, anà a sentar-se a un balancí que hi havia aprop del balcó, rendit per la fatiga i caient en una mena d'estat soporífer que li feu aclucar els parpres.

Era una d'aquelles tardes tardorenques fredes i plujoses, en les quals la nota gris ho domina tot i les petjades dels vianants ressonen esmortuïdes pel fang que encafifa els paviments de la ciutat; una d'aquelles tardes que l'esperit se sent contorbat per una tristesa estranya i somniosa, barreja d'enyorança indesxifrable i d'aplanador *splin*.

Quan per etzar obria els ulls, veia a través dels vidres del balcó com plovia pausadament i els arbres despulats de l'ampla via alçar cel amunt el seu brancatge, com d-manant un raig de sol benfactor. Les primeres ombres de la nit anaven invadint poc a poc el carrer i, per a defensar-lo d'elles s'encenien a cada instant noves lluminàries quina claror reflectia a l'empedrat daurant lo i brunyint-lo a la vegada. Els transeunts escassos i adaltrats creuaven el carrer depressa o bé circulaven fredorics, ja coberts pels paraigües amoïnosos, ja enfundats en els impermeables que els hi arribaven als peus.

De tant en tant, el grinyolar de les rodes d'un carruatge, el colpejar sec dels cavalls en marxa, o la bocina d'un automòbil que passava com un llamp, trencaven el ritme acompassat i adormidor de la pluja, i el gran lletrat s'estremia, alçava la testa que tenia acotada damunt del pit, per un moment, i tornava a caure en aquell ensopiment aclaparador.

El savi doctor en lleis quina opinió era sempre acatada entre els seus col·legues; el cèlebre advocat quals discursos es comptaven per èxits a l'Audiència; el juriscònsult que, mercès al talent extraordinari que tenia, s'havia fet en pocs anys una posició brillant, conquerida a força de treball i de lluita, es sentia aquella tarda, plujosa i freda, ben feble i làs, anihilat talment; tant, que's veia insignificant entre els companys de carrera, i poc menys que despreciable als ulls dels demés.

Era que's recordava de la seva humil extracció; era que el vertigen de l'altura assolida per el propi esforç l'enfonsava a l'abim de l'aburriment; era que el seu anhel, ja complert, d'honors, de triomfs i de grandeses començava a gotejar en els seus dintres la fel de l'incen-tiu ja mort; era, en fi, que l'amor implacable trucava en el seu cor de roure, amb un colpejar furient abans de despedir-se d'ell per sempre més.

Malestruc advocat! També havia sigut jove, també havia estimat, també s'havia vist correspost com tot mortall. Mes, fou al començament de la carrera, quan l'esperonava l'afany de treure's la misèria del damunt, quan se sentia abrufat pel foll desig de fer-se home, de brillar al foro, d'enriquir-se a corre-cuita i era feble esclau del seu cervell ambiciós.

Llavors, oh! llavors a l'humil caseta on vivia a dispesa, no li mancaven els seus amors d'estudiant; una xicoteta rossa, bonica, espavilada, filla de la dispesera, i que venia peix al Born amb una tia seva. I com l'estimava aquella moceta! Una vegada que la febre el consumia, la formosa noia va deixar-ho tot per ajudar a sa mare a cuidar-lo, i ho feu amb una tendresa que només podia ésser nascuda de l'amor ingenu i confiat.

Una volta convallescent, quan ja començava a caminar per la seva cambreta, l'anima noble de l'estudiant va esclatar en una declaració ardenta i lleial; la passió brollà espontània, el cor va vencer al cervell del jovenet, i un petó doble, fort, de sonoritats genèriques, va semblar que segellava per sempre un pacte que havia d'unir dues existències en floració amb els llaços de l'indestru-ctible simpatia.

Mes, no succeïren les coses com era de creure, per què així que el cap va donar-se compte de la bogeria del cor, va cuidar ofegar-lo amb un doll de reflexions que feren tremer d'esglai la sensible entranya.

Aquella pobre xicoteta venedora del Born no era pas l'esposa que li pertocava a un juriscònsult; ademés a l'home per a lluitar, per a vencer i enlairar-se, li cal despendre's de la càrrega inútil de l'amor; l'amor és un

sentiment purament platònic, un lirisme, una il·lusió, i amb uns elements tan febles i minços ningú pot fer-se una posició al món.

Davant del raciocini del cervell, l'estudiant prengué una resolució heròica; va ofegar la passió que l'arborava, torturant el seu cor enamorat, i sense dir paraula a la dispesera ni a sa filla, se'n anà a viure al cantó més oposat de la població...

Quan l'advocat hagué descapdellat els seus records joves fins aquí, va aixecar-se d'una revolada com si li haguessin aplicat una corrent elèctrica, i mirà fixament al carrer; el carrer resplandia dessota un devasall de llum que queia dels arcs voltàics, els quals hi eren a dotzenes. Per l'acera d'enfront i abrigada amb un ampla paraigüa de família passava una parella d'artesans; ell, alt i fornit, marxava amb pas segur; ella primeta i vincladissa seguia a l'obrer amb un trepitjar menut gronxant el seu buste de matrona en plena joventut.

El savi doctor en lleis embolcallà amb una mirada d'amor insaciat la dítxosa parella, i va sentir la nostalgia de les moxaines de l'espoa que no havia conegut, i apoïà el front cremós damunt del cristall del balcó, fred com el glaç, adonant-se de que part de fora es desfeia en regalims de llàgrimes.

En aquell precís moment la topada d'un transeunt badoc amb la gentil parella va fer que's decantés el paraigües de l'artesà, i que a la vista atònita del Doctor en Dret, sorgís la formosíssima testa de la treballadora, que era rossa com un fil d'or.

El malhaurat deixà escapar un gemec d'angoixa i caigué desplomat al balanci... Pocs moments després rompia a plorar i pantejar retut com un infant castigat, sense que el seu panteig ni els sospirs que se li escapaven, trobessin el ressó més lleu en la buidor que l'en-voltava; i va plorar bella estona...

El gran juriscònsult que subjectava el Còdic a son albir, va conèixer llavors que havia deixat de pagar el tribut que tot ser vivent deu a la eterna, a l'immutable, a la feconda llei de l'amor, mare de l'humanitat.

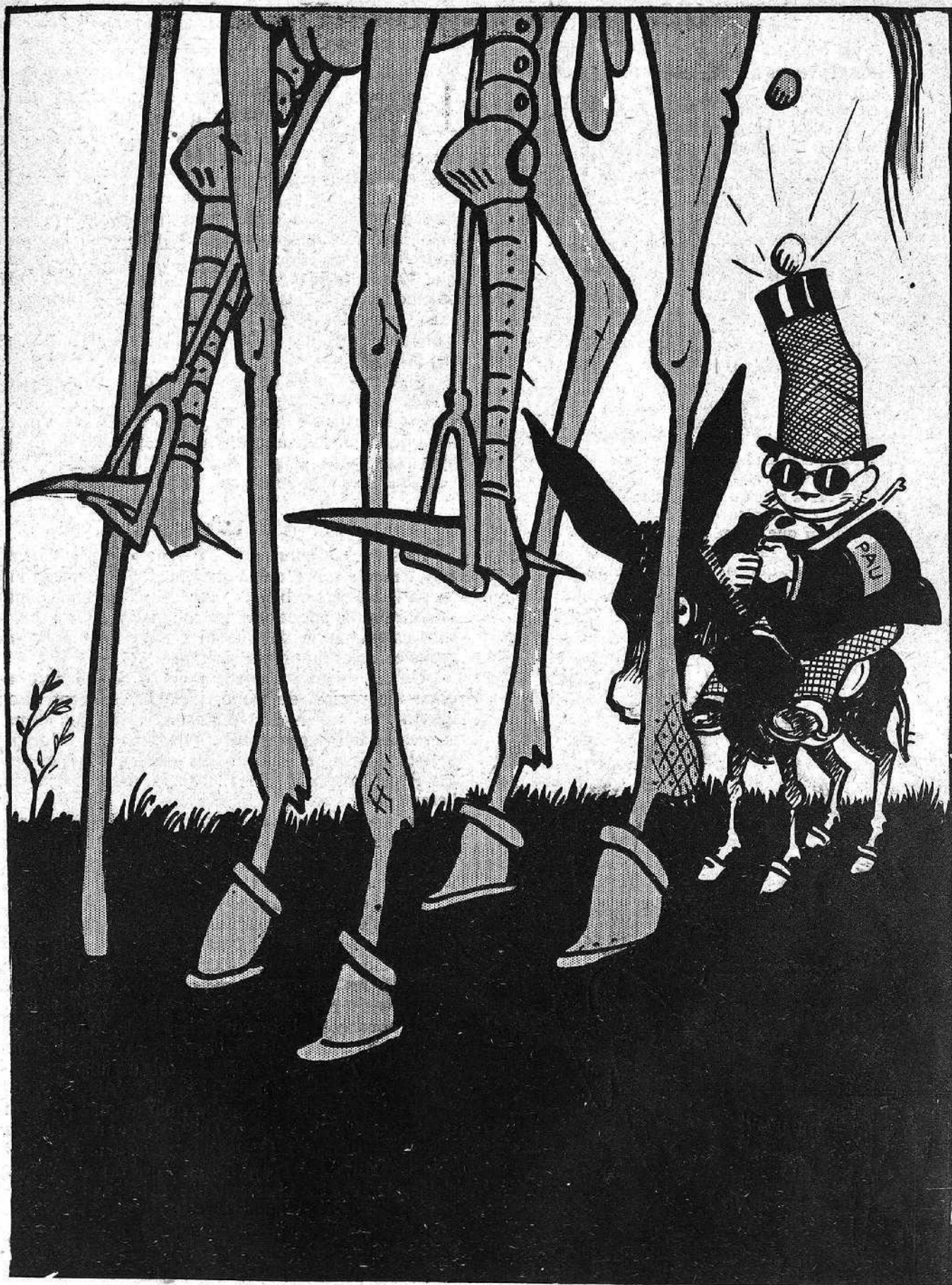
La seva estimada, la única dona que amb la claror de sos ulls de cel li havia lluminat el camí de la vida, quan era un micer estudiantet, se li acabava d'aparèixer alegre i dítxosa, penjada al braç del seu marit, aquell home al qual, sense cap mena de dubte, estimava de cor; i ell que havia aspirat els primers perfums d'aquella ànima sensible nascuda per l'amor a la florescència de la pubertat, romania sol a la terra, i veia com se li esblanqueïen els cabells abans d'hora, en aquella habitació sumtuosa i freda com una tomba.

Va alçar-se, l'advocat; estirà la mà, i a les palpentes trovà la clau de l'aparell elèctric; s'esbandí la llum, i de colp i volta aparegueren a son entorn les obres d'art atresorades en aquell despatx, digne d'un potentat; i la testa, orgullosa de la seva obra, va apagar els gemecs del cor, tractant-lo de somniador irreductible.

La testa tenia raó. No podria ésser-li el matrimoni un nou triomf social? Quina dona, per alta que fos, gosaria negar-li la seva mà? Per l'amor, totes les hores són prou bones.

MANUEL MARINELLO

PÀGINES C' ASSIQUES

«A lo cual respondió Don Quijote:

—Las heridas que se reciben en las batallas, antes dan honra que la quitan.»

ÍNTIMES

Febres del cor trocejat
són els versos que t'he escrit
i tu, pietosa, has llegit
en la dolça intimitat.

En mig de la soletat
ausculto els batecs del pit;
qual ritme es perd en la nit
llarga de l'eternitat.

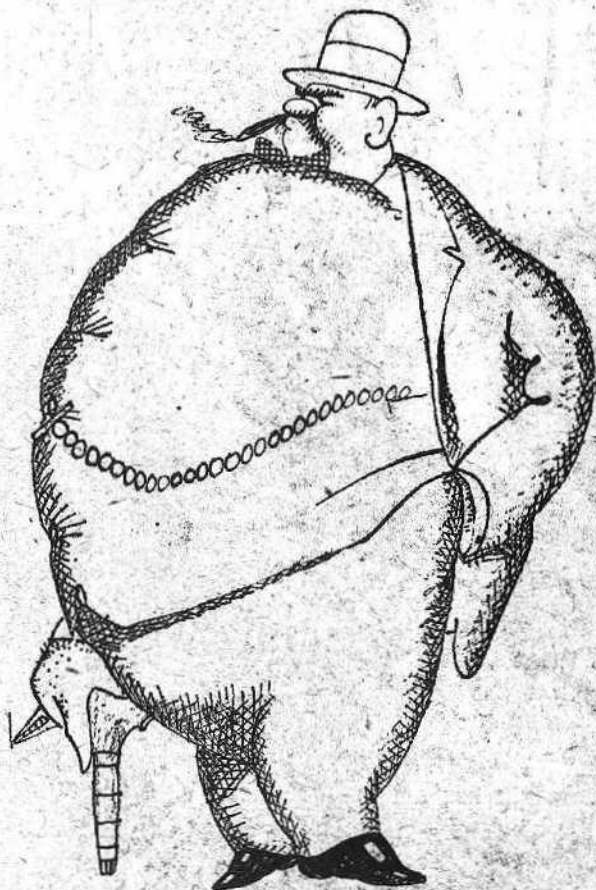
Aquests fulls reculliré
un per un i els juntaré
novament per a fè el llibre,
reliquiari del fervor
de mon ànima que vibra
cantant sols el teu amor.

Fineix la nit. Vé el nou dia
amb el seu mantell de llum;
oferint-li el dolç perfum,
la flor que el càlzer obria.

Retorna al món l'alegria
en mig de boira i vesllum;
mentre, així, un home es consum
anyorant-te, hermosa aimia.

La blava mar que'ns separa
n'aviva més el record
de l'amor que, verge encara,
omplena de goig el cor
del poeta, qui com mai avui delira,
polsant, per a tu sols, la seva lira.

SALVADOR BORRUT I SOLER

UN «APROFITAT» DE LA GUERRA

Don Macari Puigcarbó
que era abans persona flaca
i de tant tractar amb cotó
s'ha tornat com una «paca».

Un mal dijous

La fàbrica, adormida damunt de les colzades del petit Noia, tenia la història molt llarga. Es comptaven dels vells morts coses estravagants, que havien aixecat per tot l'encontorn una polsaguera de rialles i mormuracions inacabable.

Quan se feia paper de barba a la mà, i les tines no havien sigut rellevades per les màquines, que treuen milers i milers de fulles arrenglerades damunt les baietes, enllestit un munt de bales diàriament, els de les tines, que també menjaven a la casa, junt amb En «Sales», abandonaven la casa tots els dissabtes o vigílies de festa, retornant el dilluns, sota les llambregades de la llanterna quan no feia lluna clara, de tres a quatre del matí.

En Pepet, l'amo de les parets de l'horta d'enfront, i de la indústria que allí es frabicava, feia un i fins dos viatges setmanals a Barcelona. La seva senyora s'hi enfadava de mala manera quan no compareixia el dia prefixat, o no venia el giro que necessitava per les petites i grosses despeses de la casa.

La senyora Quimeta, vidua d'un ingenier de mines amb tres fills sobre quina paternitat hi posaven dubtes les parleries dels habitants d'Alvedorc i de tantes masies sardanejant la fàbrica, era un xic neurastènica: una persona entesa hauria dit que hi posava la voluntat en fer greus els atacs que sofria arreument.

Un dia, mentre l'aprenent era a Sant Sadurní a esperar un recado de l'amo, i el corresponent giro de quartos, va morir-se al estable el cavall que lo mateix servia per arrossegar el carret i tragar fardos de paper a l'estació, que per galopar pels camins estrafets per on En Pepet, aficionat d'una manera barbre al turisme, l'emmenava.

En anar la Carmeta a regar unes macetes de flors mal aivades s'adonà de que, contra costum, el Tordo estava ajaçat damunt la palla, esbufegant, com si li hagués de succeir una mala cosa.

En saber-ho la mare de la Carmeta, hi corregué com una boja. Justament es disposava a enllestir el berenar del dijous gras: una esqueixada de bacallà amb tunyina, truites amb butifarra del tocinet de la casa, que devia arribar a les vuitanta carniceres i no va passar de les cinquanta sis. No hauria armat més saragata de crits, ni hauria obert més els braços desesperada, ni hauria caigut més feixuga sobre el coixí d'herba seca com va caure, si en lloc del Tordo se li arriba a morir un fill.

Els mossos eren a ballar al caseriu d'Alvedorc, en una sala i arcova i amb un manubri quin lloguer pagaven sis o set paperers aficionats a la ballaruga i una dotzena de paguesos, esborrades ja les diferències que anys enrera havien existit entre els de la fàbrica i els del terroç Envià, doncs, a Sant Jaume, cuita corrents a cercar el menescal, qui trobà ja morta la bestiola, entornant-se sense fer-los servir, tres o quatre remeis que havia pres en previsió, ni cobrar el tip de córrer que s'havia hagut de fer.

La senyora Quimeta esperava el menescal: per a satisfèr les seves engúnies, per no haver de comptar els

—M'ha costat molt, fer diners, fill meu!
—Doncs, deixi-me's desfer, que deu ésser cosa més senzilla.

LA CRISI ETERNA

—Jo, ja fa temps que ho tinc solucionat,
no fumo... si no'm conviden.

moments d'un a un, espiava des d'una *ventana* del mirador i corregué a ficar-se al llit en obirar-lo, víctima d'una aute sugestió perillosa, sotmesa a un trasbalsament del cos i de l'esperit.

Quan arribaren els moços ballaires, no sentiren altre soroll que la remor dels cilindres. Avisada per la seva filla Carmeta de l'absència del menescal, se llevà omplint el balanci amb el seu cos exuberant, fent petar de tant en quant una bacaineta, amb musica de ronc i tot.

El *Tordo* dormia el son etern damunt l'escassa palla del seu jaç. Li havien sigut tretes les morralles, en disposició d'ésser l'endemà entregat al menescal, que hi compareixeria l'endemà amb el seu carret, per a traslladar-lo a Sant Sadurní, fer-li arrencar la pell, i potser negociar amb un tocinaire desaperseu el preu de la carn axerraïda de la bestiola.

¡Quin trasbals, en arribar, suorós i esbufegant, el senyor Pepet, noticiós de la desgràcia per un telegrama que li fou enviat a Barcelona des de Sant Sadurní! La primera visita fou pel *Tordo*, entrant pel portal encrostonat i ple de terenyines de l'estable, abans que pel principal del pis. Després pensà amb la senyora Quimeta, qui continuava caiguda sobre la tela de cossolí, un si és no és endormiscada. I les primeres paraules d'ambós foren de condol per la pobre bestiola, i les úniques llàgrimes, la memòria del *Tordo* se les va emportar.

Allí mateix, fent abstracció absoluta de les materialitats del negoci, dels contratemps de riuades i espatllaments de peces de les màquines, es decidí embalsamar el cap de la bestiola, a fi de conservar-lo en el siti de més honor de la sala de rebre, damunt d'una cantonera feta expressa o d'un tripode central.

¡Vaia un berenar tingueren els moços balladors en arribar, camí de la salzareda, negre com gola de llopl! El trasbals que la mort de l'animal produí, va destarotar-ho tot de semblant faisó, que a les set del vespre encara les lletugues d'enciam eren a l'aigua, nedant sobre el gibrell, i el bacallà continuava donant a l'aigua d'una caçola d'alumini, la salabor de les fibres.

La Carmeta i la criada de la cuina engiponaren per

fi, de qualsevol manera, la amanida, i com els joves tenien presses per a tornar al ball, a fer les paus dels que tenien promesos a les respectives xicotes. I el d'aquella nit era de disfreses, de xerinola, de lo bo i de lo millor, per a la jovenalla plena de pardalets al cap, per a aprofitar les poques hores que li restaven al Carnestoltes, no volgueren esperar les truites, preferint beure's crús els ous destinats a la paella.

Beguent se'l, En Maneló, el més trempat de la colla, en notar rams de sang en el rovell fecondat per un pollastre escometedor i alt de pit, va escapar-li de dir a la Carmeta.

—Mira, Carmeta, m'has donat un ou empeltat de magraner!

J. COSTA I POMÉS

ENGRUNES

Recordo un petó
qual feble resó
tot mon ser trasbalsa;
un petó tot foc
que no'm deixa enlloc,
que m'arribà a l'ànima.

Mon ser s'estremeix
quan ell resurgeix
al fons de ma pensa,
i sento del bes
aquell foc encés
que mos llavis crema.

Sort que plens d'amor
endolcen mon cor
uns ulls que me miran
i em diuen: —Soc jo
qui t'aima amb passió,
qui per tu sospira.

JOSEP ALEMANY I BGRÀS

Històric

Em trobava a Bilbao. En havent sopat, me dirigia cap al cafè tot llegint el diari del vespre i, per aqueix, vaig enterar-me de la mort d'En Maragall.

Al cafè vaig trobar-hi uns quants catalans al voltant d'una taula, an els que, com era natural, no vaig pas poder amagar-los el meu pregon sentiment per la mort del nostre gran poeta.

—Acabo de tenir un disgust llegint aquest diari.—
vaig dir-los—Que no ho saben? Ha mort En Maragall!

Un silenci absolut va seguir a les meves paraules, però com que de tant que durava ja s'anava fent enutjós, per a rompre el glàs, un d'aquells catalans, per més senyes fabricant de Sabadell de moltes campanilles, ric ja d'avant-guerre encara que sempre sembla, ha semblat i semblarà un ric de trinca, sapat, radiant amb son cigar de tres pessetes a la boca i un anell de mig quilo en un dit, va exclamar:

—Quina llàstima! Tan bona veu que tenia!...

P. COLOMER I FÒRS

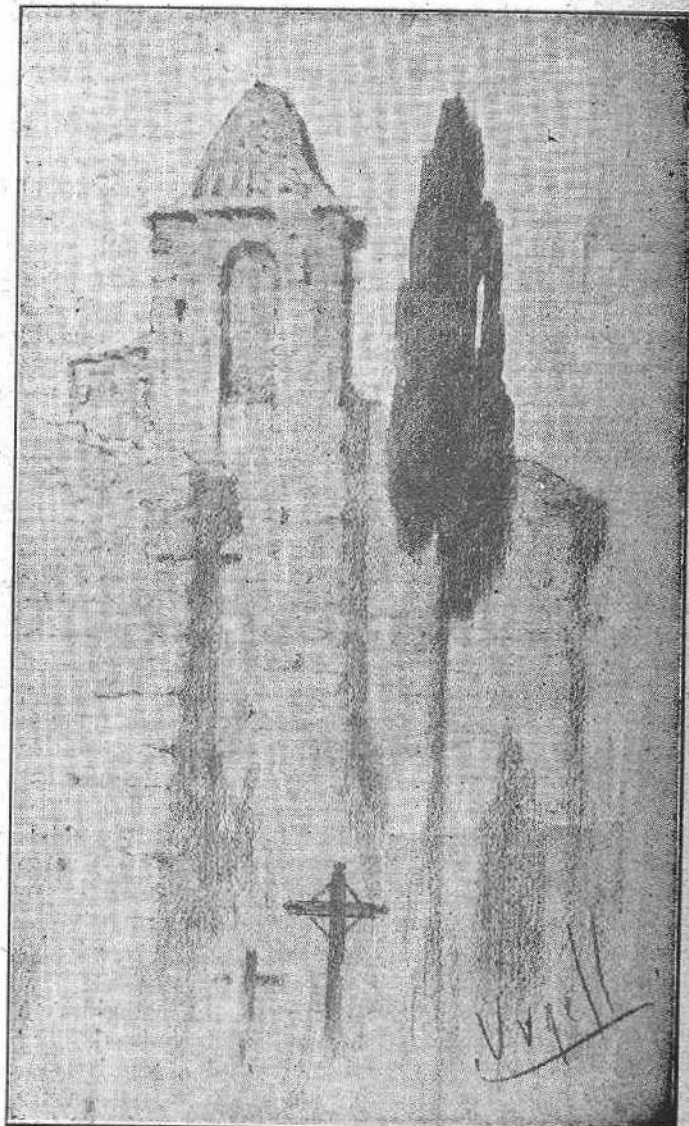

MATINAL

Sols la hermosa simfonia de colors,
que les flors
sadollades i amarades de perfums
i vesllums,
ne composen, tot rublertes de ruixim
que la fresca rosadeta del matí
va escampant,
pel jardí,
tot plorant...
Quan contemplo l'ampla volta d'aqueix cel
on l'estel,
com a llàntia que vetllat hagués la nit
amb neguit,
va apagant-se i consumint-se poc a poc,
i en son lloc
apareixen somrosades clarejats
que estenen
van d'esclats
tot l'Orient...

Quan la terra en ses entranyes s'estremeix
i apareix
entre núvols d'or i porpra, l'astre hermós
que gloriós,
en sa cursa benfactora va llençant
feta cant
sa llum roja que la vida n'espargeix
com a font
que nodreix
tot un món...
Aleshores és quan sento tot l'encís
d'eix somris
que Natura amorosa va mostrant
quan radiant
i enjoiada, se'n va a rebre son promès,
que corprès
de sa gràcia, la envolcalla, amb son mantell
tan vistós,
com donzell
amorós...

B. DELOAS

Dibuix inèdit del plorat artista Modest Urgell

Runes místiques

FORA NOSES!

Quan un barret és tronat,
per més que hagi estat lluit,
lo millor és dar-lo al oblit
per tota una eternitat.

Què ha passat?

- Pero usted no ha visto si le daba con el pié?
- I què tenia de veure, si una servidora amb prou feines clisa les películes que fan.
- No tendría nada de particular, teniendo el asiento detrás de ellos.
- Es creu vostè que vaig al cine per a vigilar lo que fa la gent?... M'agrada aquest municipall...
- Tanto me da si le agrada como no, pero yo debo preguntárselo.
- Bé vaya, què vol que li digui ara a vostè!

- Decirme el nombre y su domicilio.
- I perquè vol saber-ho?
- Para ir a declarar cuando la citen.
- No li he dit que vostè m'ha près per altre?
- Lo veremos.
- Però home, no li ha dicho la señora que no ha visto res?
- Lo que quiere es escurrir el bulto.
- Qui jo?... Si fossim al meu carrer!...
- ¡Uy, que miedo!
- ¡Fuera!
- ¡¡Que baile!!
- Què ha passat?

—I res, senyora. Una parella, que segons diuen eren casats de fresc, quan un *fulano* que seia al costat d'ella, amb el peu l'ha tocada un xic, no se sab amb quina sana intenció, més fillets de Déu, es coneix que ella ho ha dit al seu marit, perquè aixecant-se aquest, furiós s'ha tirat damunt de l'altre, i sense cap recomendació, ni haver-li demanat permís, li ha donat tan forta bofetada, que del retruc ha fet tremolar a tres rengles de cadires i l'aranya del mig, i ara aquell municipal vol que jo ho vagi a declarar, sent aixís que no he vist res. Lo que sí he sentit és el vent de la bofetada, que ha fet més soroll que un terratrèmol a casa d'un llauner, però d'això a dir que li tocava el peu, hi ha tanta diferència com del morro a la penca.

—Segui com sigui, tampoc no n'hi havia per tant.
—I fugi, dona, si hi han coses que fan riurer.
—I ara on son?
—Jo crec que'ls han portat al quartelillo.
—Sembla mentida que per una fregada de sabata tingui de perdre's un home.
—De segur que en aquells moments s'haurà cregut que li birlaven la dona.
—Pobret!... Ja s'hi anirà acostumant.
—Està clar, perquè això de la lluna de mel és com la

vacuna que té nou dies de pujada i després s'asseca.

—Ai filla! si jo hagués tingut de dir an el meu les vegades que m'havien tocat amb el peu...

—I després que ja se sab que en aquests llocs una ha de pendre paciència o sinó que's quedi a casa.

—Sí, senyora, qui no li agradi que arronsi les cames.

—Sab lo que feia quan una servidora hi anava? que'm posava les sabates de estar per casa, perquè filla, i això és un dir-ho a vostè, hi havia parell que sols en durava quinze dies.

—Sab que'm dona un bon concell?

—Ai pobre de mi!... Què vol dir?...

—Això de no anar hi amb les noves, perquè jo també cada vegada que hi vaig em costa una capsa de betum.

—Digui, doncs, que'ns podem donar les mans.

—Sí aquesta vida és tan curta!

—Sí, filla, és lo que jo sempre dic, anar a la professó i no menjar carametlos, no fa diada de Corpus.

—Ara vostè ha dit la veritat. Ja torna a venir aquell?...

—Pues què, *¿aún no quiere darme sus señas?*

—Cregui'm, no s'emboliqui.

—Qui jo?... Ja li he dit, qui no vulgui pols que no vagi a l'era.

SANTIAGO BOY

A UNA COQUETA

Un vers volguereu
que jo vos fès,
un vers vos dono;
i Déu volgués

que les paraules
que vos escric,
me les prenguessiu
com d'un amic.

Que sou coqueta
ho us ho diré,
que és un defecte
que us va molt bé...

De diu-se hermosa
guardéu-me, oh Sants!
Repetiria
lo que han dit tants!

Que sou un àngel
tampoc vull dir,
fora enganyar-vos,
i em fa patir

el reconèixer
que mai he vist
que àngels i dones
fossin amics.

car, çò seria
com suposar]]
que l'oli i l'aigua
poden lligar.]

De vostra boca
com una flò,
fer-ne l'elogi
voldria jo.

De esta boqueta
que sempre riu,
estoi de perles
i d'amors niu...

Més, prompte penso,
deuen ser tants!
que iguals elogis
diguin galants,

i ella els escolí
mig displicent,
com a paraules
que emporta el vent.

Per çò, coqueta,
quan llegireu
aqueixes ratlles,
potser riureu,

i an eix rimaire
pobre i modest,
les vostres burles
seran pretext

per a mostrar-li
la vanitat,
que dintre vostre
heu amassat.

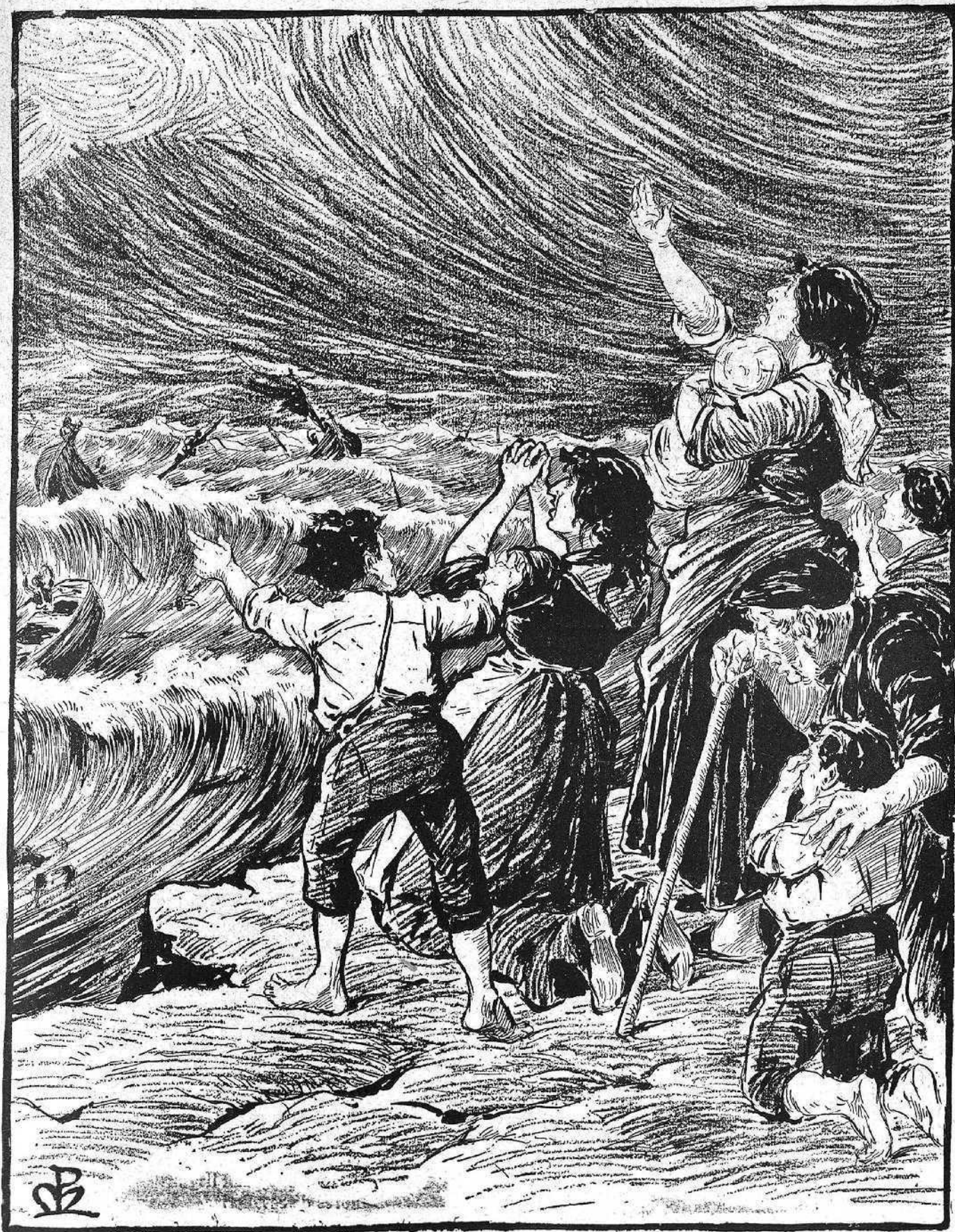
Més si del rostre
no puc cantar
les mil bel·leses
que hi sé trobar,

de la bel·lesa
del vostre cor,
que és la bel·lesa
per mi millor,

ben poca cosa
vos en diré:
No l'he buscada
ni hi és potsè,

car, les coquetes
són figurins,
bel·les per fora
buides per dins...

B. DELOAS

(Dibuix inèdit del inoblidable artista J. Pellicer Montseny)

Les tragèdies del mar.

Les passejades del Senyor

PLÁSTICA CUBISTA

La bella Matonets en el moment de ballar la rumba.

XUCLANT

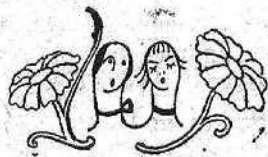
—El que va inventar això de la palla, no devia ésser cap burro...

Quan Déu va formar l'Espanya
va clavar un clau a Tarifa,
un altre a Sant Sebastián,
un tercer al mig de Galicia
i el quart dintre de Mallorca.—
Com aquell qui fa una mitja,
punts aquí, puntes allà,
va arribar a fer una trenyina
que no sé perquè més tart,
se'n ha dit una «península».
El fet és que va passar-hi
tant treball de nit i dia,
va arribar a afectar-s'hi tant,
va posar-hi tanta estima
que no hi ha cap part del món
que sigui tant atractívola,
i per fer a tothom content
les dividí en províncies;
va posar-hi el sol a sobre
per il·luminar de dia,
i la lluna per la nit
per no fer mal a la vista,
i després va dir: «Espanyols!
Trieu la que més convingui...»
I cada hu va triar aquella
que li feu més simpatia.
Lo fet és que avui Espanya
sembla un criader de... vívoras.
Això sí. Déu, que és un home
tot Ell ple de bonhomia,
cada dia baixa a Espanya
per amanyagar sa filla,
per donar-li els seus consells,
per disfrutar de sa vista,
per riure quan ellariu
i per plorar si està trista...
Quan vol un feix de clavells
va a visitar Andalusia;
quan vol plorar va a Mallorca,
quan vol ballar, a Galicia,
quan vol fruita va a València,
però al fer aquesta visita
se'n emporta tots els àngels
que rodegen a Maria,
perquè sap que quan va allí
pot fer-ne tan gran cullita
que'n pot regalar als Apòstols,
sants, i tota la família.
Va a Castella amb la noblesa
perquè és símbol d'hidalguia,
va a la Manxa molt sovint
per veure si a Argamasilla
hi troba el Quixot llegint
llibres de cavalleria,
però s'entorna al veure els camps
que no s'hi fa cap cullita.
A Madrid no. No hi va mai
perquè no està per política
i si un cop per allà fresca

diu que ho fa amb tanta malícia
que, entrebancant-se amb els trastos,
fa caure tots els ministres.
Això sí, quan va a Aragó
amb Pere per companyia
perquè li obri les portes
de casa la Pilarica,
s'està allí i xerra que xerra
fins que se li fa dia.
Si Sant Pere no el renyés
qui sap quan hi passaria!

Mes tart, quen ja ningú pensa
que Déu faci cap visita...
una nit... surt tot solet...
d'espardenyes de cinc tires
calçat... i anant de puntetes
cap a la terra fa via...
sòls per veure els catalans
que és la gent que més estima...
i així mitg d'amagatetis
perquè no ens busquin brònquina,
ve a dir-nos a cau d'orella
amb els ulls plens d'alegria:
—Per venir aquí a Catalunya,
fins m'he posat barretina.

J. ARNAU

* *

Han passat molts anys, ¡molts anys!,
que enlloc podia trobar-te
i l'etzar a tu m'ha duit
avui, aquesta vesprada.

No vesteixes com abans
amb robes de coloraines;
ara són sols d'un color...
l'escapulari del Carme!

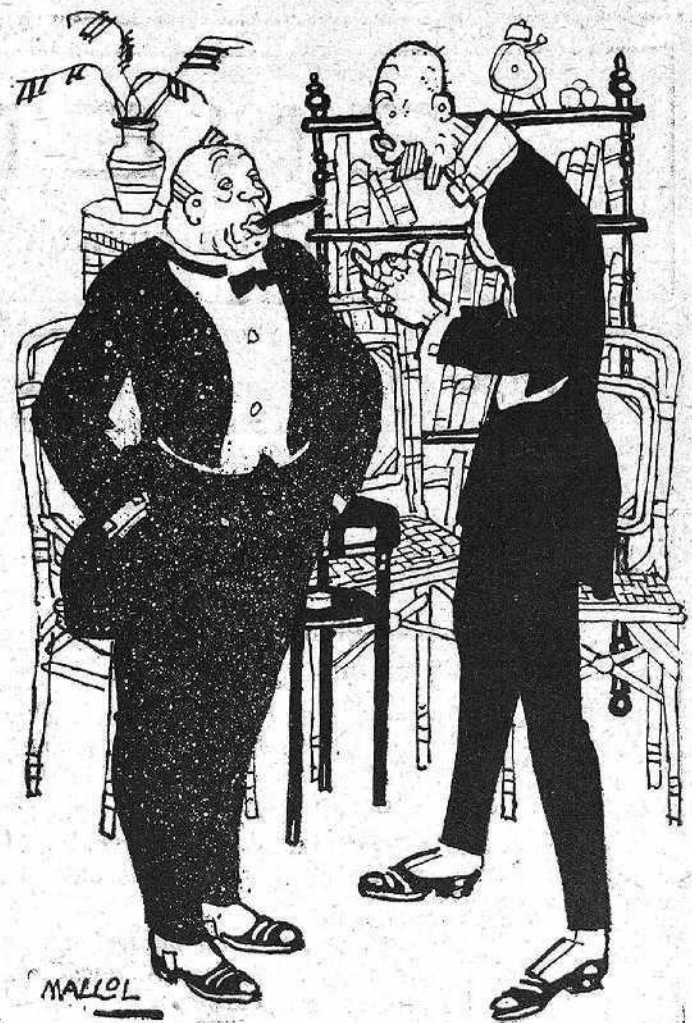
Sens tombagues an els dits;
les orelles despullades,
i els rinxols, marc del teu front,
esdevinguts còfia blanca!

El pomell de flors del pit
s'és tornat grossa medalla...
Les flors vetllaven un cor
la medalla vetlla una ànima.

T'he mirat i m'has mirat
com quan amb els ulls parlavem
i els teus llavis moradencs
han sospès una pregària.

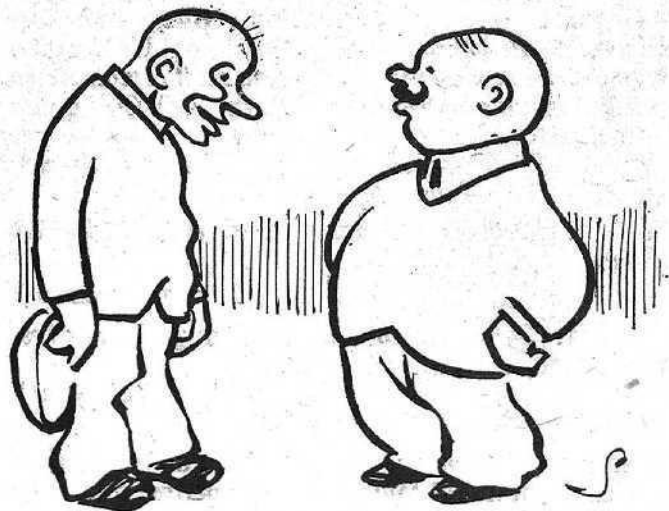
I així que'l brill dels teus ulls
has estoigxat en els parpres,
la fosca m'ha pres el cor
camf enllà, de tu allunyant-me!

JOSEP FERRÉ I ROIG

NOUS RICS

—Gràcies a Déu, puc fumar puro.
—I jo. Jo me'ls fumo de dos en dos.

—Poseu-se el barret.
—No puc, senyor.
—Com s'entèn?... Per què?
—Perquè gasto gorra.

ENEMICS

(Obra guinyolesca en un acte)

PERSONATGES: Josepot, 22 anys. Soldat alemany. — Tianet, 18 anys. Soldat francès
L'acció als Vosgues, frontera franco-alemanya (1915)

ACTE ÚNIC

Teló curt de bosc. A la banda esquerra una font rústega.
Pedres per a seure.

ESCENA PRIMERA

TIANET

(Entra sigilosament per la dreta i se'n va cap a la font. Deixa a terra el timbal, que porta a l'esquena, i s'inclina per a beure al raig de l'aigua).

TIANET.—Mà, que poca aigua!... Si rajava com el braç (Fixant-se en una canya de terra). Calla! Un tros de canya... Farem un galet.

(Cull la canya i, amb un ganivei que's treu de la butxaca, fa ràpidament un galet i el cot'loca a la font).

ESCENA II

TIANET I JOSEPOT

(Josepot haurà entrat pel corriol que passa per damunt de la font. El fusell a l'esquena i a la mà un gran perol. Porta el cap lleugerament envenat).

JOSEPOT.—Juraria que era per aquí aquesta font. (S'adona de Tianet, que està d'esquena. Baix, amb marcada sorpresa de bèlica alegria). Oh, oh, oh! Un francès. Ja et tinc! (Deixa el perol a terra, amb molt compte de no fer soroll i apunta amb el fusell a Tianet. Alt). O et dones pres, o et mato.

(Se senten tres canonades, una de sola i dues de seguides).

TIANET. (Reconeixent-lo amb un gran esclat d'alegria). —Hola!

(Corre a abraçar-lo).

JOSEPOT. (Sorprès amb veu quasi apagada per l'espant). —Ets tu, Tianet?...

(L'abraça).

TIANET.—Com va, això, Josepot?

JOSEPOT. (Tornant-se a posar el fusell a l'espatlla). —Si, mira... anem tirant! Millor dit, tiren; perquè me n'estic tant com puc, jo, saps?

TIANET. (Abraçant-lo). —El mateix de sempre... un bonifaci! Un tros de pa!...

JOSEPOT.—No sé si me'n queda, no! Si n'hi ha, ens

el partirem... (Buidant el sarró). Si, mira... pa i botifarra.

(Ho treu del sarró i ho posa damunt del timbal).

TIANET. (Abraçant-lo). —Bo com el pa... (Rebutxant-lo amb una empena) però un enemic de ma pàtria, però.

JOSEPOT.—Un enemic?... No home, no. Tu i jo, dues mainades que hem anat a estudi plegats, no ho podem ésser d'enemics... Mai de la vida!

(L'abraça).

TIANET.—Però que ets atrevit!... Venir-te'n aquí!... Que no ho sabies que erem a dues passes?... Que no en tenies notícies de nosaltres?

JOSEPOT.—Home... notícies, sí; massa sovint i tot, que'n tinc. (Se treu el casquet i mostra una ferida). Mira, veus? Una notícia vostra de l'altre dia.

TIANET.—Es la guerra, no!

JOSEPOT.—Sí. Som al ball i hem de ballar, vols dir. Ja ho sé. Però vaja, jo no faig com tu. Voluntari! No hi tinc cap empenyo, jo, en ballar-los, aquests rigodons. Vui dir-te, que més m'estimaria fer de music, com els neutrals. Sà com llà, ja sé que a mi em tocarà voltar-la amb la més llejia... Si al menys pogués tenir la sort d'una desgràcia...

TIANET.—La sort d'una desgràcia?... Veiam, veiam... com se menja això?...

JOSEPOT.—La sort d'una desgràcia.

TIANET.—Que't ferissin, vols dir?

JOSEPOT.—No. Als ferits, quan estan curats, els hi fan tornar, a les plantofades. Que'm fessin presoner, voldria. Que no t'agradaria a tu, ésser presoner de guerra?

TIANET.—Primer mort, que en mans de l'enemic!

JOSEPOT.—Ui! Que t'ho prens a la valenta, minyó! Tant-se-val home. Qui no n'està de presoner en aquest món? Fins en temps de pau i tot, veiam, digues: Qui no està pres pels ulls negres d'una dona, o pels cabells rossos d'un infant, o per un amo, o per una dèria, o per un vici?

TIANET.—Primer mort, te dic!

JOSEPOT.—Doncs mira que em sembla que ara mateix en som de presoners, l'un de l'altre. Lo difícil seria saber si jo en sóc de tu o tu de mi, en aquests moments... perquè ben mirat no sé qui ha agafat a qui, dels dos.

DIA DE MODA

Les nostres «Bertinis» i els nostres «Charlots» sortint d'un cine aristocràtic.

TIANET. (*Encaixant*).—Presoners de la bona amistat, en tot cas.

JOSEPOT. (*Treient-se el fusell de l'espatllo*).—De lo que sigui. Però, (*apuntant lo*) ja tens sort que jo soc jo, que si jo fos un altre, te'n faries set pedres... i pedres fogueres que serien.

TIANET. (*Pel fusell*).—Bonapeça.

JOSEPOT. (*Mostrant el fusell*).—Nou de trinca. I que va com un rellotge. Un despertador garantit per deu anys. Veus? Això són les bales.

TIANET.—Explica-m'ho!

(*Obra el mauser*)

JOSEPOT. (*Va treient càpsules i llençant-les*).—Una.. dues... tres...

TIANET.—Què fas?

JOSEPOT.—Les llenço. Així tinc la seguretat que no faran mal a ningú... Ni a mí! Maliatsiga la guerra! Ja te'n deus enrecordar de quan tu i jo anàvem plegats a estudi. Què ens ensenyaven a la doctrina? No mataràs. És el quint manament; el quint i ens prenen per *quintos*. No mataràs i així que tens vint anys, psst!... prou d'aquest coll... ja no te n'has d'enrecordar mai més del que havies estudiat i aquell llibre dels manaments se converteix en un Manual del perfecte carnicer, o del caçador d'homes. És molt diferent d'estudi, aquí, eh! Allà no passàvem de

multiplicar i aquí tot són divisions: primera divisió, segona divisió; allà beceroles i aquí terçoeres; allà pals i ganxos i aquí espino artificial.

TIANET.—La guerra és mala cosa, és veritat; però confessa que tal com la fan els teus encara és pitjor. Són molt dolents els teus, Josepot!

JOSEPOT.—Els meus?... Oh, aviat ho dius, tu, els meus! Si amb això de «els meus» vols dir aquells que de la guerra n'han fet un ofici, aquells sí que ho són, de dolents, i no ho són els meus; ara, si et refereixes als companys del terròs, que hi van com els xais a l'escorxador, aquests sí que són els bons i són els meus... mala negada!

TIANET.—Doncs, t'agradaria que vingués la pau, eh?

JOSEPOT.—Que si m'agradaria? El dia que vingui, crec que em sobtarà una alegria tan grossa com la que deuen sentir les orugues el dia que's tornen papallones; ja ho veus.

TIANET.—Jo també penso lo mateix.

(Esclata una bomba. Per l'esclat.)

JOSEPOT.—Bufa! Aquesta sí que ha petat a la vora! Qui sap si ens trasladessem de domicili, Tianet?

CARNESTOLTES

—Noies, penseu que avui tampoc hem sopat i no tenim cap diner...
—Bè, però farem molta bromal...

(Se posen a menjar, fent servir el timbal de taula).

TIANET.—No cal, però mengem; mengem depressa.

JOSEPOT.—Tan bé que s'hi està aquí, eh?

TIANET.—En lloc, no s'està bé. Et creus estar a redós, i a lo millor, passa un ocellot d'aquests de la mala aviram...

JOSEPOT.—Que passi... El convidarem. Què vols més? Arraserats, bona catifa de molça, al peu de la font... Si això és una mena de país neutral! una petita Suïça! Em sembla que hi tornaré sovint, ves. Si tinguéssim un joc de cartes, fins podríem arriscar-hi una partideta.

TIANET.—Porto un dau jo.

(Se treu un dau de la butxaca).

JOSEPOT.—Vinga.

TIANET. *(Amb misteri)*.—Aqui on el veus, aquest dau és fet d'un òs d'un enemic.

JOSEPOT. *(Amb una ganyota de repugnància)*. Ex! Fins amb això us entreteniu... els que no sou dolents? I no us fa feresa o respecte, quan menys?

TIANET.—Apa, juga. No t'hi enfundis.

JOSEPOT.—No. No el vui tocar jo. Tira tu.

TIANET.—I què ens hi jugarem?

JOSEPOT.—Mira, tallets de botifarra.

(Talla els talls de botifarra a rodanxetes menudes).

TIANET.—Ja està dit; cada un, un tanto. Dignes, que engego.

JOSEPOT.—Sis!

TIANET.—Dos! *(Fa saltar el dau)*. És un dos; vinga un tall.

(Josepot li dona un tall. Aquest joc se repelirà a cada jugada que s'indica en el diàleg).

JOSEPOT.—Quatre!

TIANET.—Tres! És un tres.

JOSEPOT.—Té... Dos!

(Donant-li una patecada).

TIANET.—Quatre! Un quatre! Estic de sort, Josepot, estic de sort.

JOSEPOT.—De sort! No sési ho saps que el tenir sort al joc, porta desgràcia en lo demás. Ves que no t'enviïn alguna notícia urgent, avui, a tu.

TIANET.—Digues.

JOSEPOT.—Tres!

TIANET.—Cinc! Un cinc.

JOSEPOT.—Si amb la mateixa tranquil·litat que ens juguem aquests talls de botifarra poguessim jugar-nos les testes de qui tu saps i jo vui dir,... ja s'hauria acabat tot, maliatsigal...

TIANET.—La botifarra se't va acabant.

JOSEPOT.—Es veritat, noi. Prou... no jugo més.

TIANET.—Jo m'ho guardo al sarró; no tinc més gana.

(Alçant-se, es fica pa i botifarra al sarró. Josepot se posa el fusell a l'espatlla).

JOSEPOT.—I apa... adeu! I tornem-hi que no ha estat res.

TIANET.—Tornem hi, si.

JOSEPOT.—Pensar que tant que ens apreciem, i potser d'aquí mitja hora tu ja m'hauràs traspasat el cor a mí, o jo te l'hauré traspasat a tu...

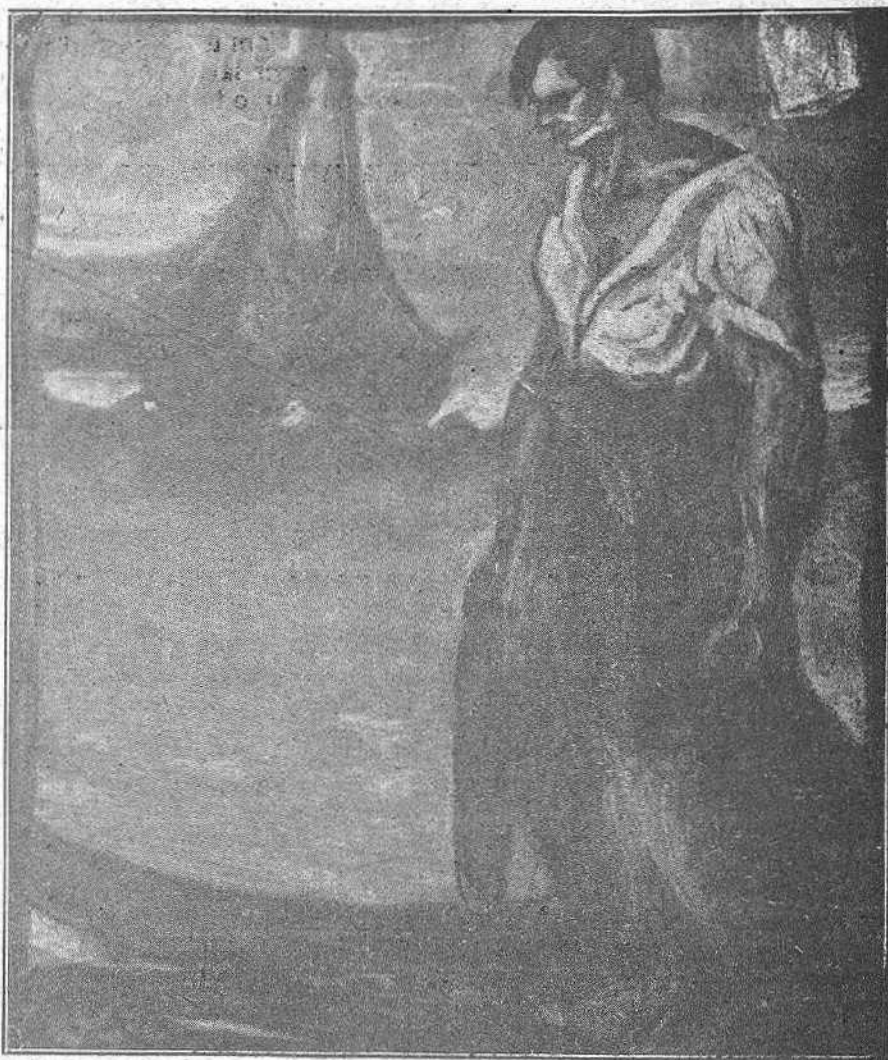
TIANET.—Tu, a mí no és fàcil; no veus que has llençat les municions.

JOSEPOT.—Tens raó,... ja ja ja!... Però bé... ja me'l faran tornar a carregar, perquè un altre se la carregui, ja. No en passis ànsia, això és lo que sento. Jo, et sóc franc, de la guerra, lo que més m'empipa, és això d'haver d'engegar armes de foc; per això vaig sol·licitar que em fessin ranxero. Ja ho saps, eh, que sóc *maitre d'hôtel*, al regiment?... sí... sí... M'estimo més pelar patates, fer bullir l'olla, netejar les cassoles, fer el ranxo... que és l'únic símbol de vida que hi ha a la línia de foc. Sinó que quan arriba l'hora de les patecades, noi, haig de deixar els sigrons per les castanyes; aleshores sí que no hi valen pas patates, ni olles, ni *cucharons*... Tots hi hem d'ésser aleshores. ...I el ranxo es torna xafarranxo de combat, i som-hi, i passa endavant, encara que no vulguis, que de bona gana li diria al oficial. «No faci compliments, home, passi vostè». I emborratxa't de fum, de sang, d'odi i de mals esperits, que així se'ls emportessin a tots, i se'n perdés la mena, per no parlar-se'n mai més, mala negada i maliatsigal...

TIANET.—Lo més trist de la guerra, perxò, és una altra cosa... això que ens passa a nosaltres dos, la pega d'haver nascut en terres fronterisses; que jo perquè sóc d'un tros ençà de la fita, que tu perquè ets d'un tros enllà, quan vé el moment tinguem de considerar-nos renyits.

JOSEPOT.—Això... Que ja havem d'ésser enemics d'ofici, i barallar-nos per comunicat oficial i treure'ns el felge per ordre del dia.

TIANET.—Te'n recordes d'uns versos que ens contava el bon home del mestre Jan?

ESCENES DE PLATJA

Ma'ta pescat

JOSEPOT.—Sí!... Com feien?... Com feien?... «A la ratlla...».

TIANET. «A la ratlla partionera hi ha florit un violer, unes flors són d'Alemanya altres flors són del francès. Cada viola per sa pàtria la seva vida ofereix... Prò el perfum de totes juntes es confón camí del cel.»

(Josepot s'aixuga una llàgrima que li escapa).

Però són versos, això. Tot plegat versos. Com si diguessim embusteries.

JOSEPOT.—Sí; ves dient embusteries. Això lo que són, coses del sentiment que entren al cor i s'hi queden a dintre perquè s'hi troben bé.

TIANET.—I el sentiment de pàtria, doncs? Que no hi creus tu, en la pàtria, Josepot?

JOSEPOT.—La pàtria... La pàtria és una senyora ma-

jora que està per compliments, ve't ho aquí. Una senyora que quan te diu: «Ja ets tot un home!... Com te dius?» vol que tu li responguis: «Tianet, per servir-la». I apa, a servir-la. A veure si et fan un cap nou a tu, o tu el fas an el veí.

TIANET.—Uii no, Josepot, no. La pàtria és quelcom més complicat que tot això, sinó que no està ben definit, encara. Pels uns és el crit de la sang, pels altres la veu de la enamorada, la llar, la família; per aquests la terra, per aquells la llengua, pels de més enllà un drap de coloraines... Fins per molts és el ventrell o la butxaca. Potser és una mica de cada cosa; potser no és res de tot això....

JOSEPOT.—Jo t'ho confesso, tinc opinions molt poc arrelades, respecte a aqueix mot. De vegades crec que la millor pàtria és allà on donen el pa més blanc i més barato; altres cops... altres cops penso que la millor pàtria deu ésser el cementiri... Això, això que hi ha per aquí als voltants, que tot és cementiri... Doncs això. Això sí que és una república, no! I ben federal! Tots al mateix nivell, tots pel mateix racer, que tant és el general com el ranxero. Au!... un clot a terra, colgats i muts a la gàbia.

TIANET.—Tens el vi trist, Josepot.

JOSEPOT.—L'aigua, en tot cas. Però si això de la vida i de la mort ja no és res. No té importància. Tot depèn d'ésser a sota o a sobre de la crosta del món. Tot ho és de cementiri, a set llegües a la rodona. T'has fixat quan encetes una magrana aquella munió de granets, tan compactes, tan acostadets, tan junts, com si cada un d'ells s'hagués encongit per a fer lloc a l'altre? Doncs així deuen estar d'atapeïts, de justos, els morts de les batalles a sota l'escorxa de la terra. Pensar que, tant d'odi i tanta malvestat, si molt convé és causada per bona gent, per cors generosos que si es coneguessin a fons fins s'estimarien i tot.

(Esclat de bomba lluny).

TIANET.—Com nosaltres mateixos. Aquí tens nosaltres, sense anar més lluny.

JOSEPOT.—Sí, no hi anem més lluny, que per allà baix hi pedrega poc o molt.

TIANET.—Tots dos som bons xicots, me sembla, nosaltres?

JOSEPOT.—Entre tu i jo només hi ha una petita diferència; que tu, per a servir a la pàtria, voluntariament t'has vestit de soldat i jo... també per a servir-la, ara mateix, voluntariament, em despullaria. Em despullaria d'aquest trajo de guerrero i em posaria les calces d'anar a fangar.

TIANET.—(Abraçant-lo).—El bon Josepot!...

JOSEPOT.—Jo... jo no hi entenc res, però em sembla que els pobres ens hauriem de conxivar i fer-ne una i fer-la bona, i no permetre-ho això que passa de les guerres. No sé perquè s'han de matar els pobres. Que mirin els peixos lo que fan; que el gros se menja al petit? Alabat sia Déu; és la seva planeta; però els peixos d'una mateixa mida, diguem d'una mateixa quinta, no's cruspexen mai l'un a l'altre. Això ja no seria ésser peix; això seria ésser llús. Llús, tal com sona. (Se sent l'esclat d'un obús). Té, mira, ja ha sonat. I adéu; adéu que és tard i... i sempre hi plou una cosa o altra per aquí.

(Tianet se posa el timbal a l'espatlla. Encaixen i s'abracen).

TIANET.—Adéu!... Una cosa volia preguntar-te... Com estem d'amors, Josepot? Encara festeges la Rosalia, aquella porquerola tan revingudeta?

JOSEPOT.—No. Pico més alt ara. Ara me'n agrada més una altra; una que he conegut en els vuit dies de permis que em donaren no fa gaire. Una que la deus conèixer, per cert; la neboda de l'hostaler d'ill; la Lluïseta. Mira-te-la!

(Li mostra un retrat)

TIANET.—Sí, que és el seu retrat!... Te'l devia dar per a mí en tot cas, perquè me'l dessis. Es la meua promesa!

JOSEPOT.—La primera notícia, no!

TIANET.—Dom! Porta aquí!

(Comencen a empaltar-se cap a la tercera de dalt de la font).

JOSEPOT. (Desprenent-se).—Es meu, això, ai no!

TIANET.—Que no m'ho daràs? Per força!

JOSEPOT.—Je, je, je!

TIANET.—Que no t'atraparé? (Deixa el timbal a l'aire cop). Espera't!

JOSEPOT.—Je je, je! Mell Mell (li fa llengotes)

TIANET.—Per força!

JOSEPOT.—Mell Mell.

(Hauran arribat al cim de la pujada i Josepot s'esquitlla i tornant a baixar corrents a primer terme. Al trobar-se Tianet sol a dalt i, a l'intentar córrer avall altra vegada per atrapar-lo, sona un tret i se sent ferit. Crit d'angoixa).

JOSEPOT.—Tianet! (Josepot hi córrer i és a temps de sostenir-lo. El porta a primer terme i s'adona que ja és mort). Tianet!

ESCENA DARRERA

JOSEPOT

(Sol davant del cadàver de Tianet).

JOSEPOT.—Mort! Pobre enemic meu! Té, aquí el tens el retrat; damunt dels llavis. Així!... Com si fos ella mateixa, la Lluïseta en persona, que vingués a besar-te. (Li fa un petó al front). Adéu! Adéu, Tianet!

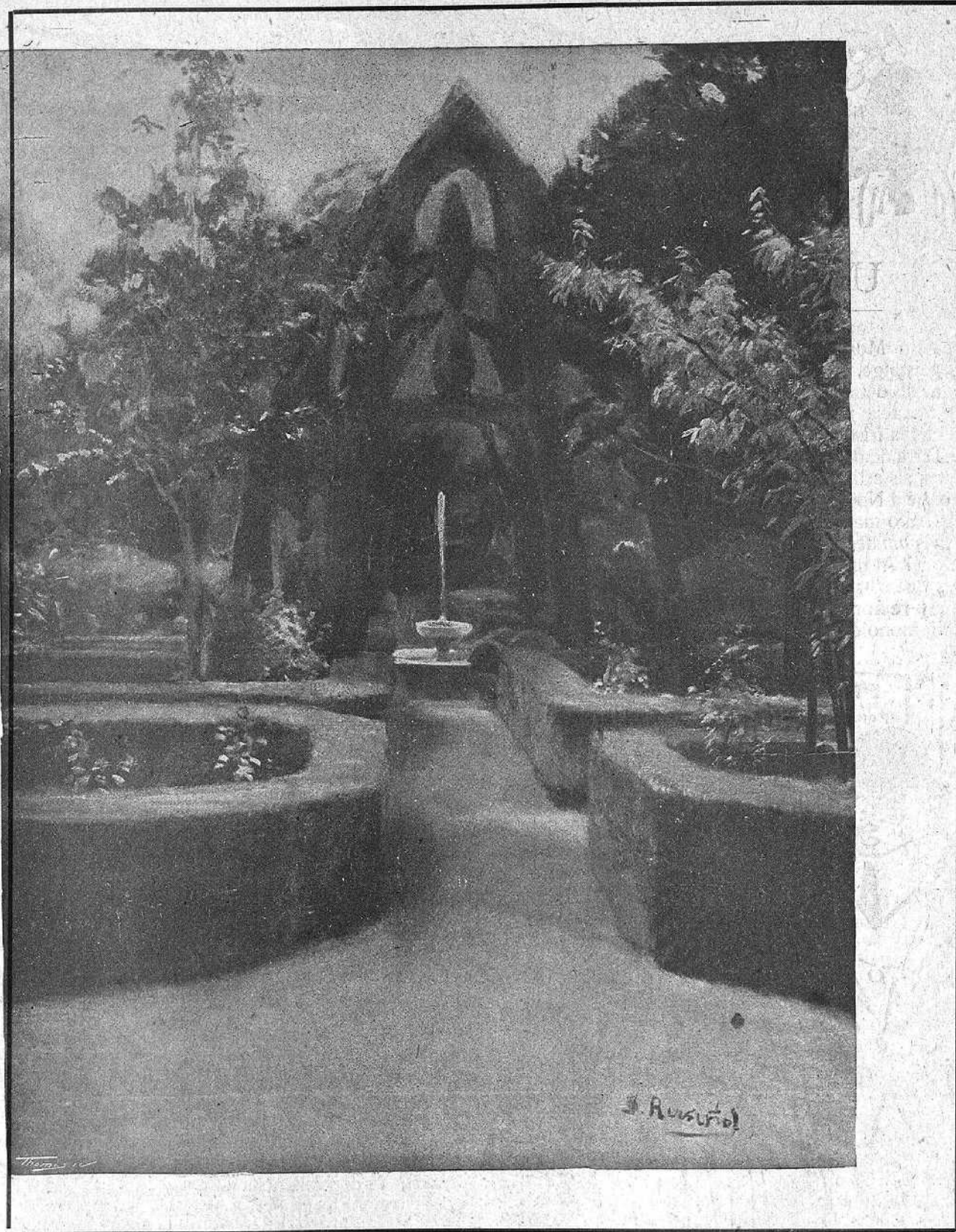
(S'eixuga els ulls amb la mànega i es posa dret però sense moure's de davant del mort. Amb gran ensimismament vol recordar els versos que ha recitat Tianet. Amb veu baixa i dolor concentrat).

«A la ratlla partionera
hi ha florit un violer,
unes flors són d'Alemanya
altres flors són del francès...

(Despertant del ensimismament, amb gran dolor).

Tenies raó... Són versos! Tot plegat versos... Belles mentides!... La veritat, lo únic cert i positiu, és això: (Dugues canonades al lluny) La guerra! La maleïda guerra!... Quin dolor, i quin fàstic!

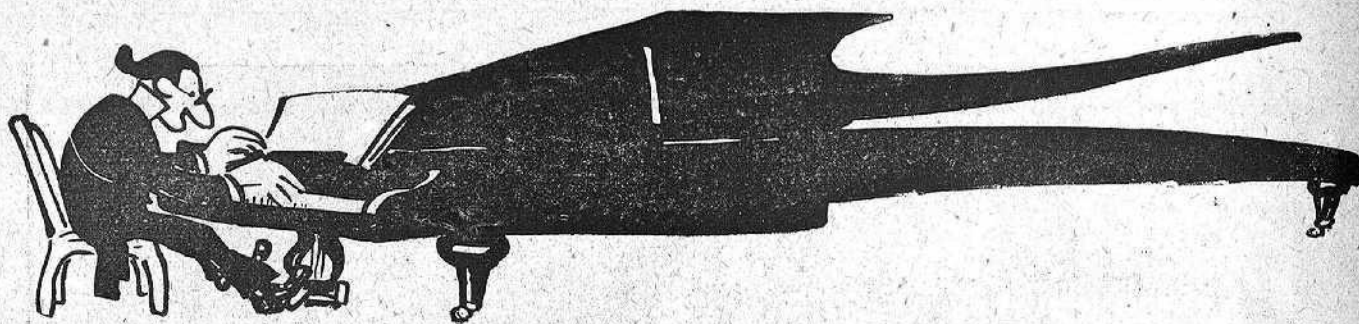
JOSEP BURGAS

Santiago Rusiñol

JARDÍ CAP AL TART

(Granada)

Un bon encàrrec

El gran Monterol, l'exquisit pintor de figura i de paisatge, es passejava a grans gambades amunt i avall del seu taller. Feia sis mesos que no havia venut una tela ni rebut encàrrec de retratar a ningú, i això el tenia frisés, naturalment.

—Terra de misèria, la nostra—deia—; no dona pas per mantenir els artistes que infantil! Jo mateix a París a Londres o bé a Nova York m'atiparia de guanyar diners, i aquí la ballo magreta. I això que sóc un dels artistes mimats dels *amateurs*! Però, n'hi ha d'*amateurs* de debò a Barcelona? Al menys em caigués algun d'aquests senyors *Esteves* que s'han fet rics en quatre dies, que el plomaria sense cap remordiment!

Així monologant, l'insigne Monterol anava a calar

PORTERS SERVICIALS

—Que hi ha ascensor?
—No, senyor; però el meu marit és camàlic i està a la disposició dels veïns.

foc a la seva pipa monumental, cosa que no havia fet encara perquè acabava d'arribar del cafè i tot just havia tirat la bata, quan trucaren discretament a la porta del taller.

Anà a obrir de mala gana pensant que fóra alguna de les models que cercaven passar l'estoneta amb ell, per si hi queia alguna horeta de sessió, i es topà amb un senyor alt, rodanxó, fresc, vestit a l'anglesa i pulcrament enguantat. Era l'imatge més esplèndida del somniat senyor *Esteve*.

L'artista obrí de bat a bat la porta i malgrat el seu orgull, es doblegà davant del *Cresso*, com si tingués una frontisa a l'espina:

—El pintor Monterol?—demanà el senyor.

—Servidor de vostè—va fer l'altre signant-li que passés.

—Molt bé, molt bé... Jo sóc En Pau Escardot i Puigbrofegut; ja m'haurà sentit anomenar...

—Ja ho crec!—exclamà En Monterol encara que no sabia de qui li parlava—entri, entri, senyor Escardot, seguiu en aquesta poltrona de vellut, dongui'm el berret i el bastó...

—No cal, no cal...

—No faltava més!

—Com vostè vulgui. Doncs, jo venia perquè m'estan acabant un xalet a l'Avinguda del Tibidabo; res, una monadeta que em costa trescentes mil pessetes només.

—No més?

—Ja veu! què són seixanta mil duros en els temps que correm...

—Res... una misèria.

—Vostè ho ha dit... Altrament, com penso encarregar molts de quadres per la casa nova, i he llegit al diari sovint que vostè és un pintor de punta, volia començar amb els seus.

—Admirable, senyor Escardot! Vostè que llegeix els diaris ja sabrà quines són les meves especialitats; el retrat a la moderna, el paisatge a plena llum, pintura calenta, bellugadissa, expressiva...

—Ui, ui, ui! que pobles anomena! Res d'això, sap?

—No li plauria el seu retrat de cos enter, vestit de frac o de levita, i el de la senyora lluint un vestit de gala i carregada de brillants...

—Tampoc, tampoc.

—Això li costaria deu mil pessetes la parella, només.

—Que és bromista, vostè!

—Ho troba car?

—Ja ho crec!

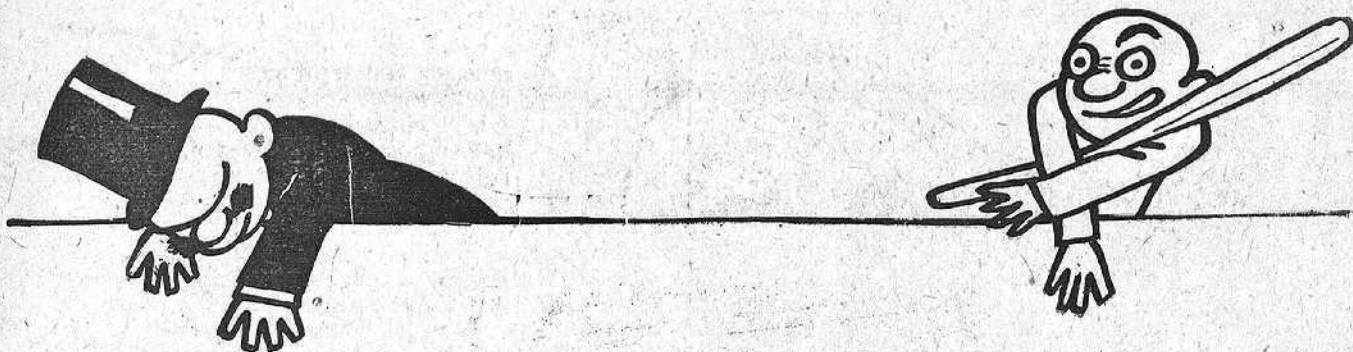
—Què són deu mil pessetes, en els temps que correm, senyor Escardot?

—Si, bé, però...

—Però, què...

—Que jo ja porto el meu projecte.

—Bravíssim, senyor Escardot: vingi el projecte.

—Veurà; començarem pel menjador, que serà la peça principal del xalet i allí on ens passarem la vida!

—Ho trobo molt encertat.

—El menjador tindrà tres panys de paret ben espaiosos.

—Magnífic!

—Aquests panys de paret són els que li he destinat a vostè.

—Perfectament. Començaré a ensenyar-li paissatges; en tinc de força interessants... i de varies mides.

—Encara no he acabat.

—Perdoni, senyor Escardot.

—Ja li he dit que porto el meu projecte. Vostè em pintarà tres teles grandetes; no es diu així?

—Sí, senyor, si; es veu que vostè hi entén en pintura!

—Hi sóc molt aficionat. Altrament, vostè em pintarà tres teles que's diguin amb el decorat del menjador. La una representarà un xarric pastorant un remadet de tocins ben macos i rodanxons; l'altre una berra donant mamar a una dotzeneta de porcells.

—I l'altre—feu esperverat En Monterol—la mort del porc!

—Justa la fusta! Veu com ho ha endevinat?

El pintor notà que li muntava al cap una foguerada d'indignació i sentí ganes de tirar escales avall, aquell senyor Esteve que li havia plogut del cel; mes, resolt a posar siti a la seva bossa, va dir tímidament:

—Aquest no és el meu gènere, senyor Escardot; de bèsties no n'he pintades mai: tot lo més, algun ocellet volant...

—Caramba! si que ho sento! Vol dir que no ho faria bé? Miri, jo era pagès, vaig posar una tocineria, vaig guanyar diners i amb això de la guerra he ficat milers de milers de porcs a França, tants que en queden ben pocs entre nosaltres.

—Vol dir?

—Com ho sent. Faci un esforç, home i demani el que vulgui. M'agrada tant la seva manera de pintar! Ademés, vostè sabrà lluir-se.

L'artista tingué una idea lluminosa. Pintaria els quadres i no els firmaria. Perquè havia de rebutjar un encàrrec ben pagat estant de crisi?

—Li estarien bé dotze mil pessetes?—arriscà.

—Ho trobo caret, però vaja, no m'agrada regatejar.

—Una petita advertència, senyor Escardot.

—Vostè dirà.

—Com que's tracta d'uns assumptes que no els hi tocat mai, si no li fa res no les firmaré aquestes pintures.

—Què diu, ara?

—Els crítics hi podrien tindre que dir!

—I que en té de fer dels crítics? Els *paganos* li convé contentar. Jo li donaré les dotze mil pessetes; però vostè em posarà el nom a cada tela en lletra ben clareta.

—Consideri que...

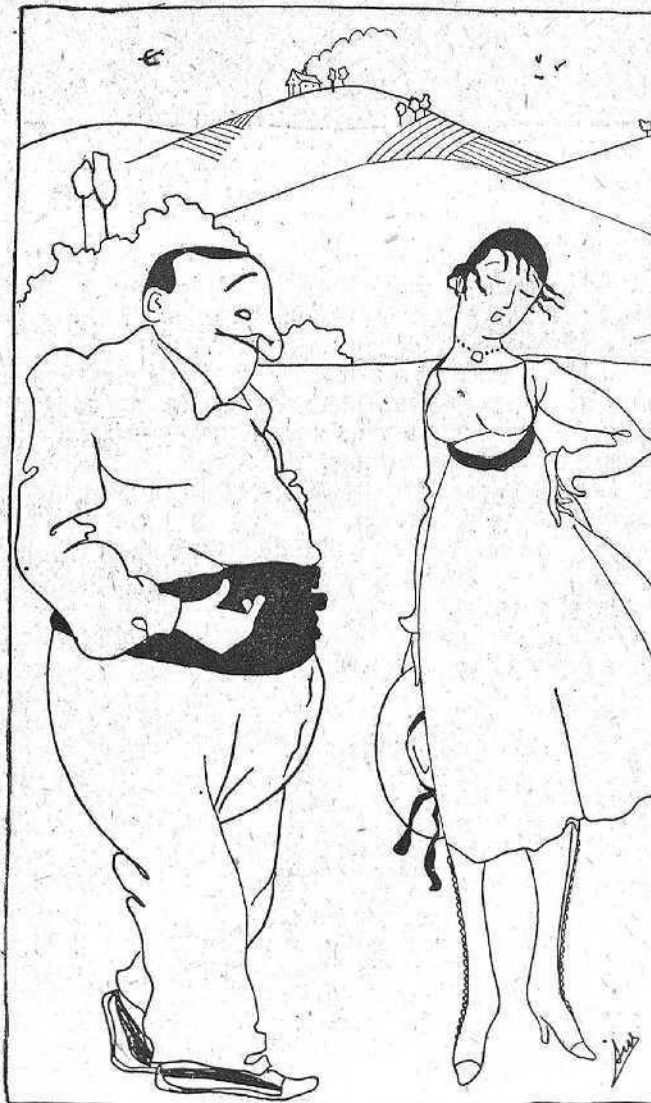
—Ja està dit. Jo vull la seva firma; entén? El meu gust serà dir a tothom: «Veuen aquests quadres? són del gran Monterol! No hi faria pas res que no li sortissin prou bé, ens en passariem!

El pintor donà un bot tan fort que el senyor s'aixecà d'una revolada mig esverat.

—Com quedem?—va fer disposant-se a anar-se'n.

En Monterol es tornà groc i després verd, pensant amb els dotze mil pessetes que perdia, més feu el cor fort.

—Si ho vol firmat no farem res—va dir.

DRAMES RURALS

—Al, Baldri!... El senyoret m'ha abandonat, després d'enganyar-me. Si et volguessis casar amb mi.

—Noia, ja soc pagès, però no tant!

Dugues femelles ballant?
El dimoni és pel voltant.

—Ho sento de debó, ho sento. Quin disgust donaré a la dona! Són molt orgullosos els artistes... Després es queixen de que no troben protecció!..

—No li farien unes figures de camperoles amb un fons de paissatge ben estudiat?—insinuà tímidament el pintor, veient que el tocinaire se'n anava—això sí que li firmaria amb lletres de pam!

—No, senyor, no. Jo vull el meu projecte perquè pago; doncs estigui bonet.

En Monterol tancà la porta de l'escala d'una revolada, encengué nerviosament la pipa i es desfeu en blasmes contra el potentat.

—Poca vergonya!—deia—selvatge, ric imbècil! Venir-me a proposar semblant porqueria!

C. ARBÓ

BATXILLERIES

Sabem positivament
els quins som majors d'edat,
que es compon l'humanitat
de tota mena de gent;
i per tant, d'ella se'n veuen
costums, on hi van incloses
ridiculeses i coses
que em fan riure i em distreuen.

Com que la batxilleria
no'm deixarà fins que em mori,
dins del meu observatori
hi festic ficat tot el dia.

Des d'allí veig passà obrers,
senyors, dependents, pagesos,
mainada, dides, promesos,
casats, viudes i solters.

Veig noies a cada pas
que amb la modista s'avenen,
i els vestits que porten, tenen
de llargs, sols mig metre escàs.

Mirant estols de pubilles
és quan em veig amb embulls,
perquè, o a mí em falten ulls
o bé sobren pantorrilles.

En canvi, porten berrets
que el seu diàmetre és tant gran,
que fujo d'elles, si van
a passar per llocs estrets.

Per topar hi hi pendre mal;
són coses que es pinten soles.

Semblen talment, les cassoles
de coure el gall de Nadal!

Veig bigotis retallats
fins en cares de respecte,
que ben mirats, fan l'efecte
de pèls de respall clavats.

Si a veure ballar m'inviten,
sempre hi vaig si els llocs m'agraden,
perquè jo, soc dels que baden
mirant als quins s'aprofiten.

Entre el jovent que s'hi aplega
s'hi veu mà tant opressora,
que pot dir la balladora
que l'agafa un que l'ofega.

Les mares, ja ho veuen ara
com la cosa més senzilla;
jo crec que en lloc de la filla
voldria ballar la mare.

Per a unir cors, ja se sap
que el ball té uns ams que no fallen;
prò un cop casats, els que ballen
són els plats, que van pel cap.

Jo ho sé tot, puix tinc la sort
de teni una porteria,
i a mi la batxilleria,
puc dir que em serveix d'esport.

També he observat que passa
molt jovent que va amb ulleres;
i en canvi, avui, les porteres
sense dur-ne hi veuen massa.

Conec qui fa grans bocades
de dur sempre roba nova
i és que la mateixa roba
l'ha fet tenyir tres vegades.

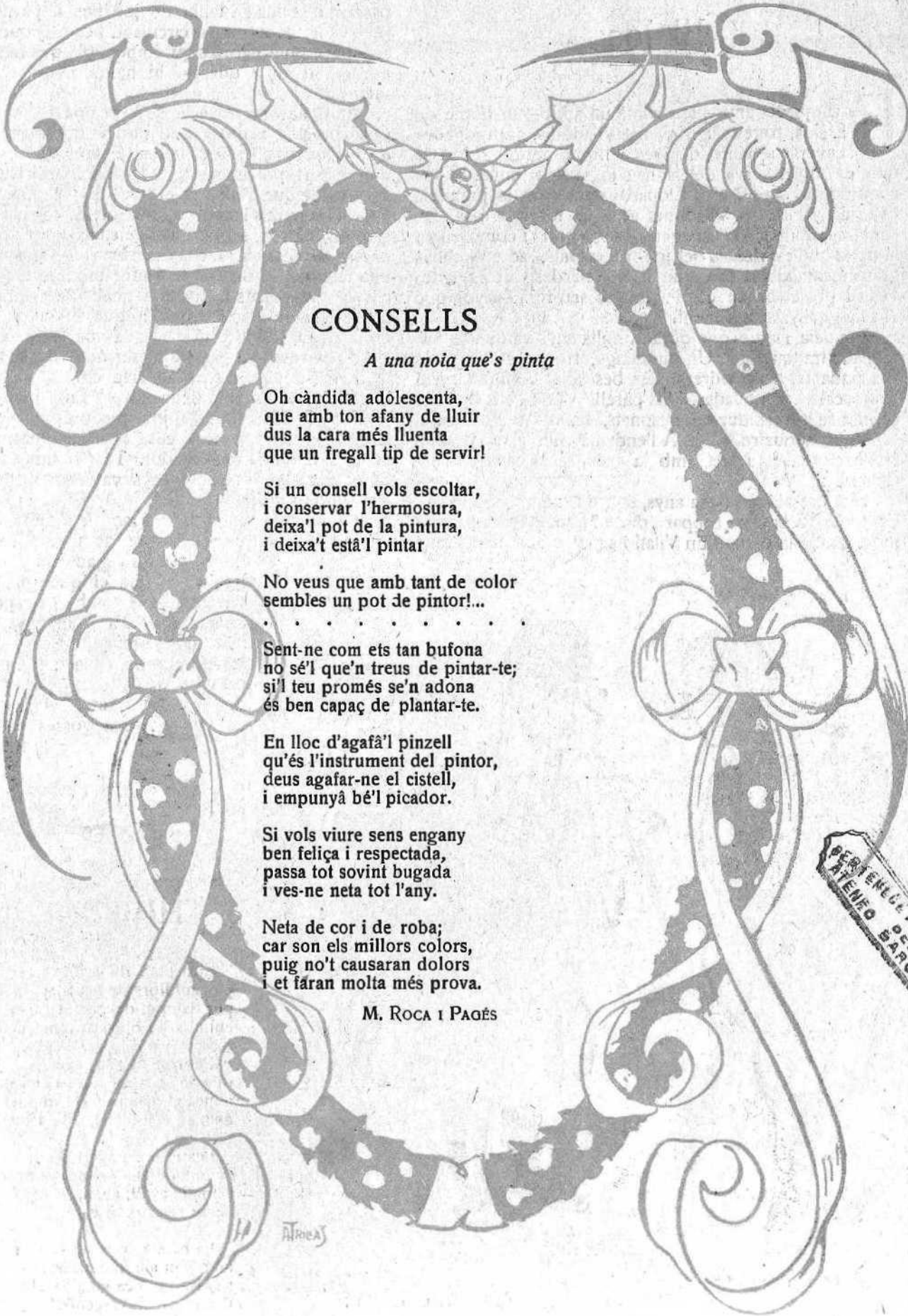
Si els vells afluixen la bossa
tampoc troben entrebancs;
ara, en lloc de cabells blancs
hi ha vella que es torna rossa.

No hi ha pas dubte que al món
el qui observant passa estones,
veu molts milers de persones
que no semblen lo que són.

Jo, a pesar del meu afany
d'està observant tot el dia,
la meua batxilleria
compta encara un desengany.

Si bé tinc convicció plena
de que he vist seguidament
de tota classe de gent
i coses de tota mena,
vui que consti, cavallers,
que en el meu gròs mostruari,
mai hi he vist cap propietari
que hagi abaixat els lloguers.

MARTÍ REVOLTO

CONSELLS

A una noia que's pinta

Oh cànida adolescenta,
que amb ton afany de lluir
dus la cara més lluenta
que un fregall tip de servir!

Si un consell vols escoltar,
i conservar l'hermosura,
deixa'l pot de la pintura,
i deixa't està'l pintar

No veus que amb tant de color
sembles un pot de pintor!...

Sent-ne com ets tan bufona
no sé'l que'n treus de pintar-te;
si'l teu promés se'n adona
és ben capaç de plantar-te.

En lloc d'agafà'l pinzell
qu'és l'instrument del pintor,
deus agafar-ne el cistell,
i empunyà bé'l picador.

Si vols viure sens engany
ben feliça i respectada,
passa tot sovint bugada
i ves-ne neta tot l'any.

Neta de cor i de roba;
car son els millors colors,
puig no't causaran dolors
i et faran molta més prova.

M. ROCA I PAGÈS

PERTENECENT A LA BIBLIOTECA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

El joc

Fa cinquanta anys—ens contà un amic—un home de Lleida, pagès ric, nomenat Viladoms, gran jugador i avesat a beure, després d'haver perdut al joc les últimes dobles, va determinar jugar-se la dona. El seu contrincant i amic Anfòs Llopart va acceptar la juguesca i va guanyar-la. En Viladoms se'n va tornar a casa, recontà a la muller l'encepegada ocorreguda i comprenent la dona que els deutes del joc són sagrats, acceptà sense grans escarafalls la sort que li havien destinat les cartes i es va presentar en cos i ànima al seu rei i senyor que l'havia guanyada llealment.

Em deia l'amic que durant molts anys van viure tots en pau i tranquil·litat. Un diumenge, trobant-se tots tres per casualitat a Vallvidrera, van bescantar-se mútuament i van acabar a bofetades. Una parella de moços de l'Esquadra se'ls va endur empresonats, tenint-los recullits al calaboc vintiquatre hores. A l'endemà, van ésser deslliurats i retornaven a casa amb la més santa pau de consciència.

Han passat cinquanta anys, sobre l'exemplaríssim cas. Es probable que En Llopart, durant aquest temps, s'hagi jogat també la dona d'En Viladoms, que així haura anat

passant de taula en taula de joc fins a perdre del tot la seva vàlua de moneda circulant. I és clar que en arribant an aquest punt haurà sigut impossible que ningú la pugui perdre, degut a que no hi haurà ningú que la vulgui guanyar.

Amb aquesta facècia se'n podria fer, evidentment, una comèdia xamosa que podria titular-se: *La muller d'En Viladoms*. Però el tema té, també, la seva moral, que ressurt, precisament, de la seva immoralitat.

Des de que Faust, en el terrible joc d'atzar que és la vida, va vendre's l'ànima a Mefistòfeles, jugar-se una dona, això és, cedir-la, seguint les veleitats boges de la sort, al parcer de la dreta o de l'esquerra, no's pot considerar una malifeta, ni un cas de l'altre món, ni una novetat. El cas té precedents històrics i anecdòtics. En la juguesca d'En Viladom i En Llopart, lo que hi ha de més curiós no és ni En Llopart ni En Viladoms, sinó la dona que s'avé a la condició passiva d'ésser *tanto* d'una timba.

I encara té un altre aspecte curiós, la cosa. Del fet històric esmentat se'n dedueix que En Viladoms, després d'haver perdut la dona al joc, mai més va voler que En Llopart li donés revenja, cosa molt endinzada en la psicologia del joc i del jugador. Tot lo més, sembla que l'únic que's va voler revenjar va ésser En Llopart a les costelles d'En Viladoms.

I aquell qui vulgui treure *moraleja* de la faula, haurà de convenir en que, tractant-se de joguesques d'aquesta mena, moltes vegades hi guanya més el que perd que el que guanya. I vindrà també amb mi que, fa cinquanta anys, a Catalunya, la vergonya començava a ésser, com a tot arreu del món, cada cop menys atribut dels homes, i cada cop més atribut dels gossos, i, amb el degut respecte, de les senyores gosses emmullerades.

TRIBERA-ROVIRA

LA PUJA DEL GRA

—Es horrorós... Sap, senyoreta, que jo tenia un cavall?... Doncs me l'he tingut de vendre per a pogueu-li comprar les garrofes.

HIVERNENCA

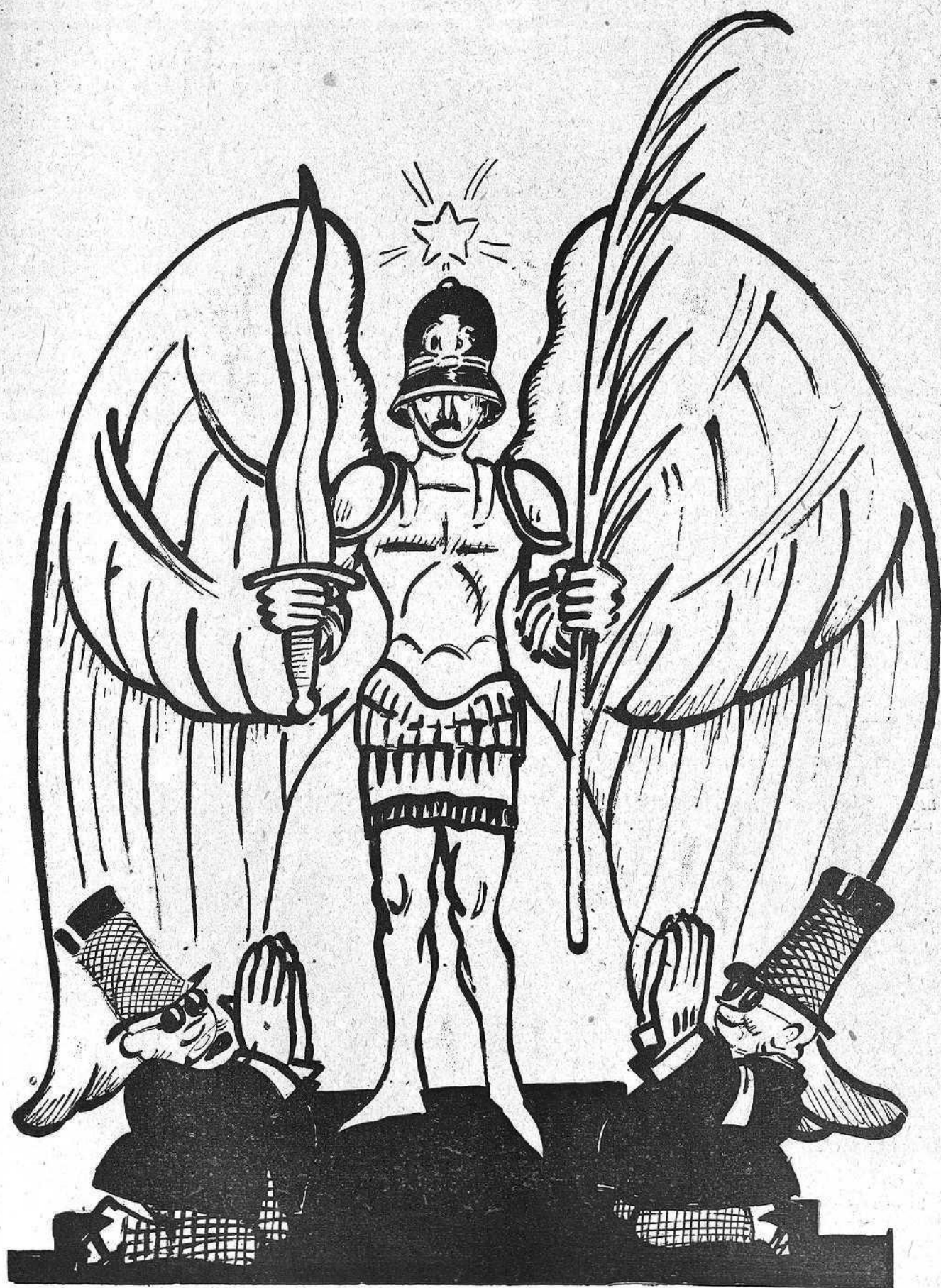
El desmai de la nit és arribat
plorant flors de nevada;
per damunt del serrat
culmina sa blancor immaculada.

Pel ronyós castanyer
dins la soca molsosa i centenària
ahuca el gamarús escadusser
amb sa veu malesfruga i funerària.

I cau del xeragall
l'aigua de neu calmosa i ensopida
salmeja avall, avall,
sense remors ni vida.

La calma de la nit es va extenent,
amb son alè que glassa;
s'oviren per la banda del ponent
dos ulls fosforescents. El llop que passa.

J. NOVELLAS DE MOLINS

—Angel exterminador, Àngel pacificador, beneft sies!

Els especialistes

Sainet en dos quadres

QUADRE PRIMER

LA CONSULTA

(Representa l'escena el despatx de un cirurgià especialista)

El malalt.—Es vostè el doctor X, especialista en la malaltia de la pedra?

El metge.—El mateix. Què se li ofería?

El malalt.—Vinc a consultar-lo respecte del meu cas.

El metge.—Vostè té la pedra?

El malalt.—Sí, senyor.

El metge.—Quant temps fa?

El malalt.—Tota la vida. La guardo de naixença.

El metge.—Es hereditària?

El malalt.—Penso que sí. I ho penso, perquè tots els individus de la meua família han sofert la mateixa dolença.

El metge.—Es estrany.

El malalt.—No tant, si té en compte que el meu besavi, el primer que va queixar-se del mal era d'ofici mar-molista.

El metge.—Així, es comprèn...

El malalt.—A comptar del besavi, hem patit tots els de casa de la pedra, excepte un dels meus avant-passats, al qui capigué la sort d'exterminar la malaltia.

El metge.—Cóm?

El malalt.—Resultat d'un accident! Va fer la guerra en l'època en que s'estilaven els fusells a pedra. Al veure, en lo més crític d'un combat, que la pedra del fusell no se li encenia, s'obrí el ventre, i utilitzant la pedra pròpia, seguí fent foc fins a determinar la victòria dels seus.

El metge.—Suposo que semblable heroicitat li costaria la pell...

El malalt.—No, senyor. El ventre va cloure-se-li de nou. Estava completament curat, quan li va donar un cop d'aire, a conseqüència del qual va anar-se'n a can Pistras.

El metge.—Abreviem.

El malalt.—No cerco altra cosa.

El metge.—Vostè està decidit a operar-se?

El malalt.—Com vostè conegui.

El metge.—Perfectament. Sent així, segueixi'm. Faci el favor.

QUADRE SEGON

L'OPERACIÓ

(L'escena representa una estació del ferrocarril.)

El malalt.—Que hem de pujar al tren?

El metge.—No, senyor. En aquest moment som a la meua clínica-estació. Les persones que's troben a l'andèn

i que a vostè li semblen empleats de la Companyia, són els meus practicants.

El malalt.—Verge Santa! Una clínica-estació? L'ase em reflic si ho entenc pas!

El metge.—Es tracta d'una instal·lació especial, necessària al meu mètode operatori. Abans que tot, procediré a cloroformitzar-lo.

(*El metge subjecta al malalt a les pràctiques del cas. Segons després, queda el pacient adormit.*)

El metge.—(Als practicants). Aquest malalt a la via d'operació.

(*Els practicants obeeixen. El metge fa un xiulet per l'estil dels de les locomotores. Una d'aquestes avença a tota màquina, passant per damunt el cos del malalt.*)

El malalt.—(Alçant-se esglaiat). Això és un atropell. Protesto amb totes les meves forces!

El metge.—Sossegui's, que ja està curat.

El malalt.—(Sorprès fins al cap d'amunt). De forma, que vostè cura a la gent, fent-los passar una locomotora pel damunt?

El metge.—Una locomotora provista d'un aparell escampa-pedres. Hi ha res més natural i d'efectes més segurs?

El malalt.—Serà tan natural i tan segur com vulgui, però és lo cert que m'ha deixat en un estat llastimós.

El metge.—(Enfadat). Aquests malalts, són tots els mateixos. Un s'escarrassa per a curar-los i encara rondinen!

TELÓ

S. L.

ENDREÇA

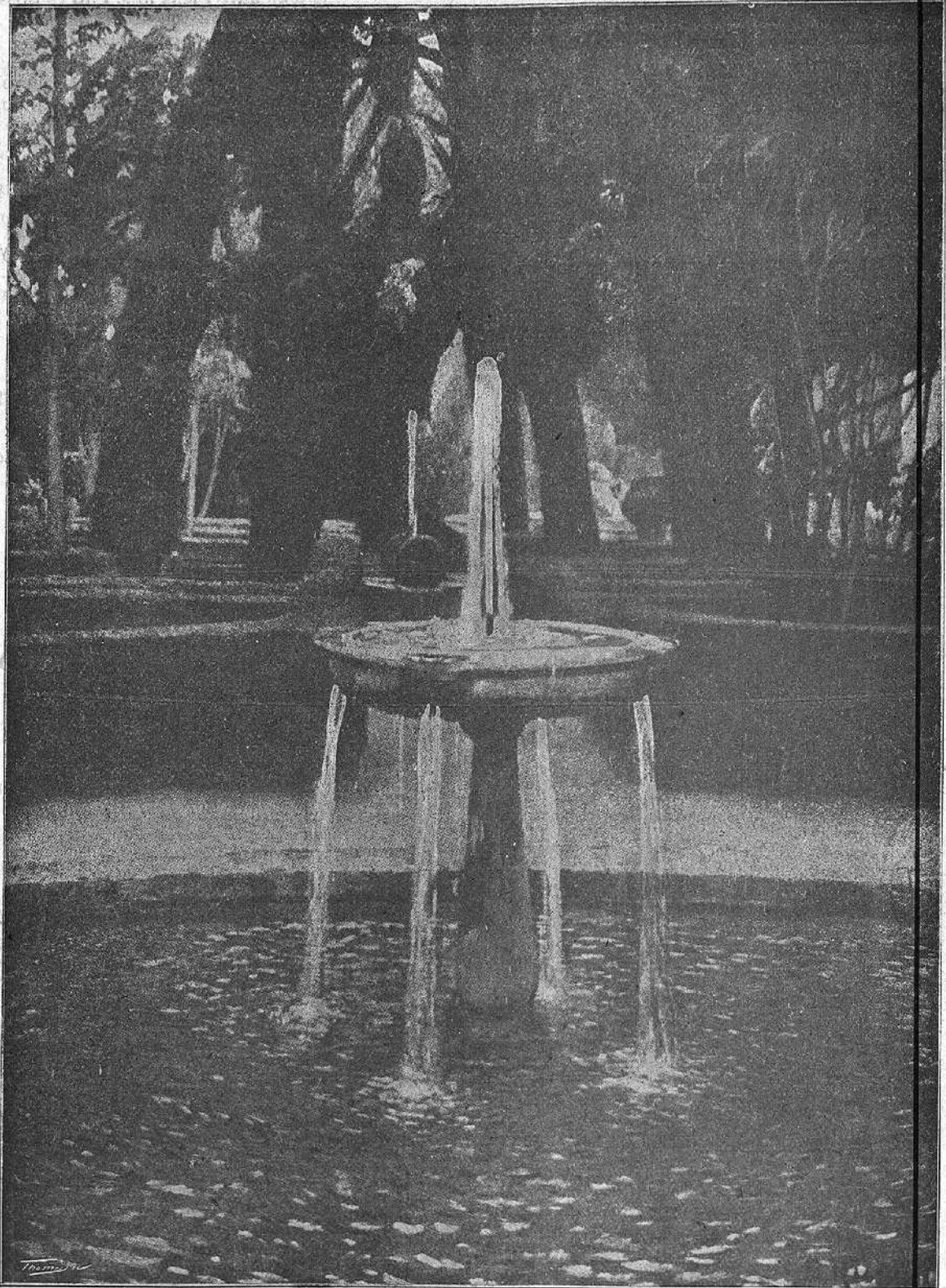
Remoreja amb dolcesa la brancada,
a la moixaina tèbia del vent.
L'aigua del riu, m'apar més argentada,
i el sol, fulgeix esplendorosament.

Hi ha en l'espai, una flaire perfumada,
que els sentits m'ubriaga suaument.
Refila més joiosa l'ocellada,
i és omplert d'armonia el firmament.

Nasqué'l rubor damunt ma faç marcida.
El brotó del meu cor, tragué florida,
i el llavi, eixut, em fou ungit de mel.

En la nit tenebrosa de ma vida,
per uua ignota egúnia entristida,
m'hi feu el teu esguard, veure un estel.

JOSEP FLO

Santiago Rusiñol

BROLLADORS DEL GENERALIFE

(Granada)

DROLÀTICA

Ta mirada d'abim, prometedora
de plaers no gustats, captiva l'ànima.
La pompa del teu cos és atraienta,
que sols de veure't fa bulli en desitjos.
Tota tu ets torbadora: ta veu dolça,
argentina com aiga de fontana,
té un encís i un encant que és tot a l'hora,
xisclat de serp i càntic de sirena.

Quan l'hora vespertina es arribada,
sorgint de l'ombra, com sorgeix l'ondina
del mar blavós, te veig, oh trista dona!
A la llum dels voltaics papalloneges,
erràtica buscant com Leda infausta
l'amant inconegut, que'l cor te dompta.
Més. l'amant on serà, que a la ventura
te veig vagar incerta un jorn i un altre?...
En l'espòs no trobares, bella dama,
segurament, la somniada glòria,
i el desencant passeges oferint-te
al venturós mortal que calmar pugui
ta sed d'amor, assedegada fembra.
Nasqueres per amar, i de la vida

sols la prosa has trobat. Jo que t'estimo,
com un mal vergonyós ma passió amago...
Ets d'un altre i tens fills, i no és possible,
no serà mai, que un dia m'atreveixi
a declarar-te una passió tant fol·la.
Tens dret a sè estimada i t'ofereixes
al amant que no vé. Jo que et venero,
que tinc gelos ridícols quan te miren,
que et prefereixo a tot lo que m'envolta,
condemnat a callar, ploro en silenci.
Però si un jorn, oh dona torbadora!
però si un jorn, oh dama infortunada!
t'adonessis de mí i endevinessis
en el gest delator que'm traïria,
l'amor silent que abrusa mes entranyes,
llavors tot fora poc per contenir-me.
Com caball desbocat, an els teus braços,
prometedors de venturosa joia,
vindria follament. Aquell bell dia,
massa bell per sortit de la quimera,
ma hermosa dama fora venturosa
sols de veure'm gosar com mai cap home
hagi gosat en braços de l'aimada.

ENRIC BOSCH I VIOLA

—I costa molt, fer diners?

—No gaire: una pesseta de sort i un duro de desvergonyiment.

Glosses de Nadal

Ai d'aquell que en aquestes coses no
senti sempre en sí quelcom de nen!
Ai d'aquell per a qui la nit de Nadal
hagi arribat a ésser una nit com les
altres, i no percebeixi l'aroma que
aquesta gran flor d'ivern desprèn!...

JOAN MARAGALL

FILOSOFIA DEL NADAL

De totes les festes de l'any, la festa de Nadal és la més íntima. Es festa de records i d'esperances. En torn de la taula parada floten els temps passats, i el llur perfum d'enyorança ens omple l'ànima; floten també les promeses de l'esdevenidor, que ens clareixen el camí de la vida. El present, en aquella hora d'expansió cordial en la llar amorosa, ens apar lligat a l'ahir i al demà, i sentim la unitat de les vides en el temps. Mai com en la nit nadal·lenca és forta en l'esperit de l'home la vaga i profunda sensació de la immortalitat.

Nit de Nadal, la nit més plena de l'any... Mentre passen pel carrer les colles d'amics, i les ràfegues de música i de cançons es perden en l'aire, la imaginació se'ns pobla ràpidament de figures i dins nostre es fa actual tota la vida...

Nit de Nadal, punt d'atur en la desfilada dels dies, que ens permet girar el cap enrera i guaitar el camí fet i reviuire els moments que ens han deixat senyal a l'ànima; que ens permet també d'alçar l'esguard cap endavant i albirar en la ruta a recórrer les fites del desig i de l'ideal que ens donen coratge.

Nit de Nadal, festa dels afectes i de la sang, que fa florir la bondat sembrada al fons del cor dels homes i ens ensenya la virtut de la fidelitat, virtut la més noble... El goig d'aquesta nit és el menys egoista, i la taula plena de les bones viandes és una ofrena generosa al parentiu i a l'amistat. Es un goig en camí, solidari, franc, en el qual els sentiments de cadascú arriben al cor dels altres. La taula de Nadal és beneïda i llença una flaire de bondat. L'àpet de Nadal és una comunió que purifica l'ànima i la inonda d'una noble idealitat.

LES DÉCIMES I LA CALIGRAFIA

A mig desembre, al col·legi ja començava la feina de les dècimes de Nadal.

Jo no n'havia de fer gaires. Tenia pocs parents.

La feina de les dècimes era per a mi un torment. Estava ben convençut que la meua lletra era lletja. Cal·ligràficament em sentia inferior als meus companys. Jo prou guanyava premis en altres seccions, i era molt sovint el primer de la secció de lectura, de doctrina, d'aritmètica, de geografia, de geometria i d'història d'Espanya. Però la meua lletra era lletja. Ni tenia caràcter. Allò no

era anglès, ni espanyol, ni res del món. Demés, sovint les ratlles eren tortes, malgrat de la falsa regla. No; la caligrafia no era el meu fort. De molt menut vaig començar a escriure amb la mà esquerra. I quan a còpia de cops de palmeta als dits vaig posar-me a escriure amb la dreta, ni els cops de palmeta van aconseguir que agafés la ploma bé.

El mestre, mentre jo, amb una mena d'engúnia, feia la dècima, passava per darrera meu i guaitava per sobre el muscle. Per dugues o tres vegades, m'agafava la dècima mig fer, i me l'esquinçava lentament en troços molt menuts, i en to de reconvençió em deia:

—*Esta letra no es digna de un alumno de mi colegio*

I jo havia de recomençar la dècima. La tortura de les dècimes em treia una part de l'alegria per la proximitat de Nadal. Avorria cordialment les dècimes. Mai no vaig voler aprendre de cor els versos per a recitar-los als meus pares el matí de Nadal. Donava la dècima al meu. No la llegia, només es fixava en la lletra i en la cara que feia jo llegia el seu dictamen desfavorable. No em renyava, però. Només una vegada va dir-me:

—Ja que no pots sortir-ne, de fer la lletra anglesa, mira de fer els números ben elegants. Això ho aprecien molt a les cases de comerç.

Aleshores jo estava destinat a ésser tenedor de llibres.

ELS REIS A PEU I A CAVALL

Els tres reis d'Orient, en el pessebre de casa meua, anaven a peu.

Però jo havia vist, en altres pessebres, i en les parades i els aparadors, uns reis a cavall, solemnes i majestuosos.

I els meus tres reis humils que anaven a peu no me agradaven.

Al pis del damunt del nostre, a casa d'una amigueta meua, van fer pessebre per primera vegada. Vaig pujar-lo a veure, i la primera cosa en què vaig fixar-me, van ésser els tres reis d'Orient. Anaven a cavall.

Tot seguit vaig baixar a casa. I vaig dir a la meua mare:

—Jo vull uns reis a cavall!

—No, home, no!

—Perquè? Perquè a mi no em compren uns reis a cavall?

Davant el silenci concirós de la meua mare, vaig insistir:

—Perquè a mi no em compren uns reis a cavall?

La meua mare va dir-me lentament:

—Perquè són massa cars.

—Bé els hi han comprat a la Lluïseta!

—Oh, a casa seva són rics.

La resposta em deixà trist.

Per primera vegada en ma vida vaig comprendre la injustícia de les desigualtats socials.

RECORT D'UNA VISITA

—Torni sovint, mariscal, que aquí no'ns recordem de Santa Bàrbara només que quan trona.

LES TARGES DE FELICITACIÓ

Els grans poden veure amb enuig la pluja de les targes de felicitació. Però, en els meus records d'infant, aqueixes targes són una delícia.

Jo estava a l'aguait del vigilant, del «sereno», del carter, del forner, del carboner, de l'escombriaire (del brossaire, com diuen els tarragonins). I tan bon punt compareixia, jo agafava el corresponent muntet de cèntims que la meua mare havia preparat damunt una taula, on cada felicitador tenia el seu muntet preparat. Oh, aquelles litografies! A mi em semblava una petita obra d'art, un ric present. I pensava que valia més la tarja policroma que el muntet de cèntims. Oh, aquelles alegories de la festa de Nadal que les litografies ostentaven! El portal de Betlem, el gall d'indi farcit, les capcès de turrons, les ampolles de vi bo, les amples paperines de neules... Quan compareixia un nou felicitador fora de programa, per al qual calia formar un altre muntet de cèntims, em sentia feliç davant la litografia inesperada.

I els versos de les targes, amb quin interès els llegia. Crec que eren fets en castellà, en un castellà de vigilant, de forner i d'escombriaire, i el metre i la rima resulta-

JOCS D'INFANTS

Ella. — Ara farem veure que jo soc la teva dona i tu el meu marit, i jo et tiraré els plats pel cap.

Ell. — Si és de broma, bueno!

ven completament lliures. Els aprenia de memòria, i els recitava amb emfàtica entonació. No sé què ho feia; però és el cert que m'agradaven més els versos de les targes que no pas els de la felicitació que al col·legi m'havien fet copiar d'un llibre de dècimes. La tècnica poètica de aquesta felicitació era segurament més perfecta que la dels versos de les targes litografiades. Tant mateix, més tard he comprés que en la meua preferència per aquests darrers versos amb relació als de les dècimes acadèmiques, revelava un incipient sentit estètic.

Han passat els anys, i encara els meus records nadalencs van inseparablement units a les litografies de les targes. Els models i els dibuixos i els colors han canviat. I aqueixes targes que no són com lo que jo de petit recollia cada any, ja no em diuen res. — WIFRED

El cant de la Caça

PARODIA DEL «CANT DE LA RAÇA» DEL DRAMA «L'ÀNIMA ÉS MEVA»

Ja són prop de les quatre
i el dia es va acostant;
els masovers tots dormen,
mil llebres vaig somniant.

M'apropo a la finestra
i el bosc vaig contemplant;
ja'm sembla que m'hi trobo
amb els conills lluitant.

Pim... pam...!

pim... pam...!

somnio una cacera espantant.

Segueixo una muntanya
de pins plena al voltant;
conills, perdius i llebres
de por van tremolant.

Tres aucellots s'aixequen
que enlaire van volant;
apunto l'escopeta...
els trets van ressonant...

Pim... pam...!

pim... pam...!

i a terra un pardalet cau ple d'espant.

El sol la terra escalfa,
la cosa es va animant;
—Caçaires, vinga l'arma
que un bulto es va acostant.—

—Es una bona peça,—
tothom va mormurant;
engeguem tots a l'hora
plens d'entusiasme gran.

Pim... pam...!

pim... pam...!

i és una rata com un elefant!...

El cel gris va tornant-se
i el bosc anem deixant;
muller i sogra a casa
m'estan a mi esperant.

Al veure'm sense caça
sos punys van aixecant;
les dones, com lleones,
a sobre meu s'hi fan;

pim... pam...!

pim... pam...!

(Avui encara els ossos mal me fan).

J. STARAMSA

La dona d'En Tomaset

Aquella nit *L'Alhambra* estava casi deserta. La vaga dels tramvies i la por de que la vaga fos al dia següent general, retenia a casa seva a *tas clases pasivas* que constituïen ordinàriament la concurrència de aquell cafè del Passeig de Gràcia, tan popular al començament de aquesta centúria.

A la taula on ens reuníem la colla d'*Apats i Lletras*, tan sols hi havien comparegut En Llimoner i En Bonavia, que marxaren d'hora deixant-me sol, fent quartilles per a *La Campana*.

Vora les onze, acabat l'article que estava escrivint, em disposava a cridar al moço per a pagar i anarme'n, quan va retenir-me a la cadira l'entrada al cafè de dugues senyores que van cridar-me l'atenció. Eren una dona vella amb posat de tieta de lloguer i una xicota jove, flaca i no gens lletja. La vella vestia modestament, però amb roba bona. La jove duia un vestit que al seu temps pot-ser havia sigut elegant, però ara la misèria hi traspuava per una colla de surgits. Tapava les seves espatlles amb un abric de plomes deplorablement ridícol.

Varen sentar-se enfront d'una taula veïna i demanaren dugues gaseoses. Desseguida notà la noia que jo la contemplava amb curiositat i volgué mirar-me descaradament, mes als dos segons baixà la vista avergonyida. Aquest detall va fer-me suposar que, si era una buscona, no estava encara bregada en l'ofici i vaig proposar-me seguir fins al cap devall aquell començament d'aventura amorosa.

A les onze i mitja varen aixecar-se, van marxar, sortint jo darrera d'elles i seguint-les a una vintena de passes de distància. Van atravesar la plaça de Catalunya, entraren a la Rambla per l'acera de *El Globo* i varen ficar-se al carrer del Carme. Llavors, apressant el pas, vaig posar-me al costat de la noia, dient:

—Es pesat això de no haver-hi tramvies, oi?

—I tal!—respongué la noia somrient.

—I si s'ha d'anar lluny encara més. Que hi van molt, vostès, de lluny, i perdonin la pregunta?

—Bastant. Al cap d'avall del carrer de Sant Pau.

—Si em permeten que les acompanyi...

—El carrer és prou ample,—respongué àsprement la vella.

No vaig fer cas d'aquella resposta poca-solta i, amb la noia, vam començar una conversa primer insustancial, després interessant, i no havíem arribat a la Ronda de Sant Antoni que ja era apassionada.

Havia tocat la una quan vàrem aturar-nos a la porta de la casa on vivia la Clàudia, carrer de Sant Pau, 111. La noia va dir-me amablement:

—Vols pujar a descansar un moment?

—Es molt tart,—digué la vella amb una mica de pocs modos.

—Gràcies,—vaig dir a la Clàudia entenent l'indirecta d'aquella òliva.

I estrenyent-nos les mans afectuosament, vàrem despedir-nos.

Abans ja havíem quedat en trobar-nos a l'endemà, a les tres de la tarde, al carrer de les Flors.

*
*
*

En aquella tarde de maig i a l'hora de les confidències íntimes, la Clàudia va contar-me la seva història curta, trista i vulgar. Massa vulgar, desgraciadament, perquè sempre hi ha cent trenca-colls per a les noies sense fortuna i mai una mà generosa que les sostingui.

La Clàudia tenia disset anys quan va morir el seu pare, modest empleat d'una casa de comers, deixant-la sense medis de viure i amb sa mare amb una malaltia crònica que no li permetia fer ni les feines de casa.

Mentre el pare visqué, la Clàudia no conegué la misèria. Fins als dotze anys anà al col·legi, dels dotze als quinze aprengué de modista, i als setze anys prescindiren de la criada, i la Clàudia va dedicar-se exclusivament al cuidado del seu pare, que defensava des de l'escriptori el pa de la família, i de la seva mare, que absorbia en medicines la meitat dels diners que entraven a la casa.

Durant el seu últim any de modista la Clàudia conegué a l'Estevet, estudiant de medicina, fill d'una bona casa, simpàtic i sense una engruna de vergonya.

Les relacions de la Clàudia i l'Estevet no passaren mai de la ratlla que imposen els modus. L'innocència i la bonesa de la noia contenien els instints de l'estudiant.

Mort el pare, l'Estevet va portar-se com un home, impedint que la misèria entrés en aquella llar desolada. No feia un any de la mort del pare quan la Clàudia va quedar sola al món, sense altre apoi que el del seu estimat a qui va entregar-se en cos i ànima.

L'Estevet llogà la meitat del pis a un matrimoni que ell coneixia. El marit era cotxer i la muller, la senyora Gerònima, una gandula amb més aficions a l'arcabotèria que a les feines de casa. Instalada allí la Clàudia passà dos anys de verdadera felicitat, entregada per complert al seu Estevet i esperant que acabés la carrera, confiada en que li compliria la seva paraula de casar-se.

Aquesta paraula la va complir l'Estevet, però casant-se amb un altra dona. Un dia rebé la Clàudia carta d'ell en que li deia que, per exigències de la seva família, s'havia de casar amb qui no estimava. La píldora anava endolcida amb frase afectuosa i daurada amb un bitllet de cinc-centes pessetes, però la Clàudia la va trobar tan amarga que li produí una enfermetat de tres mesos durant la qual van desaparèixer les ciccentes pessetes, les joies i tot allò que valia quatre quartos. Al sortir de la malaltia va trobar-se sense Estevet, sense diners, quasi

sense físic i apunt de que la senyora Gerònima la llensés al carrer.

Però la senyora Gerònima tenia cop d'ull, i comprenent que en la Clàudia, refeta i vestida, hi havia una dona esplèndida d'hermosura, decidí conservar-la i oferir-la a unes coneixenses que ella i el seu home tenien, amistats adquirides en diferents enredos en que hi havien jogat paper important el cotxe del marit i les habilitats de la senyora Gerònima.

Quan ja li havia presentat al senyor Isidre, un vell viciós que pagava esplèndidament, i quan la senyora Gerònima tenia ja a mig coll algú altre senyor que les havia seguit en les seves carreres a peu, dels vespres, vaig conèixer a la Clàudia i començà nostra bona amistat, promentent-li jo arrencar-la de les urpes d'aquella arcabota i jurant-me ella no entregar-se a cap més home que an a mi.

*
**

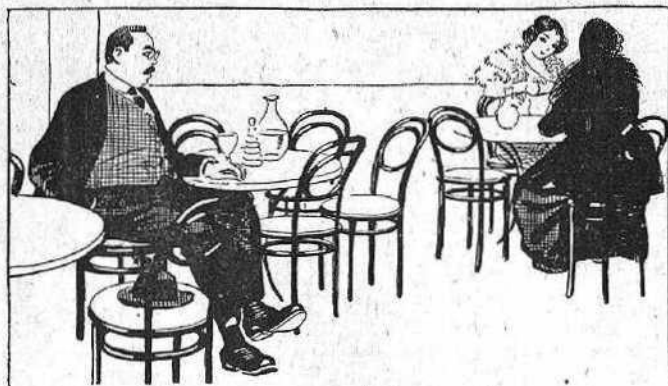
Encara que no m'hagués fet ja el propòsit de treure a la Clàudia d'aquella casa, m'hi hauria obligat la senyora Gerònima que em va pendre des del primer dia de cap d'esquila, endevinant que jo anava a tirar-li tots els seus plans per terra.

Afrontant la mala cara d'aquella bruixa i les provocacions del cotxero, que quan venia borratxo era de cuidado, vaig anar diàriament durant prop de dos mesos a cà la senyora Gerònima totes les nits. Durant el dia jo treballava i la Clàudia refeia la seva roba interior i exterior de la que havia quedat desproveïda.

Mentre tant, vaig cercar un piset modest a l'altre banda de Barcelona, trobant-lo al carrer de l'Esquirol, vaig comprar els quatre mobles indispensables, i el primer de Juliol la Clàudia es despedia de la senyora Gerònima fent-li pam i pipa, i s'instal·lava a casa seva, en niu propi, disposada a treballar per a guanyar-se la vida i contenta d'haver-se aixecat a temps del fang en que pretenia enfonçar-la aquell esparver amb faldilles.

*
**

La Clàudia no volgué tornar a cap taller de modista. Cercà i trobà feina de corbatera i no movent-se de casa

i cuidant de tenir-ho tot net i endreçat conseguí treure dels dits un jornalet de tres o quatre pessetes diàries.

Amb la tranquil·litat d'ànim i la joia de guanyar-se la vida, recobrà la Clàudia l'alegria i les carns. Va mostrar-se tal com ella era: efusiva, ingènua, franca i generosa. Va recobrar les formes, els colors i les característiques

de la seva notable bellesa: passió als ulls, sensualisme als llavis i foc a la sang.

Mai volia ni sabia reprimir els seus impulsos i més d'una vegada l'havia carinyosament renyada per ses rialles sorolloses al teatre o per les seves extremes demostracions d'afecte al mig del carrer. Creia una cosa natural i senzilla fer-me un petó, encara que fos davant de gent, si el petó li sortia de l'ànima.

La Clàudia em prodigava les proves de carinyo, se sentia lligada amb mi per la gratitud, m'era completament fidel, però jo havia agafat la mania de que l'amor no tenia art ni part en les seves mostres de simpatia. Potser aquest judici era inspirat pel meu propi exemple; també em sentia lligat a la Clàudia pel goig que'm dava, per la simpatia que me havia inspirat, pel seu caràcter agradós i alegre, però tampoc sentia dintre el cor una d'aquestes passions violentes que l'amor inspira. Potser influïa en ella i en mi la diferència d'edat: ella no tenia encara vint anys i jo havia complert els trentacin.

*
**

El nostre pis del carrer de l'Esquirol era un segon. segona; al segon, primera, hi vivia una bona dona, la senyora Tuyas, envellida abans d'hora pels mals de cap i les tribulacions. Les galeries dels dos pisets estaven dividides solament per una barana de ferro i la Clàudia i la senyora Tuyas varen fer-se aviat bones amigues.

La senyora Tuyas tenia uns cinquanta anys i semblava que passés dels seixanta. Havia quedat vidua als trenta un anys amb cinc criatures, que la més gran, En Tomaset, havia complert els sis anys. Les quatre més petites les havia vistes morir quasi de misèria i sols s'havia salvat el noi gran que tenia ara vinticin anys i donava a la senyora Tuyas una bona vellesa.

En Tomaset era un minyó alt, moreno, sapat. De caràcter seriós i bon treballador, no tenia altra dèria que progressar en el seu ofici de instal·lador electricista per a rodejar a la seva mare, son amor únic, de les majors comoditats.

Com que'l noi mai sortia de nits, anaven algú dia, mare i fill, després de sopar a passar una estona al pis de la Clàudia fins per allà a les deu, hora en que jo hi compareixia, havent-los hi encara trobat alguna volta i havent me inspirat fonda simpatia la mare i el fill.

Les xacres contretes per la senyora Tuyas durant la seva lluita amb la misèria, li donaven de tant en tant unes tarrabastades que la retenien al llit una colla de dies. En una d'aquestes crisi un xic més greu que les altres, la Clàudia va cuidar-la carinyosament arreglant el menjar del noi, fent-los les feines de casa i constituint-se, prèvia la meua aprovació que vaig donar de bon grat, en l'àngel d'aquella llar honrada.

Al sortir de la seva enfermetat se apressaren mare i fill a donar-me les gràcies per haver permès a la Clàudia aquella bona acció. La senyora Tuyas s'expressà amb calor, plorant de agraïda i ponderant amb verdadera emoció la bondat de la Clàudia. En Tomaset m'estrenyí la mà afectuosament dient me amb paraula senzilla i sincera que mai olvidaria el deute de gratitud que havia amb mi contret. Semblant-me notar certa amargor en ses paraules, vaig mirar-lo al ulls i vaig mirar després a la Clàudia. Els dos van baixar la vista i la rojor pujà a ses galtes.

Al néixer la sospita, va pendre desseguida les proporcions de absoluta seguretat. No hi cabia dubte: la

Clàudia i En Tomaset s'estimaven. Aquest descobriment confesso que no'm va sorprendre ni molt menys indignar. Llavors vaig comprendre clar que'l meu interès per la Clàudia se assemblava més al d'un germà que al d'un amant.

* *

Per exigències de la vida vaig tenir de abandonar Barcelona fixant-la novament a Igualada. Vam convenir amb la Clàudia que cada dissabte hi aniria en el tren que arriba a Barcelona a les nou del vespre per a entornar-me'n en el primer tren del dilluns. Així continuàrem la nostra bona amistat i això em permetria continuar ajudant-la per a lliurar-la de les tentacions de la misèria.

Al segon viatge va confessar-me de una manera tan natural que no'm va ofendre ni em va ferir, que s'estimaven amb En Tomaset. Al tercer viatge no'm va negar que's petonejaven. Al quart viatge va confessar-me que En Tomaset s'hi havia quedat una nit.

Vaig armar-li un escàndol, però ella va veure tan clar que aquella indignació era un bon tros fingida, que, tirant-se'm al coll i besant-me carinyosament, va dir-me:

—Oi, que no't sap greu?

—Tu diràs si això pot donar-me gaire gust.

—En Tomaset m'estima amb passió. La senyora Tuyas em tracta com a una filla. Tu un dia o altre em deixaràs...

—Mail

—Si, aquesta separació d'ara ja és un principi de separació definitiva i jo sóc jove, amb ganes d'estimar i no'm resigno a veure'm novament sola i sense alegria.

—Així, doncs, hem de renyir?

—No. Perquè? En Tomaset sap la nostra amistat i comprenent els lligams que amb tu me uneixen i tenint ell també motius per a estar-te agraït, mai m'ha fet la més petita alusió a la nostra intimitat. Seguiràs, mentre tu vulguis, venint els dissabtes i els demés dies que baixis a Barcelona, si m'ho escrius abans.

No vaig sapiguer què objectar a les raons de la Clàudia. Vaig fer una estona de mala cara, però ella va esvaïr aquella ombra de mal humor prodigant-me ses carícies amb la intensitat i l'ardor de sempre.

Vaig seguir visitant-la semanalment. Ella cada vegada em parlava amb més entusiasmisme del seu Tomaset. De aquest, mentre jo era a cà la Clàudia, no se'n veia ni la ombra. Ella mai li parlava de mi.

La senyora Tuyas va tenir una altra recaiguda en la seva enfermetat. Aquesta vegada va ésser l'accident tan seriós que, després de vuit dies de lluitar amb els metges, va morir.

En Tomaset quedà sol i convingueren amb la Clàudia en tenir-lo ella a dispesa cobrant-li un tant semanal.

Comprenent que jo allavors constituïa una ombra en la felicitat d'aquella parella ben avinguda, vaig pretextar un llarg viatge dient a la Clàudia que li escriuria sovint i que ella em contestés dirigint les cartes a Igualada, que ja me las enviarien allà on fos.

Al cap de poc temps la Clàudia em digué en una carta que havien resolt amb En Tomaset viure junts llogant un piset al carrer de Montaner i deixant els dos pisos del carrer de l'Esquirol.

Uns quants mesos després va indicar-me que preparaven les coses per a casars-e, i unes setmanes més tard rebia una carta firmada per la Clàudia i En Tomaset invitant-me al casament. No'm va semblar delicat anar-hi i vaig enviar-los-hi una carta afectuosa excusant-me de assistir-hi i enviant-los un bon present de boda.

* *

Feia uns dos mesos que En Tomaset i la Clàudia se havien casat. Un dia que'm trobava a Barcelona accidentalment, vareig acabar les meves diligències al dematí, vaig dinar a cà Casanovas i després de pendre cafè als pòrtics del Liceo vaig trobar-me en que tot just eren les tres de la tarde i que fins a les sis que marxava el tren encara em quedaven tres hores ben capaces d'omplir-me de fàstic.

Algunes voltes, essent a Barcelona havia tingut la tentació de fer una visita al matrimoni, però me havia contingut sempre el temor de disgustar a En Tomaset. Aquell dia, entre les ganes d'omplir aquelles tres hores sobreres i la consideració de que en aquella hora En Tomaset seria a treballar, no vareig poguer-me reprimir l'impuls de visitar a la Clàudia i vaig dirigir-me a casa seva, ben resolt, per altra part, a respectar sa condició de casada i a no traspasar els límits corresponents a una senzilla i cordial amistat.

Amb aquestes excelents disposicions vareig trucar a la porta del pis on vivia la Clàudia. Estava més emocionat de lo que jo hauria volgut. Va obrir la porta ella mateixa i al veure'm va exclamar amb to de alegre sorpresa:

—I ara! Tu aquí?

—Ja ho veus.

—Entra, home, entra.

I no deixant-me de la mà, que estrenyia fortament, me acompanyà a una sala senzilla, arreglada amb gust que hi havia tocant a una arcova amb vidrieres.

—Seu, que ja vinc desseguida,—digué la Clàudia tirant-me amb una carinyosa empena sobre un sofà.

I anant a l'altra banda de pis no sé a què, tornà als dos minuts, tancà la porta de la sala i exactament com si encara fossim al primer any de la nostra coneixença, se assentà sobre els meus genolls, em posà els braços al coll i, apretant sobre la meua boca els seus hermosos llavis, va fer-me un d'aquells petons llargs, ardents, apassionats, que fan perdre l'esma a un sant de fusta.

Haguera sigut una ridícula protesta d'aquella manifestació espontània, xardorosa i plena de sinceritat. Ademés, la Clàudia estava hermosa com mai l'havia vista. Van anar per terra tots aquells bons propòsits de abans d'entrar i vaig correspondre, arborat pel desitg, a les carícies de la Clàudia.

Aquella hora de goig intens va començar, va desenvolupar-se i va acabar de modo tan espontani, tan natural, que ni un comentari ens va mereixe.

Asseguts després sobre el sofà, vàrem retreure entre petó i petó, an En Tomaset. Ella va parlarme'n entusiasmada. Era un bon xicot, un marit model; s'estimaven amb deliri. A la casa on treballava l'havien pres amb tan carinyo que l'havien fet quefe de no sabia què i li donaven quinze duros setmanals, Tenien llibreta de la *Caixa d'Estalvis*. Ni la més feble boirina entelava el cel de la seva felicitat. Era ditxosa del tot.

Al acabar l'animada relació de la seva venturosa existència, la Clàudia, llampurnant-li els ulls de joia, va fer-me un petó als llavis, dient me commoguda:

—I tot això t'ho dec a tu. Sense la teua bona acció jo fora una perduda.

Vaig cometre la hipocresia de no protestar d'aquest elogi, però en el fons de la meua ànima jo em veia molt inferior an aquella xicota ingènua, senzilla, amb més cor que intel·ligència, que no era pecadora perquè no hi havia en sa falta ni una ombra de mala intenció.

* *

Vaig jurar-me no anar més a veure la Clàudia. Sentia remordiment de haver-hi anat en hora en que l'ocasió feia inevitable la mala acció comesa. En Tomaset, l'home de la Clàudia, no's mereixia ésser traït. Lo que era natural quan estaven amistats, era una fellonia ara que la Clàudia portava el nom d'En Tomaset. No, no hi tornaria mai més.

Als pocs dies de la meua visita vaig rebre carta de la Clàudia, dient-me que En Tomaset havia sentit molt no haver tingut ocasió de saludar-me i que en nom d'ell me donava expressions. Afegia en la carta, que una casa instaladora de València havia fet bones proposicions an En Tomaset i que probablement les acceptaria. Que ja m'escriuri el resultat.

Efectivament, als dos o tres mesos vaig rebre carta de València on ja estaven instalats, donant-me l'adreça i pregant-me que'ls escrivís. Vaig fer-ho, enviant a la Clàudia una carta formal, carinyosa, plena de paternals reflexions.

Set o vuit mesos després va escriure'm la Clàudia participant-me el naixement d'una xamosa nena. La carta estava amarada de satisfacció. La felicitat de la Clàudia era completa. Jo vaig estar-ne content i vaig escriure-li felicitant-la i donant l'enhorabona al seu Tomaset.

I des de llavors ja no'n vaig sapiguer res més, fins al cap de quatre anys en que m'enviaren una circular impresa anunciant l'apertura d'un establiment a nom de En Tomaset. Al dessota de la direcció i en un blanc de la circular, la Clàudia hi havia posat del seu puny i lletra

aquests mots: «Amic meu, ja som amos i ens guanyem la vida. La nena és preciosa. Es ditxosa del tot la teua agraida Clàudia.»

Pobre xicot! Pagava massa generosament un favor que jo, egoista, me havia ja cobrat de sobres en hores de suprema felicitat.

* *

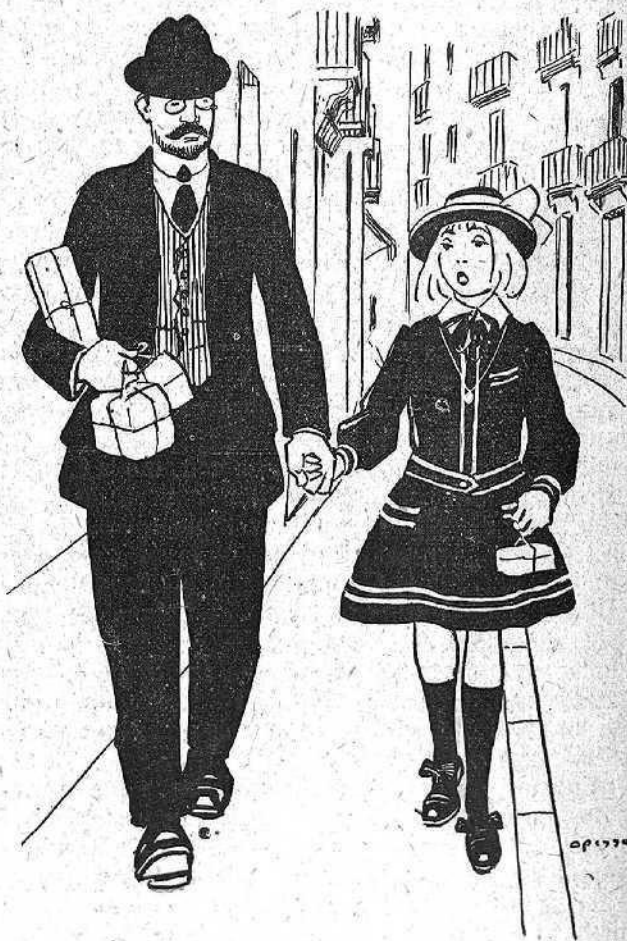
L'any passat l'arreglo d'un assumpte comercial va portar-me a València. Vaig arribar-hi a les cinc i mitja de la tarde amb l'express i després de pendre un bany per a treure'm la pols del viatge, i de sopar al Grand Hotel on vaig pendre habitació, vaig volguer dedicar ma primera visita a la dona d'En Tomaset, segur de que en aquella hora, les nou del vespre, trobaria al marit a casa seva.

Acabaven de sopar. No cal descriure la sorpresa que van tenir al veure'm. La Clàudia va alçar-se d'un brinco, va estrenye'm les mans i va besar-me amb els ulls; En Tomaset se aixecà de la cadira i me allargà ceremoniosament la mà.

La Clàudia va mostrar-me orgullosament la seva filla. La Valentina era una nena de set anys, hermosíssima, espavilada, riallera.

—Es l'alegria nostra,—va dir-me la Clàudia petonejant an aquell àngel d'innocència.—Ja sap de llegir i escriure. La tenim a mitja pensió al col·legi Ibèric, que la venen a buscar a les vuit del matí i ens la tornen a les set del vespre. A les vetllades En Tomaset li repassa les lliçons. Oi, tu?

En Tomaset va somriure, carinyosament. Vareig acariciar a la Valentina que va franquejar-se desseguida amb mi i, animant-se la conversa, vàrem passar un vespre

deliciós, logrant a força de no recordar el passat, ponderar el present i fantasiar del pervenir, que fins En Tomaset prengué cordialment part activa en la xarremeca de la vetllada.

Al despedir-nos va preguntar-me la Clàudia:

—Que estaràs molts dies a València?

—Demà passat me'n torno a Barcelona.

—Doncs, demà pots venir a dinar. Oi, Tomaset?

—Si, vingui,—respongué l'aludit, amb tanta naturalitat que no vaig atrevir-me a refusar la invitació.

—A quina hora dineu?

—A la una en punt.

—Doncs, fins demà.

—Adéu.

Vaig fer un petó a la Valentina, vaig estrenyer afectuosament les mans d'En Tomaset i la Clàudia i vaig sortir d'aquella casa ple el cor de satisfacció per haver-me convensut aquell hermós quadro de família de que la felicitat de la Clàudia era complerta.

A l'endemà, mitja hora abans de la una, entrava a la botiga d'En Tomaset. Un aprenent va avisar a la senyora.

—Puja,—va cridar-me la Clàudia des d'un balcó del menjador que donava a la botiga.

Vaig pujar-hi. La Clàudia estava sola. Al entrar al menjador va saltar-me al coll i va fer-me un petó a la boca que jo vaig correspondre amb un bes al front.

—En Tomaset no vindrà a dinar. Me ha dit que per una instal·lació urgent ha tingut de marxar a Catarroja i diu que't pregui que'l dispensis.

Aquesta ausència d'En Tomaset, en lloc d'alegrar-me va produir en mon ànim un profund disgust. La Clàudia semblava no estar-ne contrariada.

—Mira, permet-me anar a la cuina a donar un darrer cop d'ull al dinar. Desseguida pararé la taula i d'aquí un quart dinarem, oi?

—Doncs, mira, mentrestant vaig pels postres, que com un tonto me'n havia descuidat.

—No, home; ja'n tenim de postres. No cal.

—I ara! Be haig de portar alguna cosa a taula.

I sense deixar-la insistir, vareig marxar dret a dret al Col·legi Ibèric a buscar a la Valentina. Veient que la nena em coneixia, no va tenir inconvenient la directora en deixar-la venir a dinar, consentint en que fes festa aquella tarde. La xamós Valentina estava contentíssima. Al tornar a la botiga d'En Tomaset anavem ja proveïts de dolços.

La Clàudia al veure'ns entrar, restà un moment parada de sorpresa. Apuntà una llàgrima en sos formosos ulls i agafant-me una mà, va estrenyer-la fortament, dient-me amb una veu apagada per la emoció:

—Gràcies, amic meu!

JEPH DE JESPU

TOTS SANTS

Pesi a la trista anomenada
que la rutina li ha donat,
es una festa assenyalada
per a el record al absentat.

El cel s'ha vist ple de puresa
des de el principi fins al fi;
una enigmàtica bellesa
sobre les coses fa camí.

A la Necròpolis farcida
de flors, arpegis i trontoll,
més d'una llàgrima és mentida,
més d'una queixa fa soroll.

Passa la rua rutinària
pagant un deute a la costum,
dóna barnic a una pregaria:
el cor tristoï no li fa llum.

Passa la rua dalerosa
del general aplaudiment,
i és cosa inútil o fa nosa
el tendre afany d'un sentiment.

Quan la claror suau del dia
tras les muntanyes va fogint,

i una poètica harmonia
el cor malalt va aixiribint,

la rua exòtica recula
sentint un raro deixament;
potser un deure que bramula
del pit estant fins a la ment...

Quan els carrers del cementiri
sien desperts i plens de pau,
amb una palma de martiri
i el cor través, ferit d'un clau,

irà la martre desolada
a dú un record, una oració,
lluny de la turba esbogerrada
que diu que sí i vol dir que nó.

Aquell sideri sacrifici
serà comprès, serà agraït;
la martre sentirà un desfici
minvant els dols del seu esprit.

En caminar a la llar trista,
un soroll d'ales divinal
li pendrà l'ànima i la vista
duent-les al regne sideral.

J. COSTA I POMÉS

TARDORENCA

Gris el cel; xiuleja el vent
en ses rafagades fortes,
arrebancant crudelment
dels arbres les fulles mortes.

Per darrera el finestral
guaita, trista, la donzella;
la grogor del cos malalt
la fa sè encara més bella!
Veu els arbres despallats
i els ulls jail li llagimejen;
bells recorts sempre enyorats!
un instant son cor floregeu.

Al passar galan gentil
com es cruehen llurs mirades!
van promeses mil i mil...
esperances esflorades.

Ella el mira dolçament
bo i menjant-se'l amb la vista,
més, quan ou que xiscla el vent,
s'estremeix i es posa trista.

I tancant el finestral
al silló s'endinza i plora!

Com un càntic funeral,
el vent ronca part de fora.

F. CARRERAS PADRÓS

S. M. EL VAQUER

—Dinen que som al temps de les vaques flaques... Tan se val!... La meua em dona trenta porrons de llet i vint... d'aigua, què volen més?..

Pasqua Florida

Una de les festes més simpàtiques de l'any és, sense dubte, la Pàsqua de Resurrecció.

Deixant apart la consideració que's mereix com a solemnitat religiosa, potser no se celebra, en tot Catalunya, altra festa que la superi pel seu caire popular.

Dissabte de glòria!... O...! dolça evocació de la edat infantil en que la diada aquesta inundava de joia nostre tendre esperit. L'al·leluia!... Esplèndid terratrèmol de alegria a una hora prefixada. Bella remembrança, plena de candorosa fe. Visió encisadora de l'home tot amor i justícia, Redemptor de la pecadora Humanitat, fugint d'aquest món de llot i misèria, per a remontar-se a les regions a gaudir de la divina glòria.

Caramelles!... Quí no recorda amb fruïció, aquells instants de la joventut en que un estol de bons amics passavem hores i hores assaijant ingènus cànctics d'amor a la Natura i a la Bellesa, per a esparcir-los en la més bella nit de tot l'any: la nit del dissabte de glòria?... I el fervorós delit de les nenes amades per escoltar les trobes galanes de llurs amadors?... I la joia que vessa dels cors en rondar tota una nit de primavera, percibint, arreu, cànctics d'amor i de pau i contemplant, en el firmament, belles garlandes d'estrelles que semblen petonejar-se amoroses, les unes a les altres?... Bella nit, la nit de la Pàsqua! Bella nit, la del amor!

Dilluns de Pàsqua!... Festa major de les muntanyes. La nerviosa Ciutat, fugint dels seus caus rub'erts de materialisme, obra les rescloses de la vida joiosa i salta a les muntanyes a rebre digne homenatge a la Natura i a la Llibertat. En les muntanyes s'albira arreu, munió de per-

sones de tots estaments i categories qui, sense haver-se vist mai, se saluden, se somriuen i se tracten com si fossin d'una mateixa estimada família.

Sembla que l'ambient adormi la bèstia fera que—majorment en les ciutats—tot mortal porta dintre son pit, i faci esdevenir a les persones més adaptables a la fraternitat.

Sembla poder de Natural Miraculosa força que desperta els nobles esperits i ensenya a la raça humana el verdader i digne camí de la vida!

En la diada de Pàsqua tot floreix. En la terra germina, exuberant i formosa, esparcint per la atmòsfera llurs flaires divines l'encisera Flora. I dels cors dels mortals, rublerts de vital delit, brota vigorosament la essència de la felicitat humana: brota l'amor.

Benaurada sigues, Pàsqua Florida, que'ns portes, en ta arribada, vesslums de regions perfectes i efluvis de la vida dels àngels.

MARIAN AMAT

NOTA D'HIVERN

En la fredor d'aquest Nadal glaçat
una nota estival hi so copsada;
mentres tothom corria abrigat,
petant de dents, la testa amoratada,

jo us he vist passejar endiumenjada
amb l'elegant vestit que heu estrenat,
mostrant en ric escot, el pit nevad,
que us feia ésser més bella i desitjada.

I he fruit d'una dolça sensació,
admirant la nuesa i la blancò
del vostre pit turgent, escultural,
i sentint-me sadoll de juvenesa,
mon esguart he endinzat en la nuesa
que lluiu en l'escot, com flò hivernal!

F. CARRERAS P

Modernitat precisa

En les tradicionals costums viscudes des de temps pretèrits, poques ne trobaríem que servessin amb tota la intensitat aquell regust de llur primitivisme que tant ens alegrava i embadalía en els feliços anys de la nostra iniància.

Remembrant aquells jorns ditxosos, observarem la quasi total desaparició de ço que llavors consideràvem indispensable i que ara, per vies de la natural evolució, trovaríem ridícol o ineficaz.

Amb tot, resta entre nosaltres i tal vegada en un crescut tant per cent, el tipus d'home rutinari que pel motiu de no haver assolit la cultura que reclamen els temps actuals, troba inmillorables les passades generacions; és aquell que abomina dels metges i cerca en son lloc al veterinari, al curander o a la sonàmbula; aquell que no accepta altra moda indumentària sinó la pròpia,

consistent en coll d'amples atletes i nusada corbata color de rosa; el que sobreposa el gas a l'electricitat i sent un marcat terror per l'aparell telefònic...

Contrariament a ço que sintetitza el ver exemplar de *senyò estevisme*, l'home modern, adaptat a les noves costums, veurà amb goig les innovacions portades a cap en els darrers anys, bo i recordant aquells temps no llunyans en que's montava en les nostres places i ravals un barracó-cinema, on s'hi exhibien amb fruició del públic, les dues o tres pel·lícules que constituïen el programa per unes vinticinco setmanes consecutives. Quí no's recorda de la tràgica cinta *El choque de trenes* i de les molt xistoses *La senyora matutera* i *El demonio en un convento*, que junt amb la lluminosa atracció de *La bella Galatea* formaven un programa interessant i escullit?... I què direm de les inacabables vetlles, dels dissabtes al nostre *Paralelo*, on se representaven per una companyia de català-castellà i en mig de fum de caliquenyo i esclafolles de cacaús, els dos drames de gran sentimentalisme

LES BONES FORMES MAI ESTAN DE MÉS

— a nom dels il·lustres regidors de Barcelona, que les logrin felices.

El Cristo moderno i La monja enterrada en vida?...

A tot això podríem afegir hi els Circs Equèstres ambulants, els concursos d'obligats de fiscorn i cornetí, l'home del *tuti li-mundi*, la rifa de panallets per Tots-Sants a la via pública i les pedregades entre la jovenalla de Sans i els valents de la Bordeta.

Tot això se'ns en va i arriba en son lloc ço que correspon als temps actuals; les reformes obtingudes durant els darrers anys són per cert ben estimables. A les banals diversions senyalades han seguit una sèrie important d'aconteixements artístics; a la modesta botigueta del betes i fils, els importants basars plens de llum i de cretall; al sotragueig de la tartana que'ns menava a Rubí, el tramvia elèctric lluent i despampanant; a les velles fembres xacroses i reumàtiques, el bell estol de formoses poncelles que ara pugen i que constituïran a un temps el torment i l'alegria del sexe lleig...

Caldrà, però, que amb tot i la nostra categoria d'homes moderns, no'ns llencem precipitadament a un viure massa matemàtic i artificios i que reconeguem l'eficàcia de certes costums o tradicions plaentes i fins convenients al nostre fadigat esperit.

Així, doncs, restin en bona hora entre nosaltres algunes de les darreres reminiscències de la nostra preterita generació; que poguem fruit encara la festa dels Tres Toms i de les típiques visites dels chors d'En Clavé, amb llurs vistosos estandarts plens de seda i or; que no desapareixin del tot els vells carrers del nostre gran Vilanova, amb les seves tendetes de veïnat, on el tender és gras i xistós i té embadalides a les parroquianes que passen allà les hores lliures agradablement, arreglant la qüestió social, culpant a l'Ajuntament de la puja de queviures i recomenat-se, l'una a l'altra, a una prestigiosa curandera que trenca les angines.

M. GRANÉ CIVIL

El pare d'En Lluïset examina sovint al seu marrec per a veure si fa gaires progressos:

- Veïam, dos rals diaris, quant fan al cap de la setmana?
- Tres pessetes i mitja.
- Molt bé, noi!... Té, per premi aquí tens les tres pessetes i mitja.

En Lluïset (apart):

- Si ho sé dic que fan un duro.

* *

Del nostre amor desdilatat,
a ningú'n parlis, aimia,
que'l món amb sa crudeltat
potser encara se'n riuria.

Serva'l dintre del teu cor,
com una joia preuhada,
que hi visquí sempre'l recort,
de nostra ditxa passada.

Dels petons que jo t'he fet,
recull-ne la pura essència,
que serà'l bàlsam secret,
qu'endolcirà ta existència.

I segueix sense temor,
del destí la fatal via,
que'l recort de nostre amor
te farà sempre de guia.

JOSEP MONCLÓS

Flors

Hem arribat a un temps que té molta més estimació la artificialitat que la naturalitat de les flors.

Avui, les flors d'estima no són a terra; estan en els barrets de les senyores, en els gerros dels salons i en les taules de centre de les sales amb arcova.

Els jardins instalats en els Parks i passeigs, són convertits en mapes o quadres fets amb motillo i a cops d'estisora.

De manera que les flors de jardí, per a fer goig, han de semblar que siguin artificials.

Jo faria lo següent: en tots els jardins de la ciutat fets amb regla, hi plantaria flors de roba o de paper i així estarien més en regla.

Perquè, la veritat, aqueixa regularitat i uniformitat de flors que sembla que fassin l'exercici, serà tant artística com se vulga, però no té res de natural.

¡Pobres flors de jardí ciutadanes que, després de fer-les créixer per força, se les escapsa i arreglera, condemnant-les a fer dibuixos i lletres, com si amb llur aroma i boniquesa no fecin prou goig encara!

Heu's aquí perquè es passen tant aviat!!

JOSEP BARBANY

Dugues mans Déu em va posar:
una per dar, l'altra per tomar.

FILARMÒNIC CONVENSUT

—Vol l'argument de l'òpra?
—Nòme, nò!... Llegir i dormir a la vegada,
no pot ésser.

MAL D'AMOR

El carro ha eixit primè que'l dia
sota la tralla d'En Nanó,
i s'ha deixat a la masia
per un descuit, un cistelló.

Un cistelló de fruita triada,
que'l masover en fa regal
a la senyora Reparada
a qui fa por tot camí-ral,

i no s'acosta a la masia,
a rabejar-se entre fruiters,
a collir fruita com solia,
a sacsejar avellaners.

A renovar hores ardides
de propietaria amb dret a tot,
sota les parres proveïdes,
dormint, menjant, alçant el bot.

Qui sap el carro on parava
quan en Tomás vegé el cistell
amb una tapa verda i blava
de pàmpols sobre del tinell.

Va cridar prest a la Roseta
perquè a la via anés a dur
el cistell blau a la velleta
de cabells blancs, mestreja llur.

Cistelló en mà, com enllestia
sota la escaça claretat
del astre bell veçant poesia,
pel camí trist i desolat!

Per a allunyar de la memòria
un rezel aspre, certa por

del seu cervell tonta baldoria,
s'arrepentjà en una cançó.

—Jo, que la sento la tonada,
deixo el breçol del seu camí;
amago el cos en l'ombra aimada
d'uns esbarzers i un romaní.

Deixo que passi, paladejo
la perfecció d'aquella veu:
em sento aimant, em neguitejo
per'quella noia sense preu.

Resolc quedar-me a la bosquina,
per si retor-na, i per parlar
amb la escaienta camperina
que m'ha vençut amb son cantar.

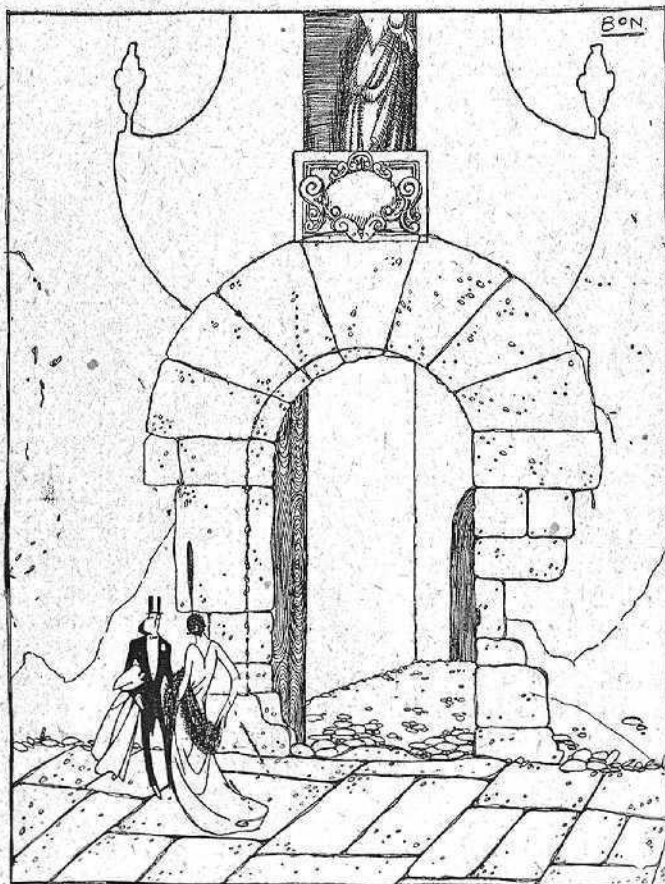
Canta les hores un rellotge,
els encontorns s'omplen de Sol:
ja aquell camí no és gens ferotge
entre unes vinyes amb verol.

Aprèn un rengle de paraules
ben llemineres, per si acàs,
faig averanys, teixeixo faules,
parlo sol, algo cada braç...

La veig venir, salto deliri
sobre les pedres del camí:
la topo, passo i no sé dir-ho
allò que tant sabia di...

Per a venjar ma covardia
me dono colps al cap i al cos.
Em veu la gent, em té mani,
em pren per ximple perillós...

A. COSTA I SENDRA

—T'agradaria casar-te en aquesta església?
—No, noia, que és del renaixement, i això'm
faria pensar amb la llevadora abans d'hora.

EL SECRET DEL TRIOMF

(FRAGMENT DE NOVEL·LA)

Dos artistes

Sens dubte En Mercader era tot un artista i, per aquest motiu quan altre no, odiava tan profundament l'apotecaria, mentre que de dia en dia tenia una passió més boja pel violí. A tals excessos el conduïen el seu amor i el seu odi que més d'una volta el bon apotecari senyor Garí l'havia tingut de amonestar pels mals modes amb que tractava a la clientela i pel poc cuidado que's prenia en preparar les medicines. Tant ell, com En Leonci s'ho prenia a broma això de fer d'apotecaris, En Mercadé perquè era un artista i En Leonci perquè començava a tenir més altes aspiracions.

Així quan En Garí no estava a la farmàcia, per a no pendre's la molèstia de fer certes medicines, ambdós se havien ingeniats uns certs recursos a fi de sortir del compromís sense gran treball. Tenien en una capsula amagada un gran número de papers fets amb magnèsia i bicarbonat i els entregaven qualsevol que fos la recepta de papers que demanessin no sense abans haver fastiguejat al client fent-lo esperar un llarg temps, també s'havien inventat unes píldores fetes amb goma i regalècia, les quals entregaven al primer desgraciat que's pensava amb una recepta demanant tal forma de medicament. Encara després tenien la barra de preguntar al client quan tornava, com havien anat al malalt les píldores o els papers, essent els resultats meravellosos, com era de suposar, cosa que els feia riure no pas poc.

En Mercadé agafava el violí i en aquella estreta rebotiga que li servia com de caixa sonora, tocava quasi sempre el preludi de *El anillo de hierro*. Molt aviat fou conegut per tot el barri i quan anava a algun cafè del veïnat o bé s'arribava fins al «Casino Recreativo» com sigui que sempre portava les butxaques plenes de cànfora—cínica droga en qual eficàcia creïa—la seva presència se delatava de dues hores lluny i la gent li posaven per mot En Cànfora.

Atret per aquell violí que no deixava de sonar en tot el dia un gran artista, si bé poc afortunat, En Gualons, que s'havia refugiat a la Barceloneta posant una fotografia en una barraca del Passeig, acudí a la farmàcia del doctor Garí fent tot seguit una gran amistat amb en Mercadé. Allavors tots dos parlaven llargament d'art i de música i de pintura. En Gualons que ja tenia trenta anys—«edad de funestos desengaños» com va dir el poeta i ell repetia, havia tingut d'abandonar els pinzells i cercar recursos amb els més socorreguts arts de la fotografia.

En Mercadé als pocs dies de tractar a En Gualons li perdé quasi tota la consideració que d'ell s'havia anat formant tot sentint-lo parlar del seu art, dels seus premis a Llotja i dels seus èxits a les composicions. Fou quan l'il·lustre pintor molt satisfet al veure que per fi havia trobat «un home que l'entenia» i més a més ni en feia cas, s'hi entregà de tot cor i un dia el portà a una carniceria del barri molt luxosament establerta. Entre mostradors de marbre, brillants miralls i barres de llautó pulides per a penjar els bous i els quarts de badella li mostrà una flamant «tela» un quadre en fi, en el que hi figuraven un esplèndid remat de bous i vaques pasturant en un gran prat. En Mercadé queda tan estabornit davant

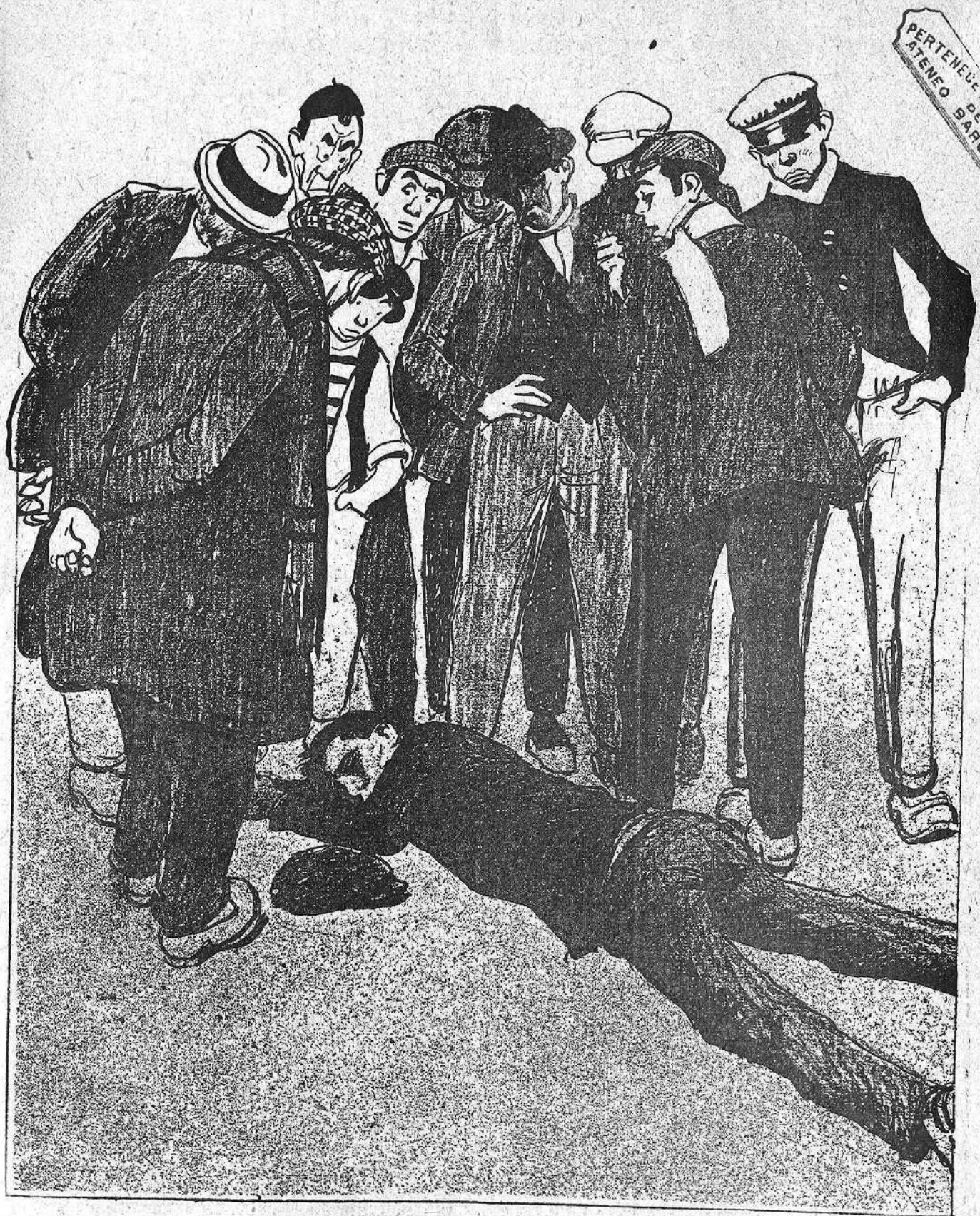
d'aquella mostra de l'art pictòric d'En Gualons que en prou feines pogué dissimular la terrible impressió que havia rebut.—Eh! què me'n dieu d'aqueixos «fondos»?—digué el pintor en un ampli geste—i aqueixes boirines damunt les montanyes llunyanes? Fixeu-vos ara amb els cambiants de la llum damunt l'herba del prat segons com el fereix el raig del sol. Però escolteu: I de la força i la «serenitat» de les vaques, què me'n dieu?

En Mercadé sense contaminar-se d'aquell gran entusiasme de l'autor anava dient: —No està mal, no està mal, no està mal—bò i remenant el cap com per compromís.

—I «luego»—digué el pintor quan ja els dos sortien de la botiga després d'haver parlat llargament de llur obra d'art, veient que no podia arrencar cap paraula de admiració del seu nou amic—haveu de sapiguer que d'aqueix quadre no més me'n han donat deu duros i ja compendreu que per aqueix preu no podia pas fer una obra estil Tennyers.

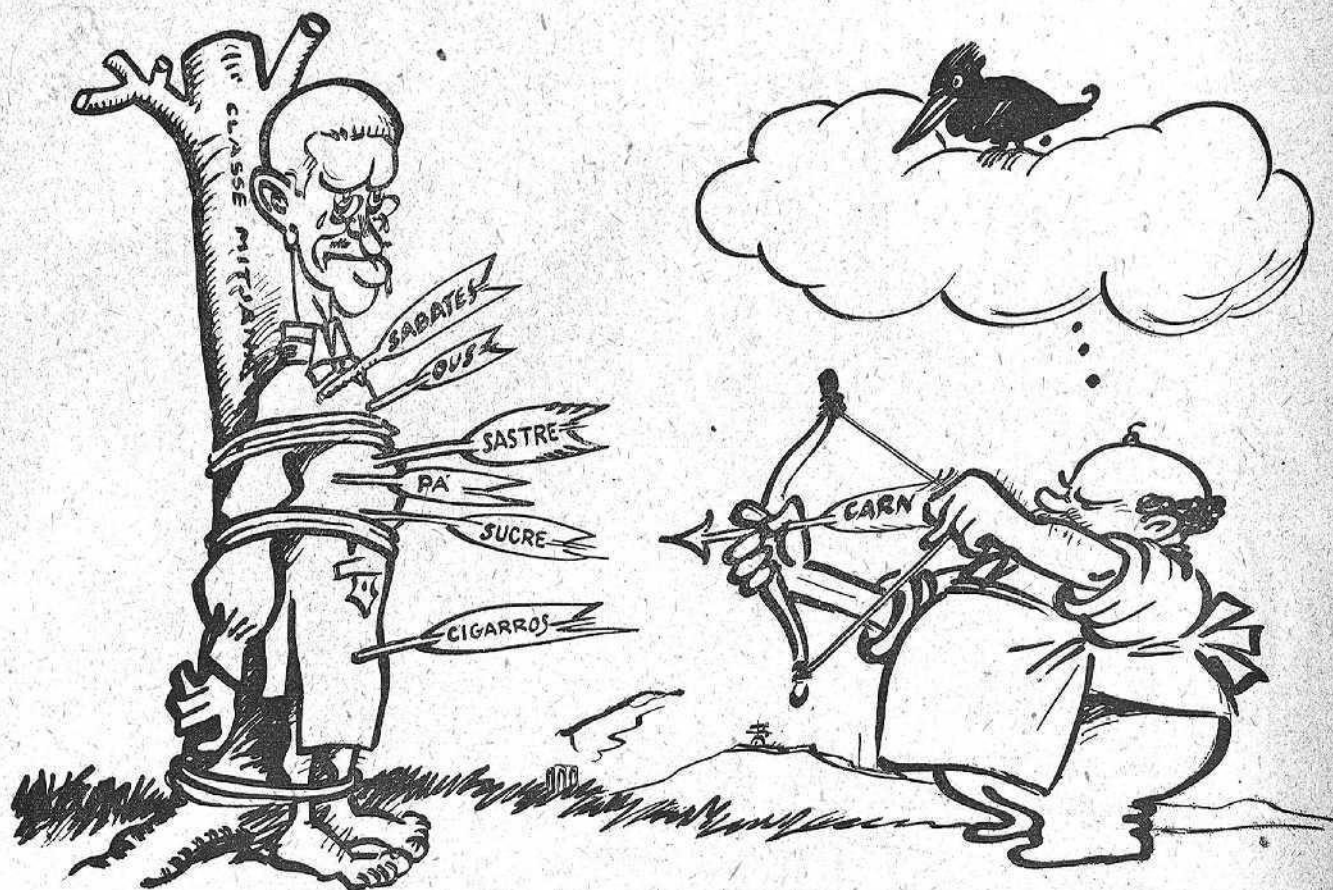
Si el famós quadre de la carniceria havia produït un tan fons desencant a En Mercadé, respecte l'art pictòric del seu amic, no menys n'hi produí la visita a la barraca del Passeig, nomenada pomposament «Galeria Fotográfica de Napoleón I». Aquella barraca de fusta amb el seu salónet amoblat amb cadires de seients i respallers de cartró imitant a cuero, aquella tauleta «de centro», sens dubte comprada als Encants, sobre la qual hi havia petites mostres fotogràfiques, el faust d'uns cortinatges completament descolorits que adornaven les portes, així com els marcs d'escullits retrats que no adornaven pas menys les parets, poc pogueren convèncer a l'exigent Mercadé del geni d'En Gualons. I quan del Saló passà a la càmera i vegé aquells aparatos escènics inventats pel mateix artista, en lloc de formar una gran idea de la llur personalitat, contribuïren encara a què el prengués per un tanoca. Redeu, i quina imaginació tenia aquell home! De un gran cubell de fusta se'n havia fet una mena de barca per el que's volgués retratar en plena mar. En Gualons aconsellava aquesta «pose» als mariners i als carregadors del moll; unes arpilleres convenientment posades a terra i arrugades simulava un mar tempestuós, en el fons en un teló una silueta llunyana de la muntanya de Montjuïc amb el castell devia completar aquesta il·lusió. També tenia feta una espècie de garita de cartró la qual posava en front d'una tela que figurava la façana d'una caserna enginy que tenia molt èxit entre el soldats. Amb planxes de suro havia fabricat uns bancs rústecs i una mena de barana per a un pont completament imaginari que colocava damunt una decoració de bosc; però aquesta la dedicava exclusivament a les minyones romàntiques. Llur especialitat—com ell deia—eren les criatures. Per elles tenia un gran caball de cartró el qual tapava la fusta del peu amb uns peluts, lo que donava la il·lusió de que el caball corria per l'herba; tenia rossos sabres i escopetes, fent amb tots aquells «elements» unes combinacions tan estranyes i inverosímils que al contemplar-les En Mercadé en la col·lecció de fotografies que l'altre li mostrava, quasi no's podia aguantar el riure.

An En Mercadé li cridà l'atenció que en el membre de les cartulines a on hi enganxava les fotografies hi ha-

DAVANT LA VICTIMA

—Pobre xicot!... Quins vint anys més malaguanyats!

Sant Sebastià màrtir dels nostres temps.

gués el títol de «Fotografia de Napoleon» amb lletres de gran tamany i després la xifra romana tan petita que quasi bé semblava un punt.

En Gunyalons sonrigué allavors amb una certa malícia i digué amb tò confidencial:

—Aquest és precisament el meu truc. Vos llegiu: «Fotografía de Napoleón»; en efecte el I no's percebeix. Vos mateix ho haveu dit. En el barri tothom està convençut de que aquí és una sucursal de la fotografia del cèlebre Napoleon de la Rambla de Santa Mònica i per això venen aquí i no se'n van a les altres cases del barri. Així la gent que jo retrato, els carregadors del moll i llurs famílies, els soldats i la gent de mar es donen molta importància dient que s'han fet retratar a cà'n Napoleon... i és veritat; ademés no els ho cobro pas molt car, malgrat el nom.

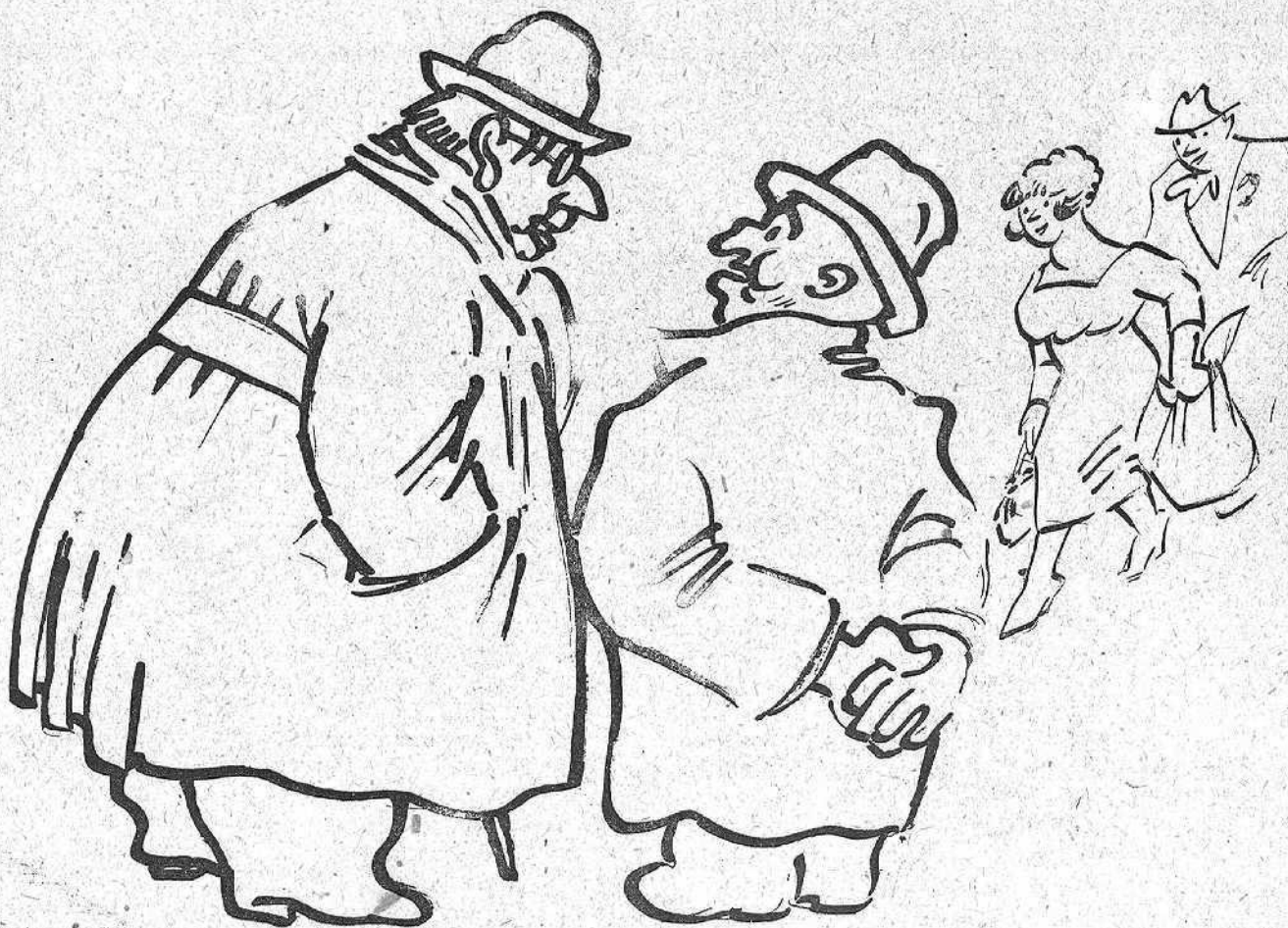
Però si totes aquestes farceries del pintor-fotògraf Gunyalons no conseguïen l'admiració d'En Mercadé tampoc pogué En Mercadé fer-se admirar llarg temps per En Gunyalons. Amb les converses que sostenia amb el dependent de la farmàcia no li semblà an En Gunyalons que aquest estigués tampoc a gran altura dins del seu art, car en quan a l'altre no se li podia ni parlar. Gairebé no coneixia cap obra de pintor notable i ni tan sols s'havia adonat de que l'escultura podia ésser un art seriós. En música tenia idees verament ridícules: creia que En Bel'lini era un compositor molt dolent i en canvi s'entusiasmava amb En Bizet amb les «chulaperías» de *Carmen*. Però si algun dubte li quedava an En Gunyalons sobre el poc sentit artístic d'aquell xicot fou quan se convencé de que el seu cèlebre quadre de la carniceria l'havia deixat completament indiferent. Això per altra

banda En Gunyalons s'ho explicà perfectament, quan vegé que En Cànfora no sabia tocar més que el preludi de *El Anillo de Hierro* i ademés tenia per suprema aspiració anar-se'n a Bèlgica a vendre taronges amb el seu germà.

Malgrat el mútuu desconeixement dels seus respectius mèrits En Mercadé i En Gunyalons continuaven essent amics. La necessitat de parlar de les seves importants persones, del seu art, els ajuntava sovint. Davant dels demés s'elogiaven sens frè mutuament però així que un d'ells se'n anava, l'altra li clavava cop d'estisora. En Joanet que passava moltes estones de tertúlia en l'apotecari del doctor Garí tenia que ésser continuament l'àrbitre de totes les discussions: moderava un xic l'ímpetu demole-dor d'En Mercadé contra l'obra d'art d'En Gunyalons i davant d'En Gunyalons defensava el violí d'En Cànfora. Els coneguts deien que amb tot allò se veia la tàctica política d'En Salmeron petit.

**Terapèutica i política,
bones per a barrejar.**

En Salmeron petit i En Cànfora parlaven molt sovint de política. En Mercadé era catòlic i conservador i sempre se burlava del poble i de la democràcia. «El poble és ignorant i bèstia» deia ell. I després afegia: «Se'l ha de tractar amb el garrot i se'l ha d'enganyar sempre. Quan se li diu la veritat no respecta res». Allavors posava mil exemples per a demostrar-ho. Quan el senyor Garí es quedà amb l'apotecari, la gent estava del tot desmoralitzada, burlant-se de l'apotecari i de les medicines. En tingueren prou en posar a totes les ampolles unes

—I doncs... ¿què diuen els nacionalistes de la «Lliga»?

—No diuen res. Si dormen, com volen que enraonin?...

flamants etiquetes amb el nom del doctor Garí i embolicades amb bon paper, bo i fent esperar ben bé mitja hora a la gent per a adquirir-les, que ja tot seguit es cregueren que ell era un sàbi i que aquí els hi servim *la triaca magna*.

—Bé, és clar, tot és la presentació—feu En Joanet.

—Oh, esperi's, encara. Abans molts venien a cercar una medicina pel més lleu motiu; després que la tenien feta ja no se'n recordaven més, fins al cap d'uns quants dies que venien a cercar-lo per a recuperar l'ampolla. Tan és aixís que fins tenien el desvergonyiment de llensar la medicina al mig del carrer davant dels nassos de l'apotecari. Ara el que no vé a cercar-la el mateix dia, el castiguem no entregant-li l'ampolla, i creurà vosté que amb això n'hi ha hagut prou per a que escarmentessin? El pobre senyor Bracons, que en glòria estigui, els deia lladres i desvergonyits, segons ells mateixos m'han contat; però no n'hi feien cap cas. Havien pagat dos rals al mes per la «conducta» de l'apotecari i es creien amb dret a tot. Ara se'ls perjudica amb cinc cèntims que és lo que val una ampolla vella i posen el crit al cel i escarmenten i no hi tornen més.

Per a En Joanet tot allò no eren més que les mostres de la incultura del poble, de tot lo qual ne tenien la culpa les classes altes, car mai s'havien cuidat d'educar-lo. Però En Mercadé li deia que era inútil tot quan se fés, doncs el poble tenia el cap dur i no aprenia res «perquè la gent llesta quan està espavilada se'n surt tot seguit del l'aix

poble, i el desprècia com se mereix». Després afegia: —Aquí ens havem proposat que la gent demani les drogues pels seus noms i no digui més bestieses i una cosa tan senzilla no l'hem pogut aconseguir, ni ho conseguirem mai. A la tintura de iodo en diuen «pintura de lloro», en la magnèsia efervescent, «farmàcia farmacent», als polvos de semen-contra, «polvos de si me encuentras», al Sícopodro, «El hico pródigo», al oli de ricino, «oli de regilla»,... i aixís no acabaria mai d'esplicar-li totes les animalades que diuen. I en acabat sigui republicà i demòcrata! No mai de la vida; abans me faria moro.

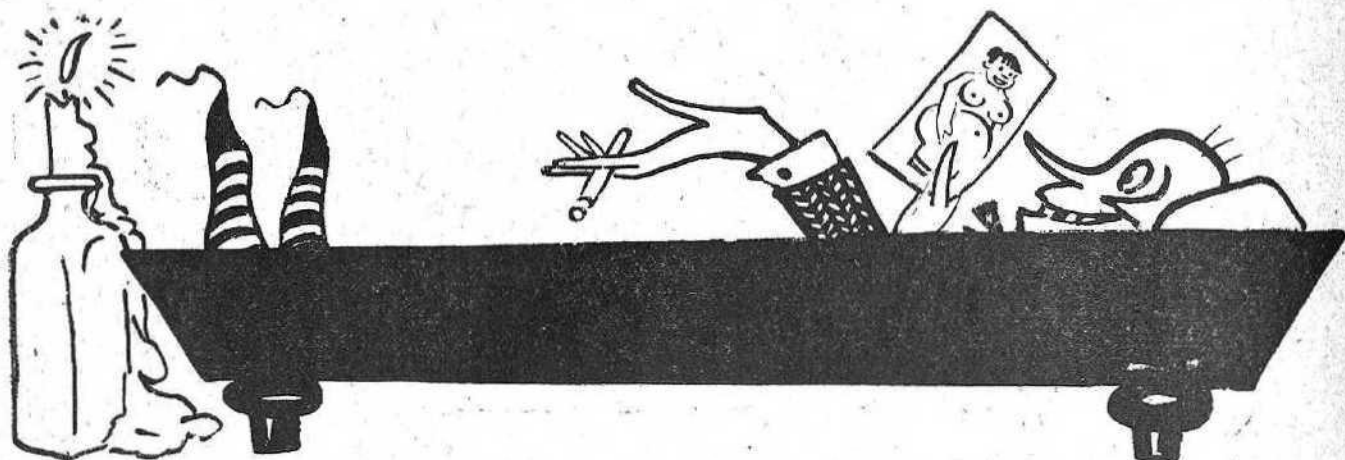
Allavors En Salmeron petit li digué:

—Però el seu principal, que és home de coneixements que fins a estudiat a Alemanya, no hi pensa pas com vostè?

—Oh! ell és un somnia truites. Per això de l'apotecari no'n treu ni la mitat de lo que'n podria treure. Perquè té escrúpols, ja li diré; respecta als ximpls; perquè no sab arrencar el diner de ningú. Doncs en què consisteix la superioritat d'un home si no sigués per a proporcionar-se un bon estar a costa dels demés?

—Jo crec que no té de servir per això.

—O al menys per no perdre. Are li vaig a contar un fet que demostra tot el temperament de beneiteria de aqueix home.—I en Mercadé, que com bon artista fumava amb pipa, tot carregant-la amb tabac anglès i calant-hi foc, després de gran xuclada feu a En Joanet el següent relat:

GENIO Y FIGURA...

—A una mujer vi un día
bailar la «rumba».
¡Y pensar que por ella
bajé a la tumba!

—Un poca solta en l'últim grau de la neurastènia, convençut de que patia de tots els mals ens venia marejant tots els dies amb les receptes. Ara en portava un pel mal de pedra, després en portava una pel mal de cor, tantost una per la bufeta, no trobant jamai el més petit alivi. Nosaltres al veure'l entrar ja ens el preniem a broma. Estavem convençuts que tan abús de metge i medicines era tan sols degut a que no li costava més que el sis rals al mes de «la conducta». Pensi que no més en paper per embolicar les ampolles ja'ls gastava. El senyor Peret estava tip d'aqueix home que no'l deixava un sol dia en repòs amb l'obsessió del seus mals i aconsellava al senyor Garí que a fi d'anar-se'l trayent del davant li fes pagar les medicines, doncs lo cohent del cas era, que mentre per cinc cèntims diaris s'havia entocudit a fer-se visitar i pendre medicina tot l'any, després ens enteràrem de que'ls curanderos i les saludadores li arrencaven les pessetes.

Com el senyor Garí no'l volia enganyar i fins li deia que no tenia cap mal greu, un dia ens vàrem arreglar amb En Leonci per a espantar-lo de debò, per veure si ens el treiem del davant. A tal efecte, quan vingué com tots els dies amb la recepta fingírem una gran sorpresa: «Aquest remei és pels ronyons! És vostè que està tan malament dels ronyons?» El pobre home que fins aquell moment no sabia que estigués malalt dels ronyons, va començar per a notar uns certs símptomes alarmants. Nosaltres li diguerem: «Vagi amb molt conte, que això podria complicar-se. Per de prompte fixi's amb els orins, i si veu que canvien de color, és que vostè està molt greu». Li diguerem que tornés al cap de mitja hora i li vàrem preparar un cachets de blau de metil. L'home sortí de l'apotecaria completament transtornat. Al cap de poques hores que s'havia pre's la medicina, notà amb terrible espant que feia els orins de color blau. Esfereït fins al cap d'amunt, es posa tot seguit al llit i envien a buscar al senyor Peret, convençut de que la seva última

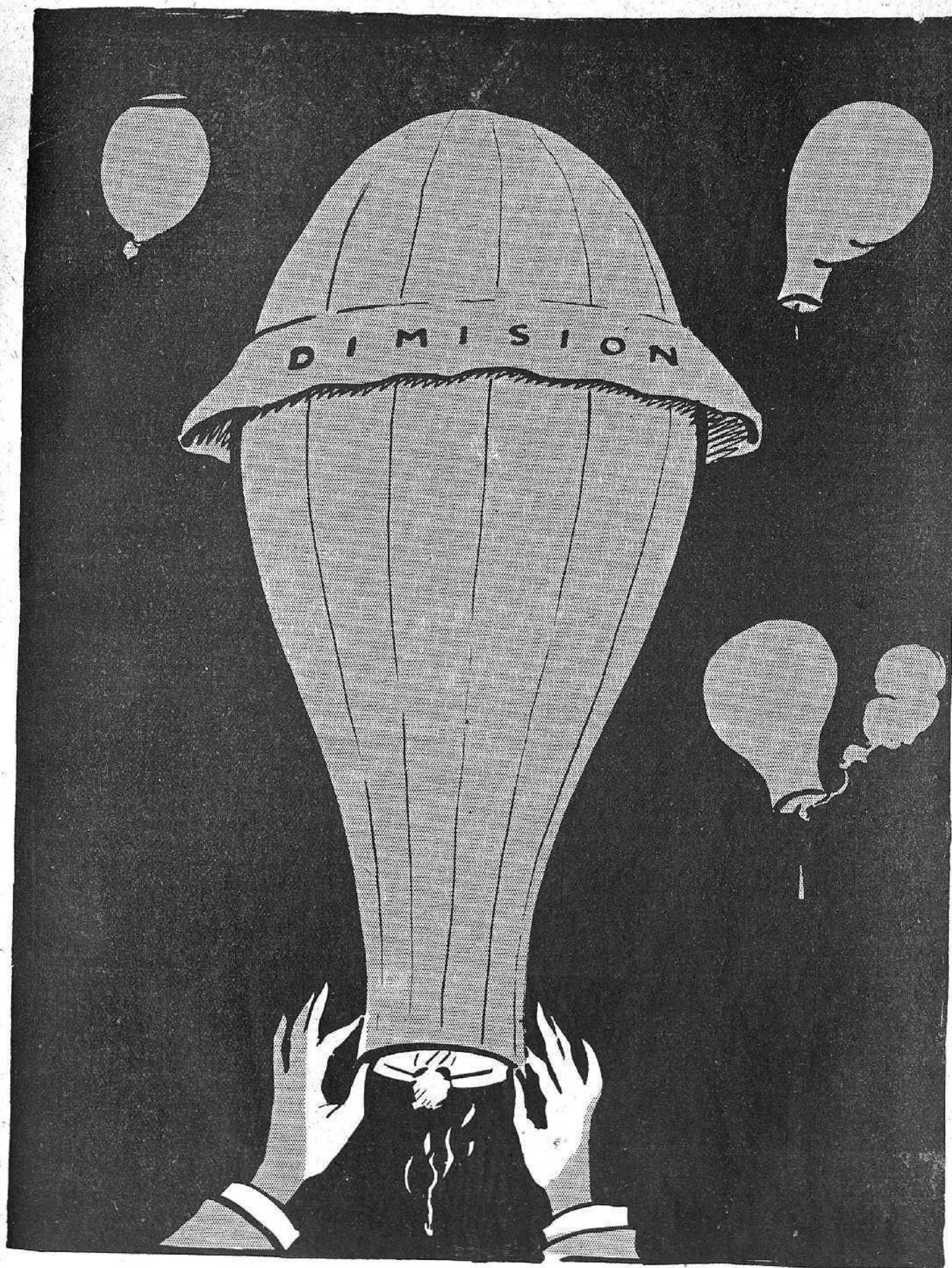
hora havia arribat. El senyor Peret que no'n sabia res de tot allò, vegé els cachets que no havia receptat i comprengué que devia ésser una pensada del seu fill Leonci i tranquil·litza al bon home tant com va pogué.

Al dia següent, recelant que a l'apotecaria no se haguessin pogut equivocar en la recepta, doncs allavors començava a donar-se conte de que no s'havia queixat de mal de ronyons al metge, vingué a reclamar amb una certa provocativa actitud. En Leonci allavors li digué: «Si, tinc que confessar-li la veritat, tota la veritat; hi ha hagut amb això una equivocació terrible, de la qual vostè n'ha salvat la vida com per miracle, car la dosi del «veneno» no era prou carregada, però dispensi, que ha sigut En Mercadé, sense cap mala intenció, el que ho ha fet». Jo, que estava detras dels vidres del mostrador, que no em podia aguantar el riure al veure que'm carregava tota la culpa, vaig sortir i posant-me molt serio li diguí que no era jo sinó En Leonci el que havia fet el colossal disbarat d'enverinar-lo. Aquestes paraules provocaren entre En Leonci i jo una gran disputa. Que si has sigut tu, que si no he sigut jo, varem arribar a fer desesperar an aquell home de tal manera, que per fi ens digué que tan criminal era l'un com l'altre, que no tornaria mai més a la nostra apotecaria i que fins es donaria de baixa a la «conducta». Cosa que efectivament ho feu, amb gran alegria de tothom menos del senyor Garí, qui molt enfadat ens va renyar no pas poc, dient-nos que haviem obrat tan malament. Però com li deia, la satisfacció fou molt gran entre nosaltres, i ja no hem vist mai més aquell corcò per aquí. Un home aquell, que tractat per un altre apotecari, hauria sigut una mina d'or!

En Joanet sortí de l'apotecaria verament escandalitzat, i pel carrer amb les mans ficades a les butxaques, anava xiulant furiosament la *Marsellesa*, cosa que no més li ocorria quan se sentia molt demoledor.

M. TARRAGÓ ROMEU

LA BOMBA DE L'AJUNTAMENT

—No els sembla que seria hora de deixar-la anar?

VINCITOR

— Passa!... Tu fes bondat de la bona, i tan amics com abans.
— Si; senyor; molt bé diu. Tan amics com abans.

S. M. LA MODA

Vanitas vanitatum...

Jo, senyors, desitjaria
que'm digués, aquell que ho sap,
si la immensa majoria
de les dones d'avui dia
tenen un perdigó al cap.

Perquè, vaja, desespera
veure que, per presumir,
la casada i la soltera
vesteixin d'una manera
que és igual que no vestir.

Per la moda estrafalària,
no veiem a cada pas
dones amb nou pams d'alçària
lluint una indumentària
que al jovent fa caure el nas?

Jo no sóc de Barcelona,
però, al poble d'on sóc fill,
sol vestir tota persona,
tant si és home com si és dona,
més seriós i més senzill.

Què vol dir mitjes reixades,
ni llaçets, ni perifolls,
ni sabates escotades,
ni vestits que, de vegades
no'ls arriben als genolls?

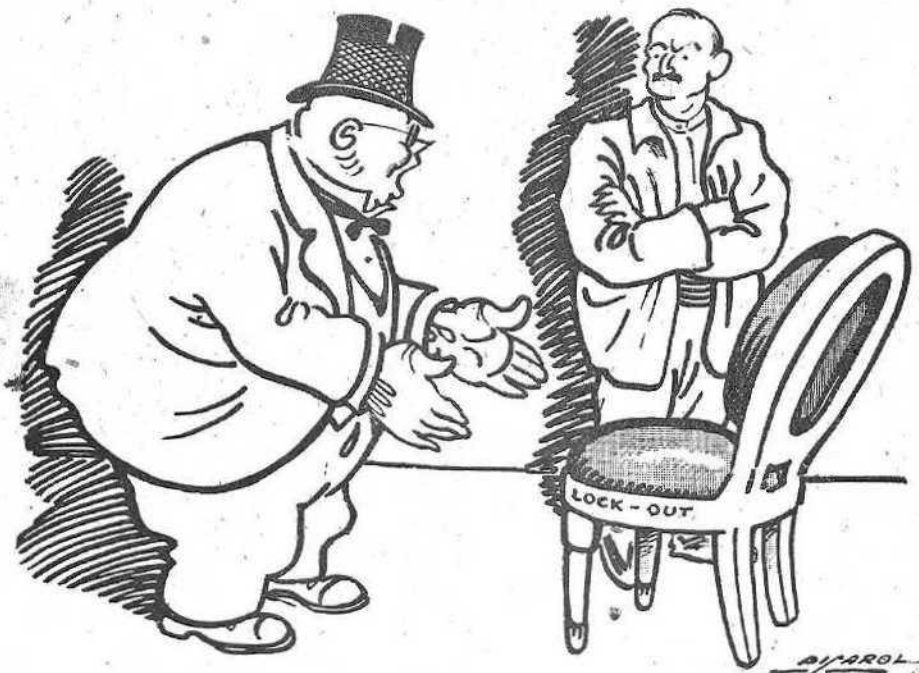
Allí, són molt aixerides,
prò, no viuen d'il·lusions.
Allí, no són presumides.
Allí, totes van vestides
des del coll fins als talons!

I a n'aquí hi ha senyoretes
que, amb l'afany de presumir
van vestides tan curtes
que ensenyen unes cametes
com l'arquet d'un violí.

Jo no sé com no'ls fa pena
d'anà escotades com van,
ensenyant un pam d'esquena,
que, la que la té morena,
sembla un pa dels que ara fan.

Lo mateix que ensenyà els braços
la que els té com dos llistons,
o ser l'atracció de nassos,
la que els té tan curts i grassos
que la carn li fa sacsons.

Amb això d'anà escotades
per poguer lluir el clatell,
ens ensenyen, de vegades
unes venes pronunciades
i uns clatells que tot és pell.

LES POTENCIES

— Doncs... si vostè s'hi assenta... jo m'hi ajec.

També abunden les femelles
que per dur curts els vestits,
se'ls hi veu si són garrelles,
si les mitjes porten velles,
o amb forats o bé amb surgits

Amb aquesta moda estranya,
ja se sap que, al cap-de-vall,
la modista és la que hi guanya...
si no troba alguna *aranya*
que li estafa el seu treball.

De tots modos, ella troba
que això marxa *comme il faut*
perquè, amb quatre pams de roba,
fa un vestit que ni l'emprova,
doncs, com més curt és, millor!

Si amb aquesta moda'm fico,
no és per gust ni perquè sí;
no, senyors; jo m'hi embolico
i l'ataco i la critico,
per la part que'm toca a mí.

Sí; perquè la meua dona
que no fa més que bunyols,
dels meus gustos de sentona,
i vesteix curt... i s'hi abona
ensenyant els fluviols!

I ara, diguin: No fa ràbia,
i és ridícul ademés,
que una dona que ja és àvia
vagi fent la mona sàvia,
presumint per'quests carrers?

Sí, senyò! I per xò ma filla
ha contret també el desig
de vestir sense cotilla,
i de dur-ne una faldilla
que no mida un pam i mig.

I'l pitxò és que elles, portades
per l'orgull i vanitat,
fins per casa van mudades,
i jo vaig, moltes vegades,
presumint algún forat.

Però, si no es decideixen
a complir lo que m'han dit,
i els meus precés desobeeixen,
i, d'aquí endavant segueixen
anant curtes de vestit,

a 'na esposa i a ma filla
faré unes proposicions
d'una solució senzilla:
o s'allarguen la faldilla,
o m'escurso els pantalons!

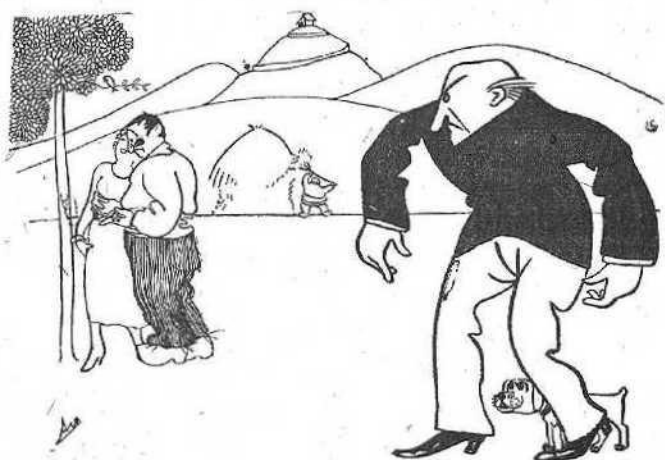
I, potser, d'una vegada
donarà fi el desgavell
d'eixa moda exagerada,
que si a n'el jovent li agrada...
a n'a mí també... i sóc vell!

VICENS ANDRÉS LLOBET

—No li sembla, mossèn Lluís, que n'hi ha per temps de que la carn vagi abundant i barata?...

—I tall! tall!... Crec que hauré d'esperar el dia de la resurrecció.

DELÍCIAS DEL CAMP

—Quin desvergonyiment!... Ja té raó la dita:
«qui no vulgui pois que no vagi a l'era».

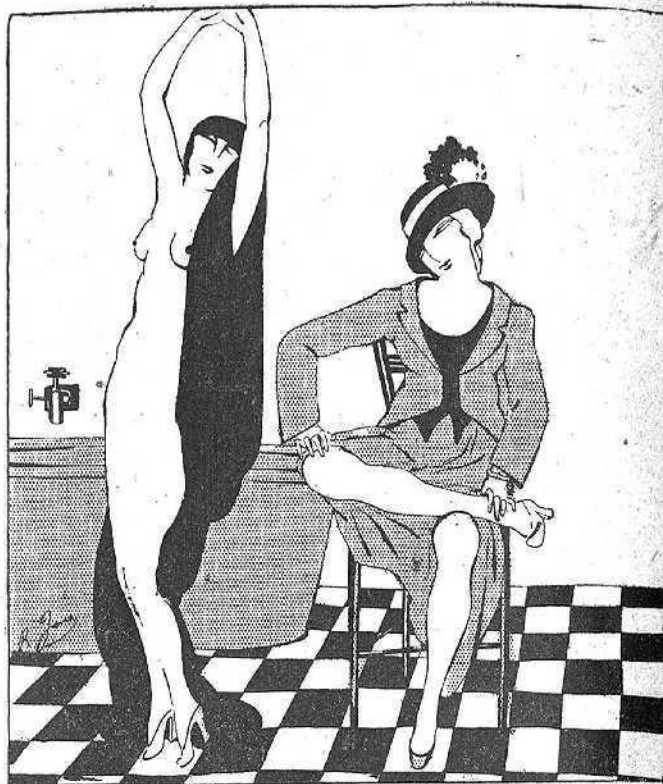

—Viciosos!... Jo crec que us estimeu més el tabac que les dones.

—Oh, noia!... per les dones no hem de fer cua!

— Així que'm van dir: «ton germà, l'hereu, és mort»
jo vaig respondre: «Li enviaré una corona, amb molt
de gust».

—Perquè ho sàpigues, vaig ballar així mateix
davant del príncep.
—I què et va dir el príncep?
—«Cobreixi's, faci el favor».

Testament de l'any

Als dotze mesos d'edat
sense faltar-hi una mota
va fer l'última ganyota
l'any VINT, que ja és enterrat.

Sent-ne hereu, com no és misteri
el VINT-I-HU, tot seguit,
des de el mateix peu del llit
va començà el seu imperi.

I obert el seu testament,
sens mancar-hi punt ni coma,
mig en serio, mig en broma
diu aixís exactament:

Amb tota solemnitat,
Jo, l'any VINT del segle VINT,
la meua mort pressentint
declaro amb sinceritat,
que durant la meua vida
que l'he passat en revolta,
he sigut un poca-solta
d'aquells que no tenen mida.

Al començà el meu govern
tothom creia amb alegria
que amb monita jo sabria
encarrilà aquest infern
en que vivim tan temps fa
tot esperant d'hora en hora
que una mà benefactora
ens volgués donar la mà.

Emprò per lo que ja es veu
aquesta mà desitjada
ens planta una clatellada..
o una puntada de peu.

Jo be tenia dalit
per arreglà aital embrolla,

però, fills meus, és un olla
aquest món. Es un bullit!

Acabada ja la guerra
era de creure talment
que tornaria el content
a la catalana terra.

Prenent dels savis consell
jo receptava com metge,
mes lo que era bo pel fetge
era un gran mal pel ventrell.

Això vol di amb mot formal
que si mal vareig trobar-ho
ara, qu'és cas de deixar-ho,
ho trobareu molt més mal.

Passem a fer l'inventar-hi
de les meves donacions,
i en aquest niu de raons
veies si t'hi pots salvar-hi.

TE DEIXO, com pots bé veure,
a la baixa *marcs i francs*:
a cada carrer cent Bancs
per si't canses i vols seure.

Per si acàs tens afició
a recollir caps-i-cues.

TE DEIXO unes bones rues
de variada colecció.

Cúa al estanc on veuràs
que el tabaco hi entra a carros,
més al demanar cigarros
quan hi arribes, no n'hi ha pas.

Cúa al forn i al carboner,
cúa a la font i a la plassa:
sense cúa ningú passa.
Semblem estels de paper.

Per si te'n faltava un,
TE DEIXO ben violats,
un parell de Sindicats.

De vagues te'n deixo un munt.

Primer de barbers el vol,
que, essent qüestió tan peluda
aquesta l'ha ben perduda,
puix tothom s'afaita sol.

Després els fusters, paletes,
metalúrgics, funeraris,
camarers i tren-viaris.
Tothom demana pessetes.

Fins del serenós m'han dit
que tampoc trobant-ho bé
volen fer vaga, perquè
no els prova perdre la nit.

Com ja se sap que no brilla
ja de temps, l'or ben legal,
perquè tot marxi com cal
TE DEIXO sens calderilla.

TE DEIXO a més de la traça
del Foot-bol, que té *Ateneo*,
el noble joc del *boxeo*
per millorar-te la raça.

El meu regnat ha sigut
tal com dic lletra per lletra,
de cües, vagues i etcetra,
i qui jemega ha rebut.

Aquesta és tota l'herència
que puc deixar-te, fill meu;
sent com ets el meu hereu
veies de pendre... paciència.

Procura fugir d'enguany,
tot lo que toquis, apama;
creu sempre al *papa* i la *mama*
i tal dia farà un any.

Així acaba amb mot segü
el testament de l'any VINT.
Ja veurem, si anem vivint,
que farà l'any VINT-I-HU.—LLUIS MILLÀ

EL SENYOR BATLLE

—Renoi de mosca vironera!... I quines picades claval!...

La Cavalcada del Vent

Què deurà cercar el vent
que fa poc ha aparegut
per l'immensa solitud
passejant-se blanament?

Ha rodolat per l'espai
venint amb dolces cantúries
com no se sentiren mai
pels boscos i les planúries.

I amb son capritxós rodar
amoixava les espigues,
i el saludava el canyar
ple de formigues,
amb cançons llargues i antigues.

Pentinava a tots els pins
i els deia coses,
que's perdien terra endins
fent remolins
serenant a les esposes.

S'amagava pels ubacs,
després tornava en els llacs,
de faunes, lliris i fades,
els besava suaument,
i les aigües dolçament
somreien tremoloses i riçades.

De les noies joganeres
s'entre per les cabelleres
i les gonfla i amanyaga
com una garba de brins,
i ara surt, ara s'amaga
fent voleïa faldellins.

Retornant de les muntanyes
truca als vidres del balcó;
obra i tanca el finestró
amb unes cançons estranyes;
i va al bresol d'un infant,
zumzeja damunt son front,
i's para, i li va contant
tots els misteris del món.

I se'n va anà rondinant
per damunt de les carenes
bramulant,
amb ànsia folia, empaitant
els núvols desfets com trenes.

Es va allunyar per Ponent
i per Llevant ha vingut
com un dement;
prò què cerca? què ha perdut?

que s'avalota en racers
fent remolins pels carrers
i places i carrerons
i fa tremir els pitxers
de finestres i balcons.

Alça teules de masies
per goitar que hi passa a dins
s'esmuny per les galeries
i fent torbs fuig pels camins.

Agita els roures i alzines;
desfà l'espill dels estanys,
i el son trenca a les fadrines
de quinze anys.

Capolla lliris i roses;
i amb son bramul s'ageganta;
s'amaga per les rescloses,
i hom no sap, si plora o canta.

No té condol de ningú,
foll es revolca per terra,
i pols i pàmpols s'endú
com un esperit en guerra.

I banzim, banzam, les fulles
arremolina en torrents
com si fossin les despulles
dels morents.

Arrenca els arbres novells
impetuós esqueixa els vells
i els arrocega,
fngint els porucs ocells
mentr'esbufega.

Entra pels rius i la mar
d'aigües tranquil·les
removent sense parar
els llots i argiles.

.....
.....

Ara ha calmat sa follia,
ara no vé bramulant,
vé amb la pluja que'l destria;
què li han fet, què ve plorant?

Potser Déu l'haurà advertit
amb sa bondat paternal
que ara plora avergonyit
i arrepenit
d'haver fet mal.

J. PONS I TIÓ

Canvi de pis

UN DRAMA EN DIÀLECS

I

—Això no pot ésser! On s'és vist apujar altra vegada el lloguer!

—No sabia què dir-li.

—Oh, i de deu duros! Com si a mi no em costessin de guanyar!

—L'augment és degut a les obres que s'han fet a la casa.

—No les he pas demanades, jo!

—Però la casa sí que les demanava. Es tan vella!

—Ja ho crec; vella i atrotinada i esquinçada i mancada de llum i de soll

—No tant, no tant... si és servit.

—Què és això?

—El rebudet.

—Amb els deu duros de plus?

—Naturalment. No veu que'l senyor propietari ha gastat un gabadal de diners amb les obres?

—Això és un abús intolerable. Vaireig entrar pagant deu duros fa deu anys, en pago trenta, i ara en volen quaranta! Digui-li al amo que és un brètol!

—Perfectament, però...

—Però, què?

—Paga o no paga el rebut del mes?

—Avui no pago, no puc, no tinc prous diners.

—Perfectament, quan vol que torni?

—El dia del judici!

—Que vol anar pels tribunals?

—No ho sé pas per on vull anar!

Miri, deixi'm en pau. Digui al propietari que ja hi passaré.

—Anirà a pagar a casa seva?

—Aniré a cantar-li les quaranta!

—A portar-li els quaranta duros, deu voler dir.

—Quaranta trets al cervell!

—Estigui bonet; no s'exalti, home.

Ja veu que tot s'apuja cada dia; perquè no s'han de pujar els lloguers?

II

—Portera, portera...

—Digui, senyor.

—Es cert que hi ha un pis per llogar a l'escala?

—Sí, senyor.

—Com que no hi veig rètol!

—Es que està mig compromès amb un senyor.

—Mig només? Això vol dir que's deu poguer comprometre del tot amb un altre.

—Està clar! Si el que vé dona més...

—Més de lloguer?

—No, senyor, no; de propina.

—Ah! Cal donar propina per llogar el pis. I, quila cobra?

—Una servidora.

—Anem, doncs, ben clars. Quan val de lloguer?

—Setantacinc duros trimestre, a la bestreta.

—Quines peces té?

—Miri; un salonet, tres dormitoris clars, dos de foscos, menjador, cuina, rebost, galeria...

—I està ben conservadet?

—Ja ho crec! Fa sis anys que'l veí que hi havia va fer-lo restaurar tot.

—No s'hi ha mort ningú?

—No vull enganyar-lo. Fa uns mesos que va haver-hi dos difunts.

—Dos a l'hora?

—Sí, senyor. Dos gocets que tenia la senyoreta, i que varen reventar d'un tip de llangonissa.

EL SENYOR MARTINEZ

—Avui el tinc a la gorra; demà me'l ficaré a la butxaca,

—Anem a veure el pis, anem.
 —Ja li he dit que està mig compromès.
 —Potser me'l quedaré, dona.
 —O, és que no puc deixar la porteria.
 —Ja hi pujaré sol.
 —L'amo no vol que dongui la clau a ningú.
 —Acabem. Quant li ha donat el senyor que'l té mig compromès per guardar-li la paraula?
 —Deu duros.
 —Doncs, jo n'hi donaré quinze!
 —Tingui les claus. M'alegraré molt que li faci!

III

—Marieta, Marieta!
 —Què tens, què et passa?
 —Ja podem deixar al brètol del propietari amb un pam de nas!
 —Sí?
 —Com ho sents. Acabo de llogar un pis que és una monada. Està un xic desmarxat, però és clar, alegre, espaiósset...
 —On és?
 —Una miqueta lluny. Al carrer de Casanoves passat el d'Aragó.
 —Me sembla massa apartat per a tu.
 —El tramvia hi porta.
 —Hi ha gaires graons?
 —Es un quint pis.
 —Me sembla massa alt! I quant te'n demanen?

—I com és que vinguessis a Barcelona a fer de minyona?
 —La mare m'ho va dir: «Com que no serveixes per res, vés a servir».

—Vinticinco duros al mes!
 —Me sembla massa car!
 —Ja et semblen masses coses, Marieta!
 —Has firmat ja la contracta amb l'amo?
 —No n'hi pot haver de contracta per ara.
 —Hum!...
 —No n'hi pot haver perquè l'amo és a Budapest i lloga i deslloga la portera. Quan ell vingui, es formalitzarà tot. La cosa està arreglada amb la portera. Nosaltres demà passat ens presentarem amb els mobles, ella ens donarà les claus, jo li pagaré el lloguer i santa-bona Maria! Ara em cal basquejar per trobar els setantacinco duros del trimestre.
 —Ja hi tens confiança amb la portera?
 —Tota. Figura't que li he promès quinze duros de propinal.
 —Essent així...
 —Ah! Amb quin gust aniré a tirar-li les claus per la cara a aqueix explotador de propietari. Ja em sentirà, ja! De poca vergonya i de lladre no el deixaré pas!

IV

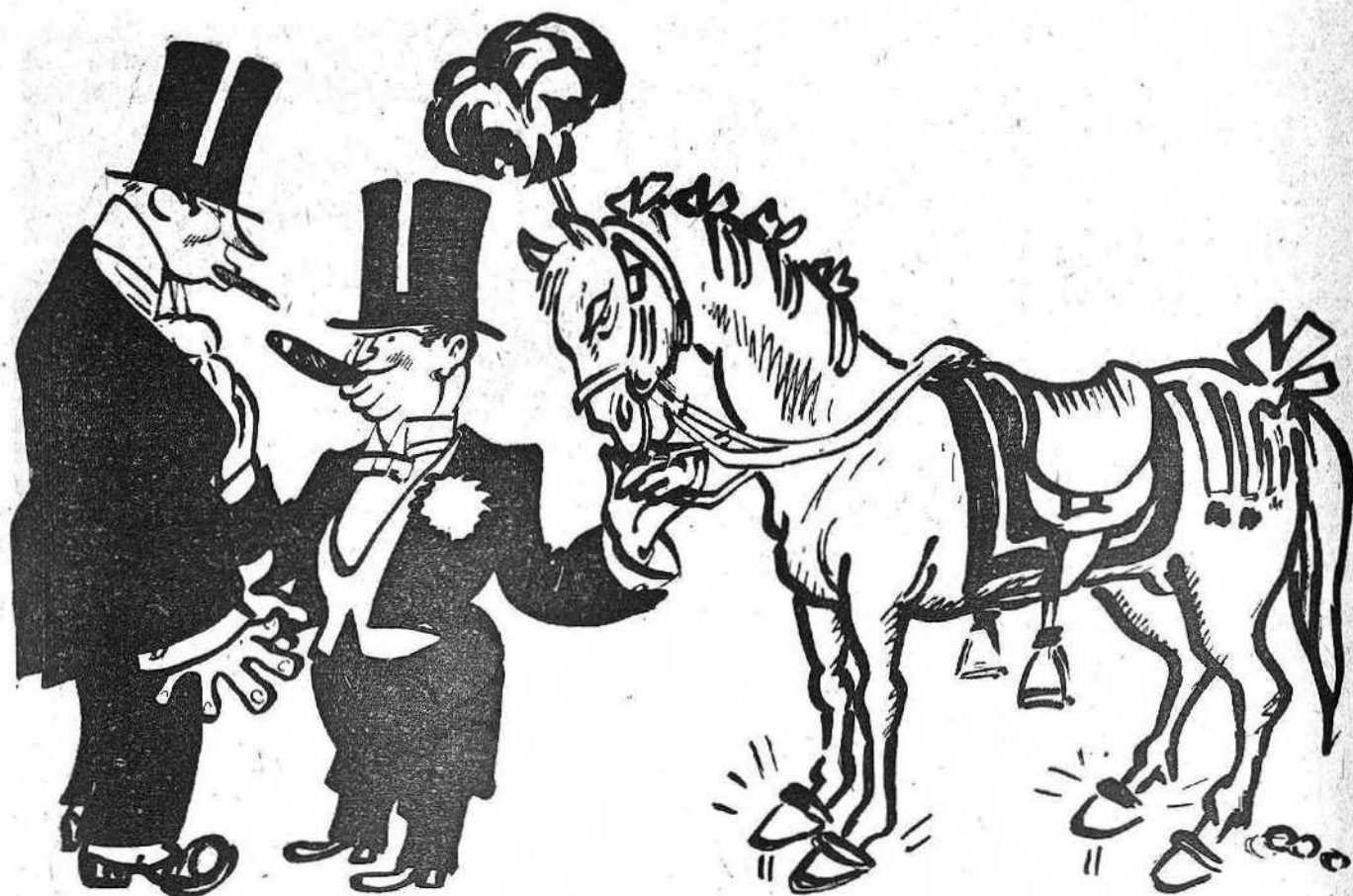
—Portera... portera!... On s'haurà ficat? Portera!...
 —Qui demana? Qui crida tant fort?
 —Soc jo, dona! Ja ha fet fregar el pis?
 —Sí, senyor, sí; està net com una patena.
 —Magnífic! Vostè val més or que no pesa.
 —Ja veurà. Pagant, Sant Pere canta.
 —I tant, si canta! Tot és qüestió de monissos al món; i de sapiguer arreglar les coses.
 —Vostè parla com un llibre.
 —Si tinc una llibreria, dona! Miri, ja vinc de deixar les claus a casa del propietari. N'hi he dit de penjaments! No les volia pas; deia que m'entengués amb el procurador; però jo li he fet: «Aquí les té, i si no les vol, llen-ci-les.»
 —S'ha barallat amb l'amo de la casa?
 —Vaia! I ens veurem les cares al jutjat dintre pocs dies.
 —Ail! Què diu aquest senyor? Que li havia llogat el pis l'amo?
 —No parlo d'aquesta casa, sinó de la que vivia. Cuiti, dongui'm les claus, que ja venen les tres conductores amb els mobles, i la meva dona està per arribar.
 —Quines claus?
 —Les del quint pis!
 —Ja hi ha els veïns, senyor.
 —Què diu?
 —Que ja hi ha els veïns.
 —No bromeja portera, que tinc el temps curt.
 —Si dic que ja hi ha els veïns des d'ahir a la tarda. Me sembla que parlo clar.
 —No li vareig prometre quinze duros perquè me'l guardés? No varem quedar entesos?
 —Vostè en va prometre quinze; però un altre llogater en va donar setse al acte!
 —Portera, vostè no t'ha paraula, ni vergonya, ni decència...
 —Vagi en conte amb la llengua.
 —Vostè m'ha posat en un greu conflicte! On vaig amb els trastos, ara?
 —A mi què m'explica! Vengui's al drapaire.
 —Cínica!... informal!
 —Fugiu, la gran formalitat! Promet i no paga!
 —Portera!...
 —Vagi, vagi, poca solta. Veïam si encara se li perdran les conductores, mentre xerra aquí! — A. LLIMONER

EL FARINAIRE

—No val a estirar la mà,
que això foia una imprudència

Haven de tenir paciència,
que un dia o altre baixarà.

—Caram, no!... De llagosta i tot?

—Tu diràs!... Que fora propi que el Careto anés més mudat que jo?...

El llenyater d'Amerongen

Era un rei d'esguard feréstec malcarat i mostatxut,
esguerrat de cos i d'ànima, fret de cor i rampellut.

La supèrbia maleïda li signava el mal camí,
i al venir la gran desfeta, com un lladre va fugí.

Va fugir tot justament els seus llops disciplinats
s'abatien a les armes dels contraris, a remats.

I allà en terres de Neerlanda s'amagava en lloc segü
aquell emperaire olímpic que tractava a Déu de *tú*.

Les boscúries d'Amerongen li han donat aculliment;
les boscúries ara esperen el reial agraïment.

La supèrbia no té cura; que'l mal rei al comparar
sa infinita menudesa prop l'alzina secular,

ha sentit el cuc d'enveja rosegar-li el cor mesquí
i en son pit de nou encendre's la foguera del butxí.

Bosc endins canta que canta la cançó del llenyater,
fa el covart la corretjeta al roure, a l'om i al lladoner;

a l'alzina centenària, al vern, al faig i el pi gegant
que la malvestat contemplen muts d'horror i tremolant.

Les boscúries d'Amerongen li han donat aculliment,
les boscúries s'estremeixen al reial agraïment.

Diu que'l monstre en sa mania destructora i criminal,
branda en sortes de l'espasa, la fatídica destralt,

Talla caps i talla braços d'arbres fets i de plançons,
com els seus soldats tallaven els de vells i d'infantons.

La supèrbia no té cura, la supèrbia és mal etern
que al rei cínic arrocega fins a l'antre de l'infern...

I tallant, tallant, fa via de l'un lloc a l'altre lloc,
apilant fions d'enveja per alimentà el gran foc.

Les boscúries d'Amerongen li han donat aculliment;
les boscúries ara troben el reial agraïment.

J. BAUCELS PRAT

Ventijol

Suara, quan el sol acarona la posta i els pètals de foc s'esfilagarsen, l'amic va dient un fulls llegats de jorns ignots.

La mig diada ho feia enmudir tot.

Havia arribat la bonança i amb ella el daler de l'expandiment.

El meu poble és petit i les teules de les cases són rovellades i humides. En molts indrets els bous solcaven el terrer i els oronells retilaven en l'ampla pineda encatifada de molça.

Com mantes tardes, el llibre sota el braç, encaminava mes petjades vers les voreres verdoses de la riera. En rua anaven passant núvols blaus i de la color de l'ame-tista. A voltes, el gos de tura udolava prop unes garbes daurades. En la llinda d'una masia de finestrals gòtics, unes dones cosien, sentades en cadires de balca.

Per la carretera, polsosa i blanca com la neu, uns homes anaven vers el poble de les cases petites. Darrera d'ells, a bon tros, caminava lentament Maria, gentil don-zella de cor obert al vent. Feia uns jorns, entre nosaltres havien mitjançat unes mirades desvirtuades i enfosquides. En passar vora el pont de la riera vaig escometre-la. Ella, el cap acotat, els rulls negrosos amanyagant ses espatlles brunes, escoltava devotament els meus mots.

Les canyes xiules, amb llur remoreig, acompanyaven als saules ploranés i colltorçats que feien estada vora la riera, en un marge omplenat de bardices. En el canyar udolava el gos de tura.

Maria mirava vagament la pols del caminal; l'escal-fred besava sa cara rosada i les mans de gebre reposaven damunt el vestit blanc. Sa veu diamantina feia tremolar les fulles polsoses dels plàtens d'ombra eterna.

—A ben segur creia trobar en mi...

I seguí parlant llargament tot fent camí. Els homes començaven a confondre's en la volta dels arbres.

Si haguessin filtrat tota la sang dels humans damunt la terra, no hauria sigut tan roja com allavors era. Se sentí un cant molt profund.

El cant, mes bé semblava un cant d'eternitat en la calma serena d'aquella hora, un cant que va enllà d'enllà. L'aigua cristallina de la riera se sentia amb més intensi-tat. Moria la tarda.

Caminavem distretament per les voreres de la riera. Callaven els oronells i cantava la natura la cançó d'una vida. Difuminades se sentiren unes rialles discretes i des-denyoses que feren tremolar l'ombra dels arbres.

Vàrem descansar en un revolt de la riera. El cap d'ella havia reposat damunt la meua espatlla i les mans se juntaren estretament.

Preludiejava la fosca.

Sota l'ombra dels oliverars venia una vacada negrosa, l'esquellot de la qual vibrava tristament. L'home de les

L'ETERNA EXCUSA

—Au, no faci més la mona!
—Pagul i no tornarem més!
—Prò sí a mi, tots els diners,
me'ls té el Banc de Barcelona!

vaques enfonçava sos peus en la molça fresca i arrupida a la terra.

El col·loqui finí quan la primera estela començà a perpel·lejar distretament en l'ampla volta, amagant-se darrera les fulles d'un arbre. Aquella estona tan plaenta, que primerament havia sigut plenament torturosa, anava finint.

Més tard, quan el mantell de la nit besava les blaves muntanyes, tornàrem a poblat. Era fosc. En la quietut, se sentia el tritlleig del cloqueret veí. Pel caminal que mena a l'església, venien unes dones endolades.

Després, en el poble, sota l'esguard de la lluna i dels llumets, nostres mans es separaren llànguidament.

En aquella hora tornaven els homes del camp; les dones venien carregades amb grans paners. Les faldilles voleiaven a l'esplai de la ventada.

Ens separàvem per uns jorns. Una llàgrima rodolà per la cara rosada de la donzella. Ella anà carrer amunt. En un balcó, darrera clavellines tendres, voleiava un mocador blanc com glop de llet.

El caminal que mena a la masia és ombrívol i espi-matxat...

Uns jorns després, jo fugia del poble petit.

Així acaba la narració de l'amic...

FELIU J. ABELLÓ

La mare de sa mare

En les famílies on hi ha unions consanguínees, es donen a vegades parentius complicats, que són un enigma als ulls dels estranys.

Citarem un d'aquests cassos, advertint per endavant que responem de l'autenticitat del mateix.

No anessin a creure que'ls protagonistes siguessin en Xo i en Mo, ni que'l poble on viuen caigués entre Tots Sants i Manresa.

Lluny de tot això, es tracta de persones conegudes, que desde fa molts anys tenen adquirida una sòlida reputació, en el món del art precisament.

Ens referim a les famílies Fagot i Trompa. Hi ha algú a Barcelona i a fora de Barcelona que no les conegui?

Doncs, al vell Fagot, al enviudar en el seu primer matrimoni, li van quedar dues filles, una de les quals, la gran, va casar-se amb En Josep Trompa. A la petita, va menar-la al altar En Lluís Trompa, pare d'En Josep Trompa, primerament citat.

Del primer matrimoni d'En Josep Trompa, va néixer una filla, la que va desposar-se amb el vell Fagot.

Aquesta filla tingué un fill. Aital unió, provocà el dístic genealògic següent, que s'atribueix a la segona esposa d'En Trompa:

—El pare és el meu fill, i jo soc la mare de la meua mare. Ma germana és la meua filla, i jo sóc la sogra del meu germà.

Que tal?

Al món hi passen unes coses...

GREGORI MAJORAL

A uns cabells negres

¡Qui te'ls pogués besar els teus cabells
els teus cabells fent ones i negríssims
caiguts sobre l'espatlla i sobre el coll
esbelts i esculturals i rassadíssims!

¡Qui te'ls pogués trenar els teus cabells
amb penjerolls de bucles galteant
com marc de fusta negra de bell cedre
amb vidre dels teus ulls espurnejant!

¡Quin vent pogués jugar-hi amb tos cabells
desfent lo que la mà els adornaria
llençant-los amb desordre i confusió
per jo pogués juntar amb nova harmonia!

¡Qui te'ls pogués besar els teus cabells
avui que la negror llúu esplendorosa!
Demà potser que hi trobi un cabell blanc
i la meua il·lusió ja siga fosa.

BERNABÉ MARTÍ I BOFARULL

Una aventura amorosa

En Quimet Fiol, jove de la mena dels calaveres, mantenia relacions amb una dona casada, qual història esmalten diversos epissodis galants.

Un dia—un vespre, millor dit,—es retrassà En Fiol en el domicili de l'amant, convertit circumstancialment en niu amorós.

Quan majors eren els transports d'alegria, quan més íntimes i vigoroses eren les demostracions d'afecte entre En Fiol i la seva amiga, es presentà el marit, home apacible i ponderat, amb tot i que'ls motius de sortir-se de pollaguera no li mancaven feia ja uns quants anys.

Vol dir que matrimonialment, n'havia vist el bon home de verdes i de madures, per lo que sabia com ningú les amargures del viure conjugal. En el cas que'ns ocupa, com en algun altre que l'atanyia directament, hauria volgut trobar-se a cent quilòmetres del lloc del fet.

Emperò, i com hagués disposat la casualitat fer-lo testimoni de la seva desgràcia, reaccionà l'infeliç, que cregué del cas indignar-se.

I es va indignar.

—Miserable!...—cridà al seductor.—Lladre, que te aprofites de la meua ausència.

Conscient de la seva inferioritat, callà En Fiol que anava, per cert, en calçotets.

La prudència del amant enardí al marit, que pujant el to de la veu descapdellà tot un rosari de imprecacions.

Passada l'excitació del primer moment, resolgué En Fiol anar-s'en, a qual efecte començà a vestir-se.

Es posà els pantalons. I com fes acció de portar la mà dreta a l'anca, exclamà el marit bon xic inquiet:

—Ah, traïdor!... Busques el revòlver... Vols sumar al afront la vilesa de matar-me...

—Déu me'n guardi,—digué En Fiol.—Lo que busco són els elàstics.

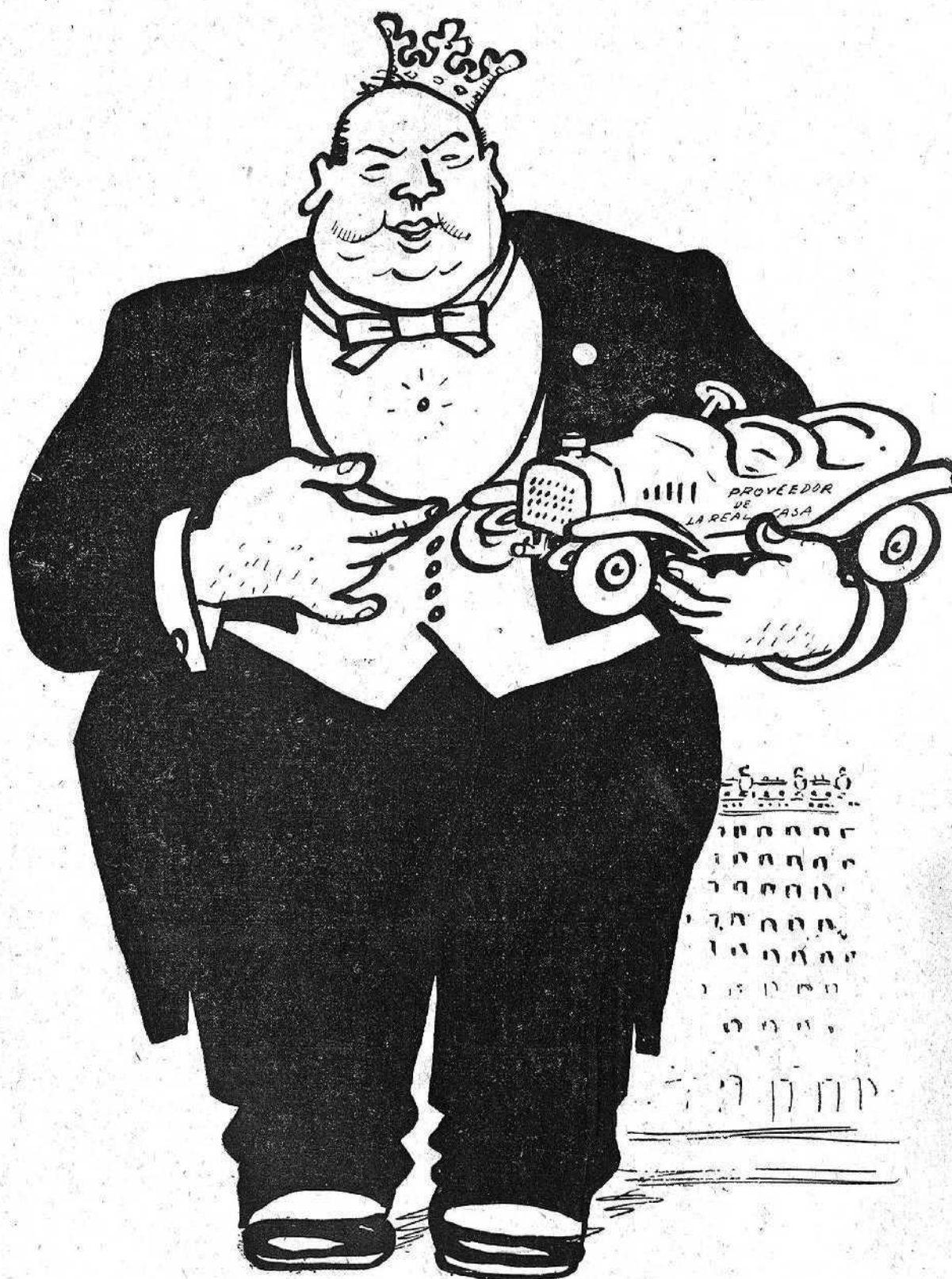
MUS.

UN ENTRETENIMENT COM QUALESVOL ALTRE

Del modo que avui va el món,
s'ha de fê lo que's ven fê.

Tothom toca el violón?
Deixa-me'l tocar també.

EL SENADOR APURAT

—No va tornar per la tardor, no pensa venir per la primavera...
Què'n faig, ara, d'això i de tanta bencina acaparada?

LA VEU DE LES CAMPANES

—Per quin Sant toquen campanes,
avi Llenes? Per quin Sant?
—No ho sabeu que avui se'ns casa
la petita de l'Hostal?
—Tan mateix?

—Si ja no's parla
d'altra cosa en el veïnat...
—Què us diré; com passò el dia
entre el bosc i els olivars,
i la mestressa de casa
(que és un cas extravagant)
no's fica amb xafarderies
de la gent...

—Es natural,
pobre dona! Sorda i cega
i no pot donà un sol pas
pel dolor...

—Amb tot, no és cosa
que'm sorprengui, la veritat.
Quantes voltes per la riera
ben juntets els he trobat;
ell menjant-se-la a mirades,
ella amb el cap acotat
i vermellets, l'un i l'altre,
com pebrots al madurar!
Ben segur que'n tot el poble
cap altra parella hi ha
que hagi encés tantes fogueres
dintre els cors endormiscats.
—Pobre Sendol

—No és de plànyer,
que la mossa prou s'ho val.
—Recolsat a la barana.
del pont, ara l'he deixat,

i els amics de cap manera
el poden aconhortar.
—No és ell qui's casa amb la Rosa?
Qui s'hi casa és l'hereu Plans.
—No pot ser!

—Doncs així passa.
En Sendo és feiner i honrat,
prò més pobre que les rates:
l'altre, en canvi, te molts rals;
i avui l'amor, amb besades
i festes, de poc se'n val:
prefereix bossa ben plena
que goreix tots els pesars.
—Això és un crim, avi Llenes.
—Són conveniències socials.
—I si'n Sendo es perjudica?...
Si te la vida a l'encant?...
I si's mor?...

—Si's mor En Sendo
be prou que l'enterraran.
—Per tals fets no hi ha justícia?
—Ella se'n renta les mans.
—I la justícia divina?
—D'aquesta ningú en fa cas.
—I el poble?... Què diu el poble?
—Murmura... va murmurant...
prò així que surtin els nuvis
de la església parroquial,
per hebre confits i ametlles
tothom juntarà les mans.

—Per qui branden les campanes,
avi Llenes? Qui ha finat?
—No ho sabeu que avui enterren

la petita de l'Hostal?

—Què'm dieu:

—Ben trista nova!

—De què ha mort?

—D'un encertat

cop d'acer, que una mà irada
al mig del cor l'hi ha clavat.

—Potsè'n Sendo...

—No és pas altre

l'assassí.

—Ja estan en paus.

—Aquest crim és reproblable.

—No és humà tampoc fer dany.

I es fer dany donar paraules
per no complir-les més tart;
i és fer dany deixà entreveure
un cel de felicitat,

per després envolcallar-lo
la negror del desengany.

Amb un cor bò no s'hi juga.
avi Llenes, que és pecat.

—El fet d'En Sendo és horrible.

—També ho fou la falsetat.

—Prò ell l'hi ha llevat la vida.

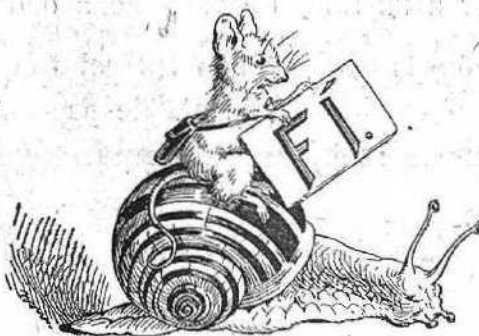
—Ella l'hi va emmetzinar
la seva i és preferible

viure per morir a l'instant,
que no pas morir per viure
entre sofriments i planys.

Ploreu la vida perduda
de la xica de l'Hostal,

que pel cor del pobre Sendo
els meus llavis resaran!

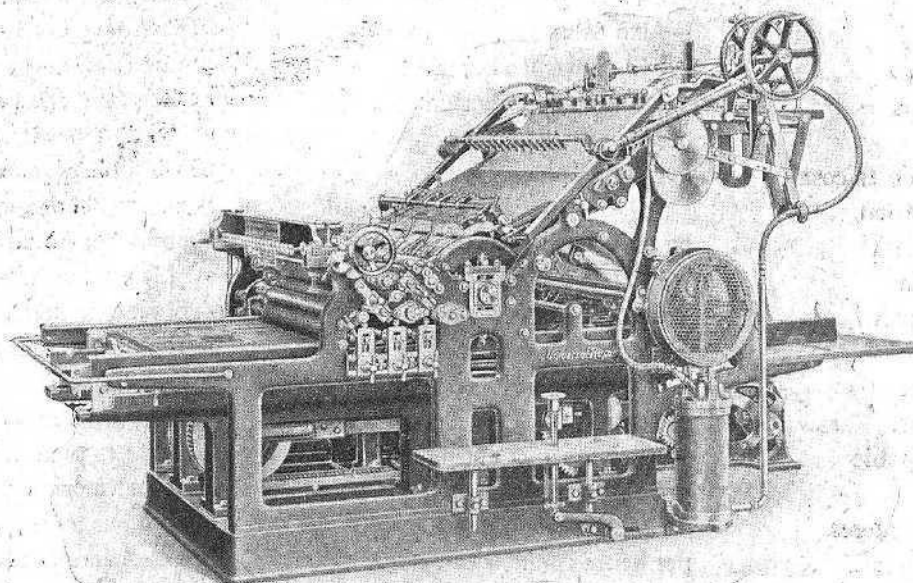
JOAQUIM BORRELL

: TIPUS GANS :

Són els millors :: Són els que donen patent de bon gust als impressors que els empleen

Fabriquem màquines litogràfiques i tipogràfiques

La millor de les Màquines "Offset" construïdes sobre el principi dels tres cilindres de tamany igual, impressió indirecta de tela de cauchú per a imprimir de plegs solts o de bovines de paper en un o dos costats

Màquines rotatives de Rotogravura "Palatia" per a impressió de gravat fondo, per a imprimir de plegs solts o de bovines

Màquines rotatives de diaris

Màquines rotatives especials per a llibres i billets de paper

Schnellpressenfabrik Frankenthal

Albert y Ca. Soc.^d Ano.^{ma}

Representant per Espanya: **Richard Gans** Madrid - Barcelona

Confetti, Serpentine i Boles de neu

Als concurrents als balls de Disfreses i de la Rua, se'ls recomana que si no volen embrutar-se els trajos demanin els de l'acreditada marca "La Joya". Per a pedidos dirigir-se als únics fabricants d'aqueixa

INDUSTRIAL BOLSERÀ, S. A.

San Pau, 83 - BARCELONA - Telèfon 4013-A.

GRAN MUSIC-HALL EDEN CONCERT

Comte del Assalt, 12

Telèfon 3332

Propietari

D. FRANCISCO BUXÓ

**Grans artistes espanyoles i estrangeres :-: Totes les
nits després de l'espectacle grans festes tabarinesques**

RESTAURANT DE PRIMER ORDRE

B A Z A R D E L A U N I Ó N

— Carrer de la Unió, 8. - BARCELONA —

ÚTILS PER A ESCRIPTORI

TINTES SUPERIORS

— IMPRESSIONS COMERCIALS DE TOTES MENES —

Alcázar Español

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE

7, CARRER UNIO, 7

TELÉFON A. 2212

TOTS ELS DIES

Tarda a 3 i mitja

Nit a las 9 i mitja

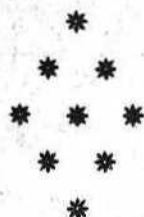
GRANS CONCERTS DE VARIETES

COMPOST DE NOTABLES ARTISTES DE
GÈNERE ALEGRE

Centre de reunió de la bona societat

DESPRÉS DE LA FUNCIO DE LA NIT

Grans resopons estil TABARIN-PARISIÉN

Propietari: D. EMILI DE MAYOLAS

A ESPANYA

Unica fàbrica de màquines parlants

Gran premi i medalla d'or

Exposició Internacional 1914-15

Serrano i Arpi

Carrer del Vidre, 7

BARCELONA

GRAN SALÓ :: EXPOSICIÓ

AUDICIÓ :: VENDA

SUCURSAL: Plaça de la Cucurulla, 2 i Carrer de Boters, 1

Extens repertori :: Discs GRAMOFON :: Darreres creacions

SOLER I TORRA GERMANS

BANQUERS

COMPRA VENDA DE VALORS - ORDRES DE BOLSA
CANVI DE MONEDA - GIROS SOBRE L'ESTRANGER
COMPTES CORRENTS EN MONEDAS NACIONAL I ESTRANGERA

Rambla d'Estudis, núm. 13 i Carrer Bonsuccès, núm. 1

FCA DE GÉNERES
de
PUNT
JOSEP COLLEDEFORNS
Salmerón, 99
Teléfono, G. 276
BARCELONA

Jerseys para señora en seda y sedalina

Especialidad en lana contra el reuma

Bloks Notes Bazar de Unión
a DEU CENTIMS Unió, 3. - BARCELONA

GRANS MAGATZEMS DE CONFECCIONS
Casa PANTALEONI H. NOS
Portaferriça, 13 - BARCELONA

SASTRERIA, CAMISERIA, CORBA-
TERIA, GÉNERES DE PUNT, GUAN-
TERIA, PARAIGÜES, BASTONS PER
A SENYORS, NENES I NENS
MODELS EXCLUSIUS
DE LA CASA

ALTES FANTASIES EN TRAJOS I
ABRICS PER A NENS I NENES
DE 2 A 14 ANYS

TRAJOS I ABRICS CONFECCIONATS DARRERA
MODA PER A SENYORS I JOVENETS, UNI-
FORMES DE TOTES MENES, SECCIÓ ES-
PECIAL DE SASTRERIA A MIDA, ÀSSORTIT
PERMANENT PER A DOLS I ACTES DE ETIQUETA,
CALÇATS, BARRETS, ETC.

— SE REMETEN CATALEGS —

FABRICA DE CONFETTI

EXTENSO SURTIDO EN

RAMOS

FIGURAS

CAJAS BOMBONES

OBSEQUIOS

PARA

BAILES

Calle de Barbará, 8 **BARCELONA**

Alcázar Español

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE

7, CARRER UNIO, 7

TELÉFON A. 2212

TOTS ELS DIES

Tarda a 3 i mitja

Nit a las 9 i mitja

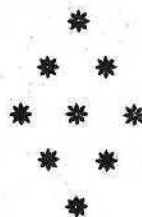
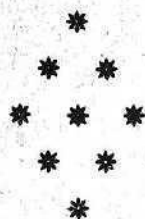
GRANS CONCERTS DE VARIETES

COMPOST DE NOTABLES ARTISTES DE
GÉNÈRE ALEGRE

Centre de reunió de la bona societat

DESPRÉS DE LA FUNCIO DE LA NIT

Grans resopons estil TABARIN-PARISIÉN

Propietari: D. EMILI DE MAYOLAS

A ESPANYA

Unica fàbrica de màquines parlants

Gran premi i medalla d'or

Exposició Internacional 1914-15

Serrano i Arpi

Carrer del Vidre, 7

BARCELONA

GRAN SALÓ :: EXPOSICIÓ

AUDICIIONS :: VENDA

SUCURSAL: Plaça de la Cucurulla, 2 i Carrer de Boters, 1

Extens repertori :: Discs GRAMOFON :: Darreres creacions

SOLER I TORRA GERMANS

BANQUERS

COMPRA VENDA DE VALORS - ORDRES DE BOLSA
CANVI DE MONEDA - GIROS SOBRE L'ESTRANGER
COMPTES CORRENTS EN MONEDAS NACIONAL I ESTRANGERA

Rambla d'Estudis, núm. 13 i Carrer Bonsuccès, núm. 1

FCA DE GÈNERES
de
PUNT
JOSEP COLLEDEFORNS
Salmerón, 99
Teléfono, G. 276
BARCELONA

MARCA REGISTRADA

Jerseys para señora en seda y sedalina

Especialidad en lana contra el reuma

Bloks Notes Bazar de Unión
a DEU CENTIMS Unió, 3. - BARCELONA

GRANS MAGATZEMS DE CONFECCIONS **Casa PANTALEONI H. ^{NOS}**

Portaferriça, 13 - BARCELONA

SASTRERIA, CAMISERIA, CORBA-
TERIA, GÈNERES DE PUNT, GUAN-
TERIA, PARAIGÜES, BASTONS PER
A SENYORS, NENES I NENS
MODELS EXCLUSIUS
DE LA CASA

ALTES FANTASIES EN TRAJOS I
ABRICS PER A NENS I NENES
DE 2 A 14 ANYS

TRAJOS I ABRICS CONFECCIONATS DARRERA
MODA PER A SENYORS I JOVENETS, UNI-
FORMES DE TOTES MENES, SECCIÓ ES-
PECIAL DE SASTRERIA A MIDA, ÀSSORTIT
PERMANENT PER A DOLS I ACTES DE ETIQUETA,
CALÇATS, BARRETS, ETC.

— SE REMETEN CATALEGS —

FABRICA DE CONFETTI

EXTENSO SURTIDO EN

RAMOS

FIGURAS

CAJAS BOMBONES

MARCA REGISTRADA

OBSEQUIOS

PARA

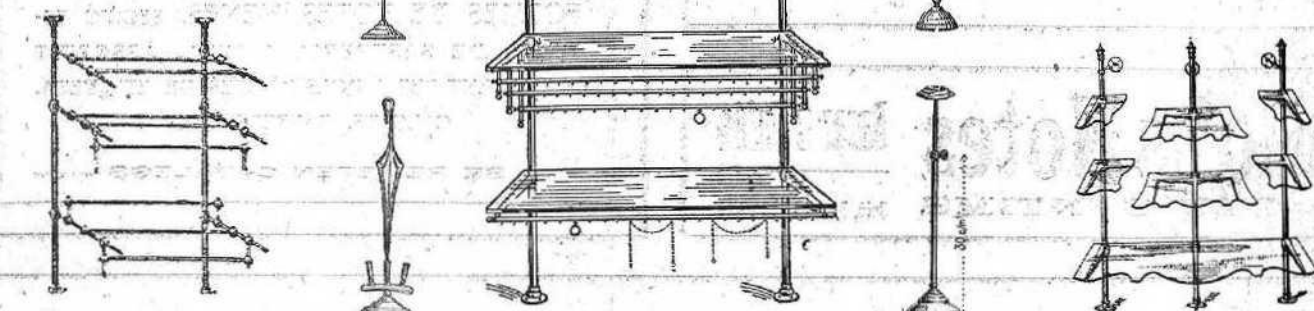
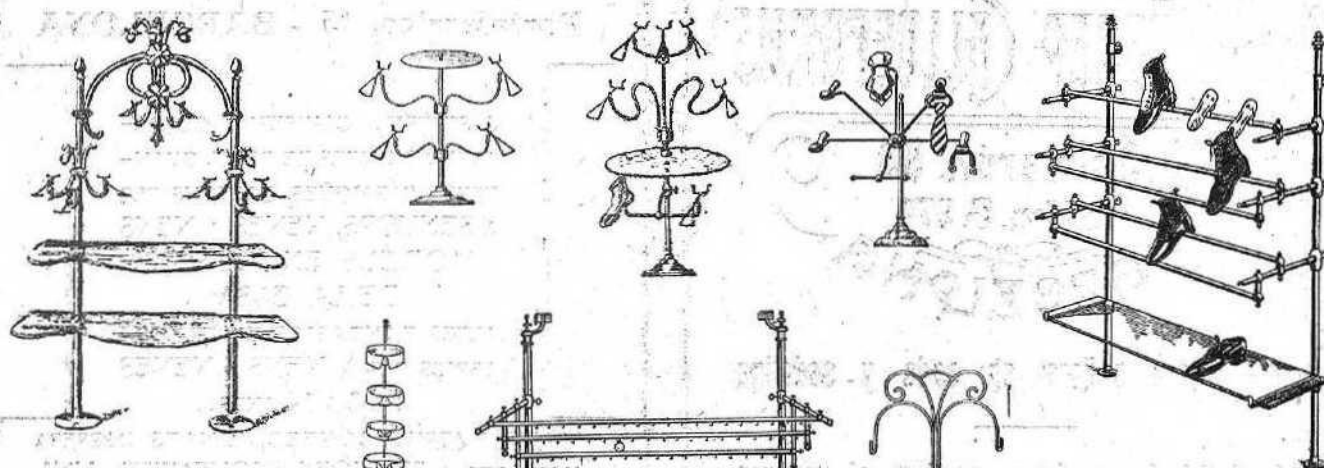
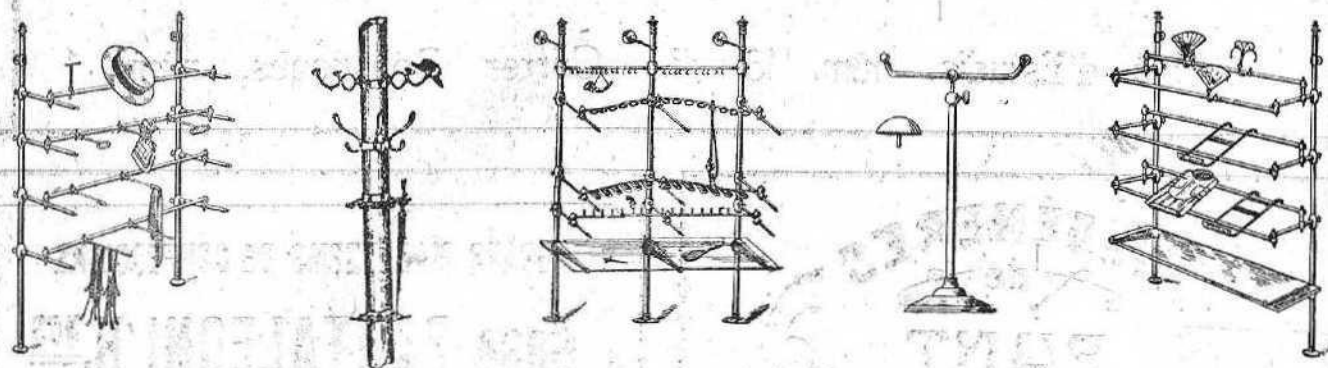
BAILES

Calle de Barbará, 8 **BARCELONA**

MARCEL VILÀ

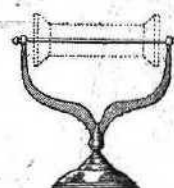
MONTURES DE METALL PER A ESCAPARATES

Fabricació especial de vitrines i so-
ports per a exposar tota classe de
articles :-: Tiradors anunciadors
patentats per a portes vidrieres

DEMANIN CATALEGS

Corts Catalanes, 570 **BARCELONA** Tel. 2362 A.

MARCELO VILÀ
BARCELONA

MARCA REGISTRADA

MARCELO VILÀ
BARCELONA

MARCA REGISTRADA

V^{DA} D P. BONET

**REPRODUCCIONES
ARTÍSTICAS
FOTOGRAFADO·AUTOTIPIA
TRICROMIA·FOTOLITOGRAFIA**

**ARIBAU N° 9 INTERIOR
BARCELONA**

1'50 pessetes